

gleep
the
new
machine
as
fast
as you
can

ILUSTRÁCIE **Between Channels, 2004/2011**

NÓRA RUŽIČKOVÁ, MARIANNA MLYNÁRČIKOVÁ

Vzor si vyžaduje počet očiek deliteľný 23. Vlastnosti úpletu: plastický
 položíme vlhké plátno a necháme uschnúť Vzor: medzi značkami opakujeme v celom riadku 1 hl. 2 hl. ž, 4
 hladké očká hladko

Žiadna diferenciacia by nemohla fungovať a žiadny zmysel by sa neobjavil bez udržania sa v minimálnej jednote časovej skúsenosti, bez stopy, udržiavajúcej iné ako iné v tom istom 3. r.: okr. oč., 1 hl. ž, 1 hl., nah.,
 2 spl. obr., 2 obr., hl., nah., hl. ž 5. r.: okr. oč., 1 hl. 2 hl., nah., hl., 3 obr., hl., 2 obr., 2 spl. obr., hl., 2 spl. obr., 2 obr., hl.,
 3 obr., hl., nah., 2 hl. 7. r.: okr. oč., 1 hl. ž, 3 hl., nah., hl., obr., 2 spl. obr., hl., 3 obr., hl., 3 obr., hl., 2 spl. obr., obr., hl., nah., 3 hl.
 Lína predstavuje iba zvláštny vzor, nech už je jej privilégium akékoľvek. 1 hl. ž, 4 hl., nah.,
 2 obr., hl., nah., 4 hl. ž nah., hl., 2 spl. obr., hl., 2 obr., hl., 2 obr., hl., 2 spl. obr.,
 nah., 5 hl. 13. r.: okr. oč., 1 hl., ž 6 hl., nah., hl., obr., hl., 2 spl. obr., hl., 2 spl. obr., obr., hl., nah., 6 hl. ž 15. r.: opakujeme od 1.
 toto tkanivo stopy, od skúsenosti priestoru umožňujú diferenciu medzi priestorom a časom,
 artikulovala, aby sa objavovala ako taká v jednote jednej skúsenosti „toho istého“ prežívania v „tom istom“ vlastnom tele)
 250 g bielej priadze zn. Perleta, priadze zn. Marika, ihlice č. 3,5 Vzory: I.
 patentový obr. II. džersejový líce hl., rub obr. III. nórsky: podľa kreslenej predlohy Vzorník: 10x
 Postup práce: Žiadny diel. 94 očiek bledomodrou priadzou upletieme 2 r. Symboly rastú.
 symbol môže vzniknúť iba zo symbolov. 8 r. pletieme bielou priadzou
 13 očiek. Ďalej pokračujeme džersejovým vzorom 2 r. bledomodrou a 2 r. bielou priadzou a odiaľto vypletáme nórske vzory
 odlesky a obrazy, nekonečné odkazovanie jedného na druhé, ale už žiaden zdroj. Do výšky 29 cm od patentu
 o bude kosoštvorcový vzor I, po ňom pásik a po ďalších 2 r. začneme vypletáť veľký vzor II s
 jehľami. Nezniesiteľná a fascinujúca je práve táto blízkosť, spleťajúca obraz s vecou, grafiu s fóniou. upletieme ešte 2 r. bielou
 do konca vypletáme hviezdíčkový vzor IV. patentu (po dokončení veľkého vzoru) si rozdelíme očká na
 a na každej strane od stredu uberieme po 2x6 očiek na priekrčník.
 48 cm od patentu. rozdelíme na dve polovice a na priekrčník uberíme po 1x
 oboch stranách. dopletieme do výšky 54 cm od patentu a naraz ich uzavrieme. Rukáv: Patent na 50 očiek upletieme tak,
 ako na ostatných dieloch rozpletieme ešte 10 očiek a na celom rukáve vypletieme kosoštvorcový vzor I. Na rozšírenie príberáme
 v každom 4. r. po 1 očku na oboch stranách až do šírky pleteniny 36 cm.
 pletieme zvrchu patentovým vzorom na 104 očiek. Upletieme 2 r. modrou a 6 r. bielou priadzou
 podľa kresby 3. vytvárame podľa strihu
 Lem prišijeme okolo priekrčníka so švíkom vzadu. Treba začať niekde, kde sme, a myslenie stopy,
 úvahy čuch, nás už naučilo, že je nemožné absolútne zdôvodniť východisko. Niekde, kde sme: už v texte, v ktorom veríme, že sme.
 si vyžaduje počet retiazkových očiek deliteľný 3. vzdušný, plastický, obojstranný Spôsob práce: háčkujeme
 ej a polovlnenej priadze zľahka naparíme, zo syntetických vlákien nežehlíme ani nenaparujeme.
 do 4 ret. oč., ž 6 red. oč., 1 kr. stl.

Počítačové grafiky uverejnené v aktuálnom čísle časopisu Kloaka vychádzajú z kolekcie počítačových animácií, ktorá bola súčasťou nášho spoločného projektu prezentovaného v r. 2004 v bratislavskej galérii Médium pod názvom Someone in Between. Animovaním sme z nájdených a prisvojených textov vytvorili pohyblivé svetelné štruktúry, ktoré svojou vizualitou pripomínajú televízne zrnění. Ide o krátke (2 – 7 snímkové) zoslučované sekvencie. V každej z animácií sme skombinovali texty z dvoch odlišných zdrojov (a diskurzov). Rýchle preblikávanie mení obvyklé podmienky percepcie textu/textov. „Dochádza tak k neustálemu prepínaniu (doslova preklikávaníu) medzi formou a obsahom, medzi označujúcim a označovaným, medzi výpovednou schopnosťou či funkciou textu a jeho formálnymi, výtvarnými kvalitami“ (Petra Hanáková). K vzájomnému prelínaniu a miešaniu dochádza aj na úrovni konkrétnych textov, ktoré sa stretávajú a preblikávajú na obrazovke. V zrnění obrazoviek tu vzniká druhovo i žánrovo hyb-

ridný útvar, ktorý zároveň implikuje aj hybridný autorský subjekt – someone in between. V počítačových grafikách, ktoré sú statické, sme sa podobný perцепčný účinok pokúsili vytvoriť odlišnými prostriedkami, s využitím simultánneho a sukcesívneho kontrastu farieb, kinetického efektu, ale aj vzájomným vmedzerovaním, prekryvaním a vrstvením textov.

Index grafik podľa čísla strany

- 2 Between Channels (Vzor opakujeme)
- 4 Between Channels (Milenec úlohy)
- 19 Between Channels (Pravda čpavkom)
- 69 Between Channels (Vzor opakujeme: pulóver)
- 72 Between Channels (Zaváranie Freuda)
- 73 Between Channels (Pravda čpavkom)
- 78 Between Channels (Milenec úlohy)

N. R.

NÓRA RUŽIČKOVÁ (1977) pochádza z Bratislavy. V rokoch 1996 – 2002 študovala na Vysokej škole výtvarných umení (Katedra maľby a Katedra grafiky), kde absolvovala aj interné doktorandské štúdium (2002 – 2005). Od roku 2009 pracuje ako asistentka v Ateliéri videa a multimediálnej tvorby na Katedre intermédií a multimédií VŠVU. Vydala básnické zbierky *Mikronauti* (1998), *Osnova a útok* (2000), *Beztvárie* (2004), *Parcelácia vzduchu* (2007) a *Pobrežný výskum* (2009). Z nemčiny preložila básnickú zbierku Moniky Rinck *Uchvátené odstupy* (2008).

Výstavné aktivity / projekty / prezentácie (výber)

- 2010 *Formate der Transformation 89-09*, MUSA – Museum auf Abruf, Viedeň, Rakúsko
- 2009 *Causa corporalis*, Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
Formáty transformace 89-09, Dům umění města Brna a Dům pánů z Kunštátu, Brno, Česká republika
- 2008 *Skočím ti do reči, vyrazím ti dych, dotknem sa ťa*, interaktívna zvuková inštalácia, v spolupráci s Mariannou Mlynárčikovou, room 19_21, Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
- 2007 *Finis Terrae*, samostatná výstava videí a videoinštalácií v rámci festivalu Multiplace, Galéria 13m3, Bratislava
Budú ešte príležitosti na rozhovor, v spolupráci s Mariannou Mlynárčikovou, T-club, Martin v rámci festivalu Martinská literárna jar
- 2005 *Mezinárodní bienále současného umění 2005*, Národní Galerie, Praha
Kepes György Nemzetközi Művésztelep, Eszterházy Károly Főiskola, Eger, Maďarsko
Quattro stagioni – videoporcia (prezentácia videofilmov) v rámci festivalu Multiplace, A4, Bratislava, Považská galéria umenia, Žilina
- 2004 *Someone in between*, výstavný projekt v spolupráci s Mariannou Mlynárčikovou, Galéria Medium, Bratislava
This is my place, Galéria Jána Koniarka, Synagóga – Centrum súčasného umenia, Trnava
Prezentácia slovenského videa, Neuer Berliner Kunstverein, Berlín, Nemecko
4 play (Skupinová výstava), Galéria Displej, A4, Bratislava
- 2003/4 Skupinová výstava *Dupla*, Open gallery (Nadácia – Centrum súčasného umenia), Bratislava

MARIANNA MLYNÁRČIKOVÁ (1971) pochádza z Banskej Bystrice. Vyštudovala filozofiu a výtvarnú výchovu na Fakulte humanitných a prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (1991 – 1996) a v rokoch 1998 – 2002 študovala na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (Katedra grafiky, Ateliér voľnej a farebnej grafiky doc. Vojtecha Kolenčíka a Ateliér K.R.E.S.BA prof. Vladimíra Popoviča, odb. asistentka Anna Daučíková). V súčasnosti je na „materskej dovolenke“, žije a pôsobí v Thajsku.

Autorské výstavy / projekty

- 2008 *Skočím ti do reči, vyrazím ti dych, dotknem sa ťa*, room 19_21, Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica (s Nórou Ružičkovou)
- 2008 *Budú ešte príležitosti na rozhovor*, T-klub, Martin (s Nórou Ružičkovou), programová súčasť VIII. ročníka Martinskej literárnej jari
- 2004 *Someone in between*, Galéria Médium, Bratislava (s Nórou Ružičkovou)

Kolektívne výstavy / projekty

- 2008 *MULTIPLACE.sk/intermedia.bb/festival sieťovej kultúry/network culture festival 2008*, europa culture center, Banská Bystrica
JUNK (young) ART, cyklus: Hry s umením 2008, Tatranská galéria, Poprad
- 2007 *(ne)Moc(sub)Dominancia*, Stredoslovenská galéria Banská Bystrica
- 2006 *Budapest Art Expo FRISS/FRESH IV.*, Múvészeti Málom, Szentendre, Maďarsko
- 2005 *UNISONO*, multimediálna inštalácia, v spolupráci s Kultúrnym združením Rómov Slovenska, The 10th AWID International Forum On Women's Rights and Development. Bangkok, Thajsko
- 2004/5 *Digitálna a elektronická grafika*, Štátna galéria Banská Bystrica
- 2004 *Prerušený obraz*, Galéria J. Koniarka, Trnava
- 2003/4 *Dupla*, Open Gallery, Bratislava
- 2003 *This is my place*, Galéria J. Koniarka, Synagóga – Centrum súčasného umenia, Trnava

Obsah

ILUSTRÁCIE	Between Channels, 2004/2011 Nóra Ružičková, Marianna Mlynárčiková	2
ROZHOVOR	Ron Padgett: Nezaujímam ma efekt môjho písania	5
POÉZIA	Básne Ron Padgett	10
PROFIL	Joe Brainard – zberateľ detailov všedného života	14
POÉZIA	Pamätám sa Joe Brainard	17
PRÓZA	Dokumenty akejsi nenávisti Marek Blechar	19
POÉZIA	nové kódexy generátor x	28
METATEXT	Čo oko nevidelo, ucho nezačuje alebo Dejiny literatúry bez zásahu Jaroslav Šrank	32
ESEJ	Chorá ruka Márió Z. Nemes	47
ROZHOVOR	Inteligentné umenie nemusí byť antisietnicové (Rozhovor s Josephom Nechvátalom)	49
ROMÁN	Zwgetšená Kňžka Twrdze & Amenúw Gosef Maljk	52
POÉZIA	Vizuálne básne Erik Šimšík	59
ESEJ	Proti rytmu čias Paco Seviola	62
REAKCIA	Literárnokritická alchymia Michal Rehúš	67
POLEMIKA	Lámanie palíc Jaroslav Šrank	70
POLEMIKA	Literárnokritická alchymia II. Michal Rehúš	71
POLEMIKA	Po palici nožík Jaroslav Šrank	73
RECENZIA	Naša slovenská infantilná a sexistická idyla Michal Rehúš	76
POÉZIA	Tramvestie Pavel Novotný	79
DRÁMA	Figuroferencia Peter Macsovszky	86
POÉZIA	Básne Rajmund	88
VYHLÁSENIE	compro.sk 11	90
	Zoznam obrázkov	91

Nevedela Žiak som, mal že sa od daného pri čísla tom odčítat krváca 3/4 Spytuje Jeho sa povrchnosť ma, zapríčinila, či že to namiesto boľo, odčítania vravím, k danému že číslu nie, a 3/4 on, pričítal vraj a je dostal rád výsledok Utiera 1/4 mi Aký krv, mal umýva byť ma správny Divam výsledok sa Kôl prítom je naňho dlhý Nebadane 745 cm je Jeho tu časť so mnou je zarazená znova do dna a znova rieky žiadúci Nad vodu V duchu vyčnievajú sa 2/5spytujem, dĺžky kde kola sa Vypočítajte vo mne dĺžku nabrala časťi tolka ponorenej sila, že vo vode som sa Na raňajky vzpriehla vypil zákazu, otec ktorý na mňa šálku uvalila zrnkovej mama kávy, Tak matka pokojne 1/6 a šálky rozhodne kávy Ako doplnila sa mliekom, to sestera stalo, 1/2 že som šálky myšlienku doviedla kávy „do konca“ doplnila Divame sa mliekom na seba a brat Bozkáva vypil mi 1/3 telo šálky Spytuje sa kávy ma, a prečo ostatok som mlieka prišla Čoho Vravím, že sa vypilo som viac to Štrnásť musela jabloní spraví, je že vysadených to v bolo priamom čosi rade ako vo vzdialenosti povinnosť 3,5 m Po od seba prvý raz Pri prvej sa zhovárme jabloní Hovorím je mu studňa o svojich Akú dvoch cestu bratoch vykonáme O tom, že pri polievaní nemáme jabloní peniaze keď Ďalej máme nič dve Pozná kanvy môjho a staršieho voda brata, z jednej štrielol stačí ho na poliatie v dvoch tunajších jabloní fajčiarskch Stĺp Vravím, že je upevnený ten brat vo zvislej kradne polohe máme troma peniaze, lanami, aby ktoré mohol sú ísť zachytené fajčír, že na povrchu okráda sluhov zeme a že vo vzdialenosti majiteľa 5 m fajčiarní od päty niekedy stĺpa chodia Kolkó za mamou metrov a lana pýtajú sa spotrebovalo od nej na peniaze upevnenie Hovorím stĺpa, mu keď o hrádzach na zachytenie O tom, že koncov mama bolo čoskoro treba zomrie, že 8 % to ich takto potrebnej nemôže dĺžky ísť Pisárka ďalej prepísala Že a 3 h mamina 13,75 strany, smrť, pričom ktorá za druhú je hodinu celkom napísala blízko, o 1,5 strany určite viac nejako ako za prvú súvisí hodinu aj a s tým, čo za tretiu sa hodinu dnes o 2,5 strany stalo menej mne ako Tu za druhú si uvedomím, že hodinu po ňom Kolkó túžim strán Lutuje prepísala ma, ale za každú ja hodinu sa ohradzujem, že osobitne ma netreba Dvaja ľutovať, robotníci netreba mali ľutovať vykopaf nikoho, priekopu jedine na mamu plynové Povie prípojky mi: spoločne prišla si, lebo Po mám 15 dňoch peniaze jeden Odvetím, že z robotníkov po ňom ochorel, túžim takže aj s jeho druhý peniazmi, že dokončil keď výkop som sám, ho čo uvidela, mu už trvalo sedel 7,5 dňa v tom Za aký aute čas aj by v tej celú kope priekopu peňazí, a že vykopal teda každý nemôžem z robotníkov, vedieť, keby čo by pracoval som sám spravila, Určitú keby prácu to malo bolo vykonať inak 15 pracovných Povie: Na začiatku rád práce by sa ich som fa počet odvieďal o 4 preč, zmenšil odíšiel Práca spolu sa predĺžila s tebou o 5 % dňa Odvetím, že oproti plánu nemôžem Kolkó opustiť dní mamu, mala zomrela práca by trvať od žiálu Hmotnosť Hovorí, že auta rozhodne s nákladom nemal je so mnou 761 kg šfastie, Hmotnosť ale aj tak auto mi je 23 % vraj dá z celkovej peniaze, hmotnosti nemusím sa auta znepokojovať s nákladom Znova Aká je si hmotnosť ľahol nákladu Z 3 820 A výrobkov znova bolo sme 3 792 ticho bezchybných V meste Kolkó je percent veľmi pripadlo rušno, na nepodarky v spomienkach Z kostí je to ako zvuk sa dá filmu vyrobíť pustený 10 % tuku, prívelmi 15 % oleja, nahlas, 40 % krmiva, ohľušujúci 24 % iných Pamätám sa produktov presne, Kolkó všade kg je jednotlivých prítmie, produktov nehovárme sa, sa dá izbu získať obkľučuje z 250 kg nepretržitý kostí hurhaj Množstvo mesta, krvi izba v ľudskom mestom tele pláva, sa rovná šinie približne sa 7,6 % ním hmotnosti Na obkľoch tela nie Kolkó sú sklá, kilogramov iba krvi roľety je a podľa žalúzie toho Na roľetách v tele sa mihajú dopelého tieň človeka, ľudí ktorého v slnečnom hmotnosť jase je na chodníkoch 75 kg Prúdia Sústružník tadeto brúsi vždy hriadele obrovské 98 mm dlhé davy Najväčšia Tiene dovolená sú pravidelne chyba pruhované v dĺžke medzerami hriadelov žalúzií sú 2 % Okolo Ktorú buchocú najmenšiu a drevky a ktorú udierajú najväčšiu do hlavy, dĺžku jač sa môžu tu mať a vybrúsené vrieska, hriadele čínština Otec je a ukričaný syn reč, majú tak spolu si 45 rokov vždy Kolkó predstavujem rokov jazyky má na púšti, otec je a to kolkó reč syn neuveriteľne Nájdiť cudzia niekoľko Vonku riešená sa stmieva, ktoré vieme vyhovujú to podmienkam podľa úlohy hlasov Otec a má pribúdajúcich 48 rokov, chodcov, syn je 21 ich Pred čoraz kolkými viac, rokmí čoraz bol pestrejšia otec zmes 10-krát Je taký to starý mesto ako radovánok, jeho ktoré syn prepukajú Otec v noci slúbil A synovi teraz za sa každú západom bezchybnú slnka úlohu noc 10 halierov, začína za každú Posteľ chybnú je úlohu oddelená je od mesta však latkovou syn žalúziu povinný a vrátiť bavlnenou 5 halierov roľetou Po vyriešení Najaký 20 úloh tvrdý zostalo materiál synovi nás 80 halierov nedelí Kolkó od iných úloh ľudí vyriešil Nevedia chybne a nás a kolkó Ale my bezchybne zachytávame Na dvore čosi boli z nich, slepy súhm a hlasov za-jače a Spolu pohybov, mali akoby 22 hláv húkala a clivá 54 nňh chrapľava Kolkó siréna bolo bez sliepok ozveny a Do izby kolkó dolieha zajacov 40ka Palica karamelu, dlhá 90 cm pražiených dlhý búrsky vrhá orieškov, 60 cm čínsky dlhý polievok, tieň opekaného Napíšte mäsa, rovnícu, byliniek, ktorá jazmínu, vyjadruje prachu, závislosť kadidla, dĺžky horiaceho tieňa drevného od veľkosti uhlia, palice tu Čítateľ sa zlomku oheň je nosí o 2 menší v košoch ako a menovateľ predáva Ak na uliciach, tohto vňa zlomku mesta, zmenšíme ktorá o 1 je a vňou menovateľa dedín zväčšíme stratených o 3, v húšti, v pralese zlomok Odrazu sa bude som rovnaf ho 1/4 len videla Určite v čiernom tento župane, zlomok sedel, Vodná popíjal nádrž whiskey sa naplní a jedným fajčil Povedal prítokmi mi, že som za 30 hodín, spala druhým a za 40 hodín že sa osprchoval Určitý Ani čas neviem, boli kedy obidva som prítoky zaspala otvorené, Začal potom lampu sa na druhý nízkom prítok stolku uzavrel Tento a muž nádrž má sa naplnila svoje za 5 hodín zvyky, Aký čas rozmýšľam tiekla zrazu, súčasne musí oboma chodiť prítokmi do tejto Bazén izby sa môže pomerne naplniť často, dvoma tento rôznymi muž prítokmi sa musí Prvým veľa prítokom milovať by sa so ženami, naplnil tento bazén muž druhým sa bojí prítokom a Vodná musí sa nádržka veľa sa naplní milovať, prvým aby prítokom prekonal za 1 hodinu strach 10 minút, Vravím druhým mu, za 60 minút ako veľmi Za kolkó sa mi minút páči sa naplní predstava, nádržka že do polovice má obidvoma veľa prítokmi, žien ak a druhý že prítok ja bude som otvorený medzi o 12 minút nimi, neskôr jedna Vodojem z mnohých sa naplní Divame sa prvým na seba, prítokom pochopí, za 40 hodín, čo som druhým povedala za 30 hodín, Zrazu tretím má za iný 60 hodín pohľad, Za neuprímny, kolkó zlý, hodín smrtiaci sa vodojem Vravím naplní mu, do 3/4, aby ak šiel budú ku mne, všetky aby tri ma prítoky znovu otvorené mal súčasne Ide Do bazénu Vonia možno anglickými napustiť cigaretami najviac a 1 600 hl drahým vody parfomom, Za kolkó vonia hodín medovo, sa pokožka naplní mu bazén nasiakla do 3/4 hodvábom, objemu, ovocnou ak chuťou prvým hodvábneho prítokom šatungu, prítoká zlatom, 150 litrov je žiadúci, vody túžim za minútu po ňom a Aj ak sa mu druhý to prítok poviem otvorí Aby o 1 hodinu som neskôr vraj ako ešte prvý počkala prítok A Bazén zhovára sa tvaru so mnou, kvádra vraj je hneď 50 m vedel, dlhý už a vtedy, 16 m keď široký sme sa Napustili plavili doň cez rieku, 12 000 hl že vody budem Vypočítajte takto po prvom obsah milencovi, plôch že bazénov, sa budem ktoré rada sú milovať, vo vode a Z nádrže vraj sa už vie, má že prečerpaf ho 11,18 m³ povediem, vody aj to, dvoma že čerpadlami budem Morská podvážaf voda všetkých obsahuje mužov, 5 % soli s ktorými Kolkó budem kg Sám si sladkej vraj vody bol treas strojcom príliat do vlastného 40 kg nešťastia morskej Bláží ma, vody, aby čo obsah mi soli oznamuje, zostal aj 2 % mu Pri zmiešaní to 6 litrov poviem jedného Zrazu druhu je liehu surový, plný so 4 litrami zúfalstva, iného vrhne sa druhu na mňa liehu a dostaneme hryzie 52 % lieh mi Pri zmiešaní detské 4 litrov prsia, prvého kričí druhu a liehu uráža ma s piatimi litrami Zatváram druhého oči druhu od dostaneme neobychajne 45 % lieh silnej

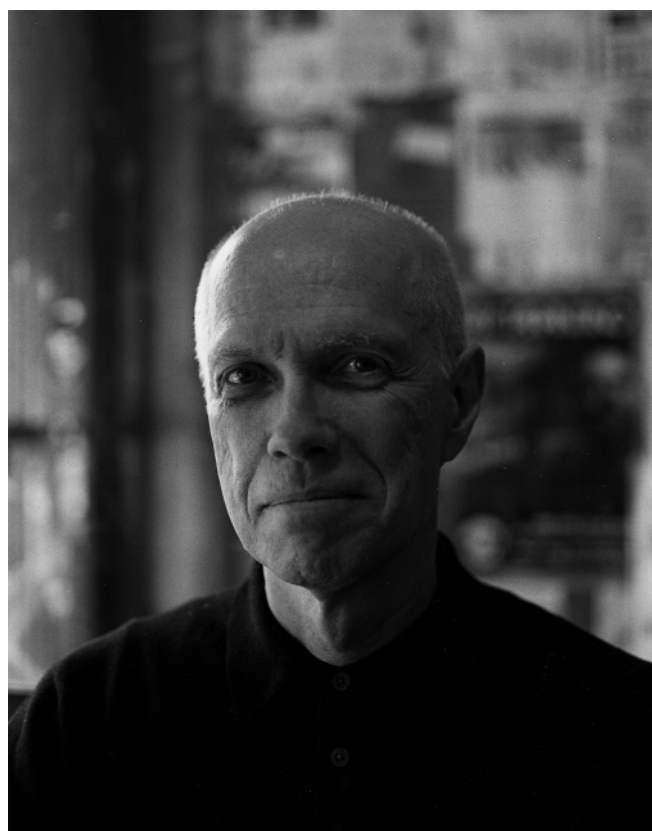
ROZHOVOR **Ron Padgett: Nezaujímá ma efekt môjho písania**

RON PADGETT (1942, Tulsa, Oklahoma), americký básnik, jeden z okruhu tzv. Newyorskej školy. Modernú literatúru objavil na strednej škole, kde spolu s Dickom Galupom a Joeom Brainardom v rokoch 1958 – 60 vydávali časopis *White Dove Review*. Dovedna vyšlo päť čísel, v ktorých sa okrem iného objavili aj básne Allena Ginsberga, Jacka Kerouaca, Roberta Creeleyho, LeRoia Jonesa a Teda Berrigana. V roku 1960 sa Padgett presťahoval do New Yorku a začal študovať na Kolumbijskej univerzite. Jedným z jeho učiteľov bol aj člen Newyorskej školy poézie Kenneth Koch. Počas týchto rokov Padgett publikoval v undergroundových literárnych časopisoch. V období 1965 – 66 vďaka Fulbrightovmu štipendiu pobudol v Paríži, kde sa venoval štúdiu a prekladaniu francúzskej literatúry dvadsiateho storočia. V roku 1969 Kenneth Koch navrhol Padgettovi, aby vyučoval

Kedysi v šesťdesiatych rokoch si dostal žartovný nápad vydať *Sen noci svätého Jánskej* v luxusnom vydaní pod menom T. S. Eliot. Zrejme si mal aj iné podobné nápady...

Alebo to bola *Búrka*? Myslím, že som sa inšpiroval Borgesovou poviedkou *Pierre Menard, autor Dona Quixota*. Rozhodne som mal množstvo takýchto nápadov, ale dobré je práve to, že zostali len v rovine *nápadov*: vôbec nebolo potrebné ich realizovať. Vo všeobecnosti som obľuboval literárne podvrhy (takou je i poézia Erna Malleyho¹) a vytváranie rôznych identít (tak, ako to robili Larbaud a Pessoa). Ja som radšej vynašiel niekoľko spôsobov čítania a písania, ktorých uskutočnenie bolo oveľa jednoduchšie. Napríklad som čítal knihy odzadu (slovo za slovom alebo vetu za vetou alebo odsek za odsekom či kapitolu za kapitolou). Podobne som postupoval aj pri čítaní básní. A písal som ich odzadu. „Prekladal“ som básne z jazykov, ktoré nepoznám. Ďalší príklad: vyrobil som z papiera šablónu, v ktorej som vystrihol geometrické obrazce. Šablónu som potom položil na strany v knihách, ktoré som práve čítal, takže boli viditeľné len niektoré slová. (Podobnú šablónu som vyrobil aj na televíznu obrazovku.) A ďalej: odstránil som zo svojich básní všetky podstatné mená a nahradil som ich inými, ktoré som náhodou našiel v knihe, ktorá sa mi v tej chvíli dostala pod ruku. Tento posledný postup sa, samozrejme, veľmi podobá na metódu N + 7 literárnej skupiny Oulipo, o ktorej som však v tom čase ešte nevedel.

deti písaniu poézie, čomu sa nasledujúcich deväť rokov aj venoval. V rokoch 1978 – 80 pôsobil ako riaditeľ St. Mark's Poetry Project. Neskôr riadil vydávanie publikácií v Teachers & Writers Collaborative, kde dvadsať rokov redigoval a písal knihy o výučbe písania deťom. Okrem iného vydal knihy *Great Balls of Fire* (Holt, Rinehart & Winston, 1969; rev. ed., Coffee House Press, 1990); *Toujours l'amour* (SUN, 1976); *Tulsa Kid* (Z Press, 1979); *Triangles in the Afternoon* (SUN, 1979); *The Big Something* (The Figures, 1990); *The Straight Line: Writings on Poetry & Poets* (University of Michigan Press, 2000); *Poems I Guess I Wrote* (Cuz Editions, 2001); *You Never Know* (Coffee House Press, 2002); *Joe: A Memoir of Joe Brainard* (Coffee House Press, 2004); *How to Be Perfect* (Coffee House Press, 2008).

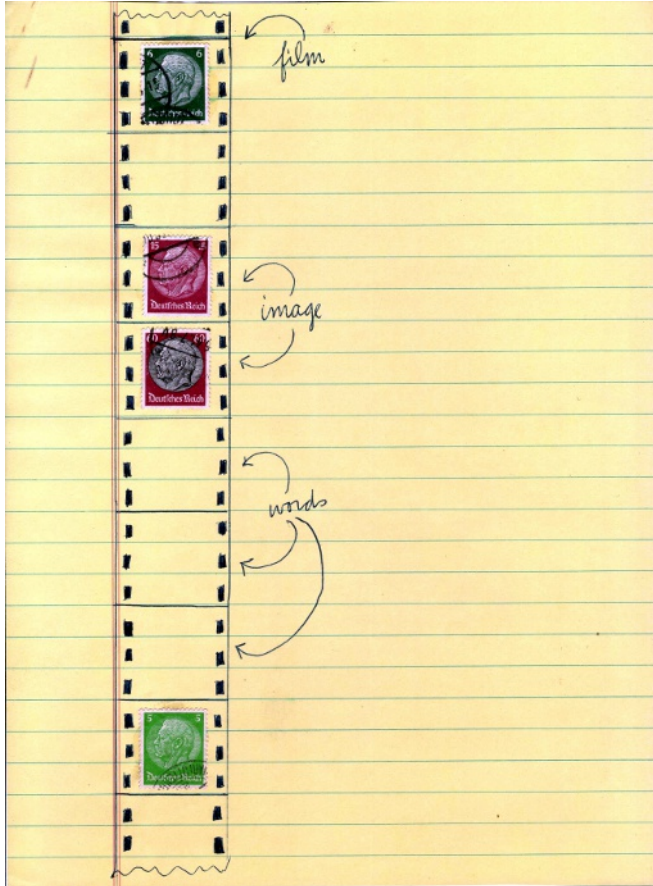
Ron Padgett (foto John Sarsgard)

Prečo je pre niekoho také dôležité, aby písal pod inými menami alebo varioval rôzne štýly písania?

Netvrdil by som, že je to dôležité pre každého. Ja som si však práve vďaka tomu uvedomil, že som

¹pozri www.ernmalley.com, pozn. P. M.

schopný písať oveľa mnohostrannejšie, širšie a pružnejšie než som si kedy myslel. Prv som žil v područí predstavy, že musím „nájsť svoj hlas“. Mal som o sebe dosť obmedzenú predstavu.

Ron Padgett | Film obraz slová (Film Image Words)

Poéziu si začal písať v trinástich. Aká bola tvoja vtedajšia motivácia?

Básne som začal písať preto, lebo som bol nešťastný. Moja spolužiačka totiž neopätovovala môj záujem o ňu. V tom čase som čítal len komiksy, kovbojky, knihy o autách a sci-fi. Ani ja, ani moja rodina sme nemali žiadne literárne zázemie. S klasikou detskej literatúry som sa začal oboznamovať, až keď som sa stal otcom.

Prekladal si Raymonda Roussela, jeho text *Parmi les noirs*. Zaujímalo by ma, kedy si si uvedomil, že práve takýto druh literatúry ťa priťahuje. Inak povedané, čo ťa inšpirovalo k tomu, aby si sa prestal zaujímať o „mainstreamovú“ literatúru?

V pätnástich som objavil Whitmanove *Steblá trávy* a krátko nato *Vytie Allena Ginsberga*. A potom ďalších beatnických spisovateľov i básnikov tzv. Black Mountain School (Creeley, Olson a i.). Ako sedemnásťročný

som čítal Rimbaudove *Iluminácie*, Sartreov *Hnus*, Joyceho *Finnegans Wake* a pod. No a v osemnástich prišla Newyorská škola (O'Hara, Koch, Ashbery a Schuyler). Spoznal som konkrétnu poéziu a básňomalby. Prvé dva roky na vysokej som čítal Jarryho, Lautréamonta, Apollinaira a Maxa Jacoba. Potom dadaistických a surrealistických básnikov a maliarov, napríklad Schwittersa.

Francúzski surrealisti ťa teda v značnej miere ovplyvnili. Čo myslíš, skončila sa surrealistická revolúcia za „oslobodenie mysle“, alebo zostala len nepochopená, dezinterpretovaná a zneužitá (napríklad sférou reklamy)?

Niektoré zo surrealistických myšlienok, ktoré pretrvali, mi dávajú stále zmysel. Ale ľudia, ktorí sa usilovali surrealizmus premeniť na hnutie, vytvorili vlastne predvídateľné umenie. Surrealizmus ako hnutie stratilo svoju sviežosť. Ako každé hnutie. Ale niektorí surrealisti, napríklad Soupault, ho vnímali len ako fázu vo svojom vývoji a neskôr už písali úplne iné veci.

Istý čas si strávil vo Francúzsku, najmä v Paríži. Takisto si „bol pri tom“, keď sa do ohniska pozornosti dostávala Newyorská škola. Keby si mal porovnať svoju „francúzsku skúsenosť“ s atmosférou vtedajšej newyorskej scény, čo by si vyzdvihol?

V Paríži som strávil rok, od roku 1965 do 1966, ako študent Fulbrightovho štipendia. Mojm prvým kontaktom bol spisovateľ Harry Mathews a jeho priateľka Maxine Groffsky, ktorá bola redaktorkou *The Paris Review*. Obaja prišli z New Yorku, kde sa priatelili s literátmi ako O'Hara, Koch, James Schuyler a inými, ktorí sa pohybovali okolo *Newyorskej školy poézie*. (John Ashbery vtedy ešte žil v Paríži.) Čiže Harry a Maxine mali mnoho spoločných známych. Ale môj pobyt v Paríži s tým nemal veľa spoločného. Bol som v Európe prvýkrát a oddával som sa tomu mestu naplno, snažil som sa vidieť absolútne všetko, nevynímajúc z toho ani systém kanalizácie! Strávil som kopu času čítaním Apollinaira, Reverdyho, Jacoba a Cendrarsa, ako aj dadaistov a surrealistov, nehovoriac o francúzskej histórii, ktorá na človeka dýcha z každého rohu. A takisto som sa prvýkrát ponáral do francúzštiny, ktorá ma súčasne ľakala i vzrušovala. Bol som nesmierne šťastný, že som mohol Paríž objavovať takýmto spôsobom, čiastočne i preto, lebo Kenneth Koch, ktorý bol mojm profesorom a pomohol mi získať toto ročné štipendium, miloval to mesto. Drobná historika: Keď som prvýkrát večeral v reštaurácii, všimol som si muža, ktorý práve vošiel. Bol to Man Ray. Celý rozrušený a roztrasený som mu po čašníkovi poslal lístok, v ktorom som mu oznámil, ako obdivujem

jeho novú knihu *Autopotrét*. Prečítal si ho a zdvorilo prikývol. Keď dovečeral, podišiel k môjmu stolu, potriasol mi rukou a povedal: „Rád by som si s vami dal kávu alebo si niečo vypil, ale mám schôdzku.“ Keď odišiel, povedal som si: „Úžasné mesto!“

Archív tvojej korešpondencie obsahuje aj listy Marcelovi Duchampovi. Stretol si sa s ním aj osobne? A prečo si sa mu vlastne rozhodol napísať?

Duchamp mi od prvej chvíle pripadal brilantný, vnímal som ho takmer ako boha, takže keď som ho niekedy okolo roku 1964 zazrel v jednej newyorskej galérii (na výstave Kurta Seligmanna), bol som ako zelektrizovaný. Sledoval som ho na ulicu, na roh, kde sme na príchode čakali na zelenú. Nabral som odvahu a prihovril sa mu: „Nie ste vy náhodou Marcel Duchamp?“ Pozrel na mňa a precedil: „Náhodou som.“ A ja na to: „Chcel som vám iba povedať, že ja a moji priatelia zbožňujeme celé vaše dielo.“ „Ďakujem,“ povedal. Potom sme prehodili niekoľko slov o Seligmannovej výstave, naskočila zelená a rozlúčili sme sa. O pár rokov neskôr, keď som sa vrátil z parížskeho pobytu, preložil som knihu *Entretiens avec Marcel Duchamp* (Rozhovory s Marcelom Du-

champom alebo, ako na tom trval vydavateľ – *Dialógy s Marcelom Duchampom*). Stretol som sa s ním a prešli sme spolu preložený text. Bol taký istý džentlmenský, trpezlivý a láskavý ako vtedy na rohu ulice.

Zostaňme ešte v šesťdesiatych rokoch. V roku 1966, po tom, ako Beatles vydali album *Revolver*, priznal si sa Aramovi Saroyanovi, že Beatles máš predsa len radšej ako Rolling Stones. Nezmenil si odvtedy názor?

Je vtipné, že priznať sa k Beatles si vyžadovalo istú odvahu! Názor som však nezmenil najmä preto, lebo Beatles písali rozmanitejšie pesničky. Stones sú veľmi dobrí, ale ich repertoár je trochu úzky a v mysli si ich často porovnávam s ich predchodcami ako John Lee Hooker, Lightnin' Hopkins, Big Mama Thornton alebo dokonca Chuck Berry.

Ako vnímaš súčasnú hudbu?

Vlastne mám dosť konzervatívny vkus. Počúvam Bacha a čínsku folklórnu hudbu, Leadbellyho, niečo zo súčasnej americkej country hudby a skupinu *The Ukulele Orchestra of Great Britain*. Väčšinou však počúvam hudbu už len v duchu.

I Odesi. Slikarstvo je učio u Mihuera, kod A. Ažbea i na Akademiji kod F. Šuka, 1911. bio je jedan od osnivača umetničke grupe Plav jahač. Za vreme prvog svetskog rata vratio se u Rusiju gde je učestvovao u ratu i revoluciji Krajem 1921. napustio je Rusiju i iduće sadije stupio kao profesor na Bauhausu, gde u Weimaru a zatim u Dessau. Uradio je nekoliko pozorišnih inscenacija. Kada su nacisti 1933. zatvorili Bauhaus, prešao je u Frankfurtu gde je i umro (1934). Ostavio je iza sebe dve knjige: *O duhovnom učenju* (1926) i *Tatka i ličnija u površini* (1926) kao i veliki broj esaja, članaka, drama i pesama. Njegovo slikarstvo se deli na pet velikih perioda:

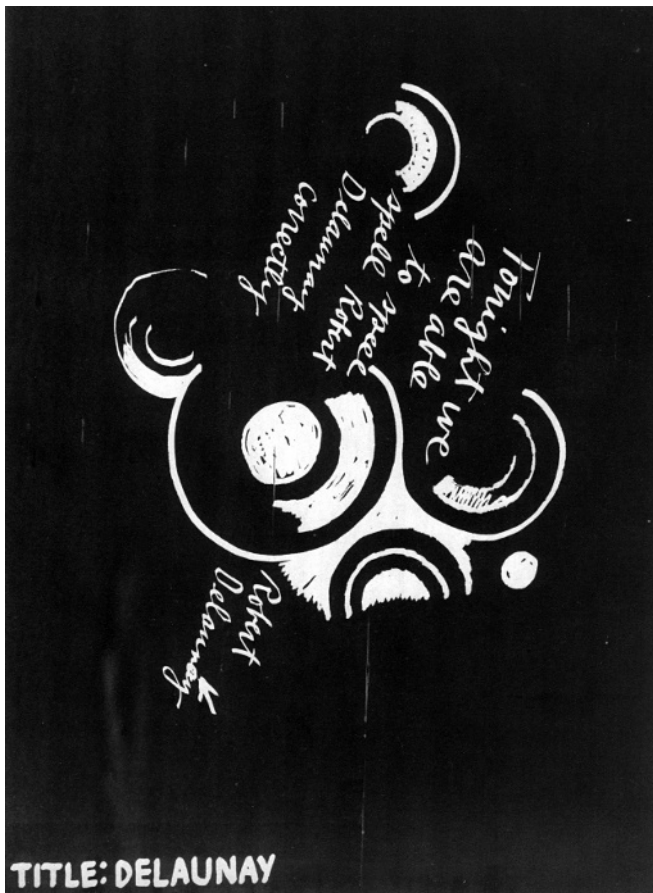
- I — Rani period: 1900—1910
- II — Period PLAVOG JAHACA: 1911—1915
- III — Ruski period: 1916—1921
- IV — Period Bauhaus: 1922—1933
- V — Pariski period: 1934—1944

alog radova:

1. PEJSAŽ, 1907, ulje na platnu, org. vel. 32,8 X 46,6, Privatna kolekcija
2. KOMPOZICJA V, 1911, ulje na platnu, org. vel. 159 X 250, Privatna kolekcija

Čínska hudba... Nie je priveľmi vzdialená nášmu západnému spôsobu vnímania? Čo v nej nachádzaš ty?

Nedávno sme sa ja a môj priateľ Yu Jian zúčastnili čítania poézie v čínskom meste Kunming. Počas prestávky miestni yunnanskí ľudoví hudobníci hrali a spievali a účinok bol taký nadpozemský, totálny a vzrušujúci, až mi z toho naskočila husia koža. Nám, Západniarom, môže tradičná čínska hudba znieť čudne, cudzo a schematicky, ale to, čo som v ten večer počul, bolo čosi rýdze a dojímavé.

Ron Padgett & Joe Brainard | Delaunay

V tvojej poézii je viac-menej zjavné, že ťa inšpirovali ázijské filozofie. Mnohé „orientálne prvky“ sú však prítomné napríklad aj v západnej mystickej tradícii. Čo je v čínskej alebo japonskej filozofii také, čo by si nenašiel v európskej, alebo prinajmenšom v blízkovýchodnej súfijskej tradícii?

Ach, žiadaš odo mňa, aby som predstieral, že som v tejto oblasti odborník. Môžem však povedať len toľko, že oboznamovanie so zen-budhizmom a taoizmom zásadne ovplyvnilo spôsob, akým vnímam svet okolo seba.

²Čuang c', pozn. P. M.

Zenové kóany ma prekvapili a fascinovali rovnako, ako aj *bláznivá múdrosť Zhuangzi*.² Možnože ma jednoducho len priťahovali paradoxy a neočakával som, že filozofia môže mať aj humorný rozmer.

Joe Brainard, výnimočný umelec a spisovateľ, bol mojím blízkym priateľom. Predpokladám, že ste sa vzájomne ovplyvňovali. Čítal som, že Brainard súčasne pracoval na viacerých svojich dielach. Postupuješ aj ty takto?

Joe a ja sme sa prvýkrát stretli ako šesťroční! Pokiaľ ide o simultánnu prácu na viacerých veciach, rozhodne mám básne, ktoré ešte musím opraviť a z času na čas sa k nim vraciam a pracujem na nich viac-menej súčasne. No a čo sa týka spolupráce, nuž áno, často som spontánne spolupracoval s vizuálnymi umelcami – najmä s priateľmi ako Joe Brainard, George Schneeman a Bertrand Dorny – no a vtedy sa paralelne pracovalo na niekoľkých veciach naraz. Joe aj George už zomreli, takže dnes sa už na podobné projekty podujímam menej. Spolupracovať s priateľmi je predsa zábavnejšie a vzrušujúcejšie.

Kto zo súčasnej literatúry ťa oslovuje?

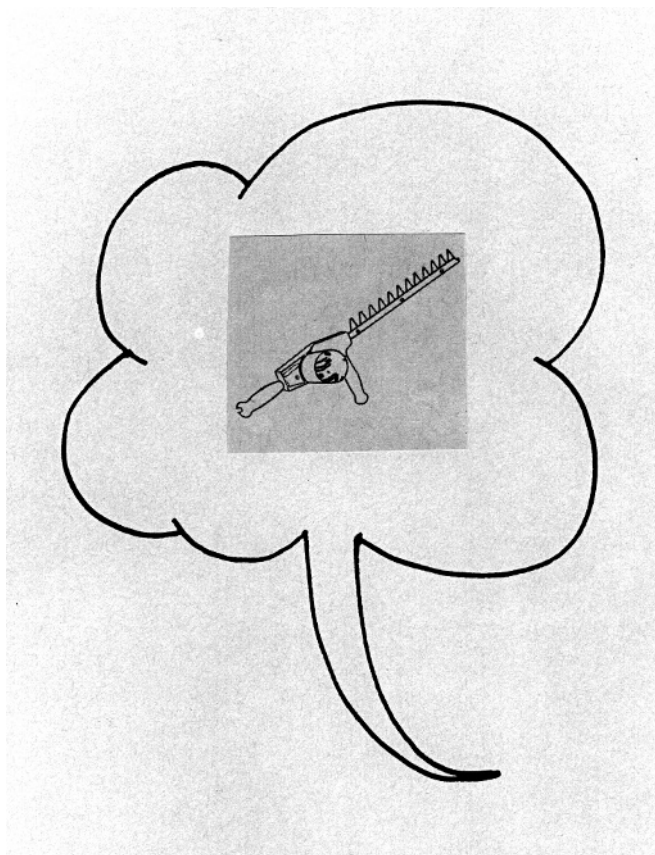
Mám rád niekoľkých dnešných autorov, no spisovatelia z minulosti ma zaujímajú väčšmi. Zakaždým sa rád vraciam k básnikom ako Andrew Marvell alebo George Herbert (alebo aj Zbigniew Herbert!), a vždy na mňa pôsobia inak, ako keď som ich čítal prv. V tomto zmysle každá literatúra je súčasná.

Čím sa teraz zaoberáš?

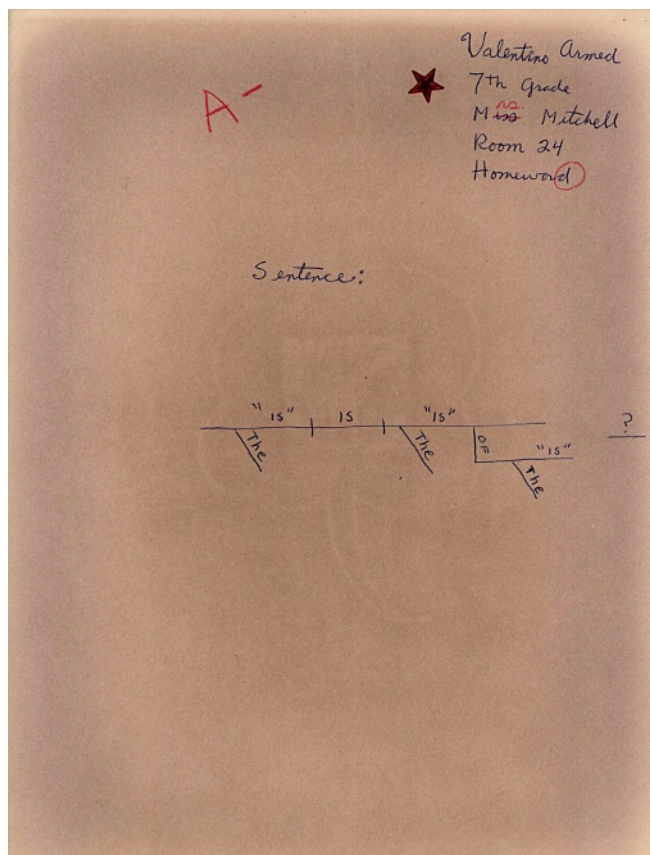
Prednedávnom som dokončil dva projekty. Jeden sa týkal spolupráce na preklade básní Franka O'Hara do francúzštiny, pomáhal mi Olivier Brossard, a v druhom som zas – s pomocou Wang Pinga – prekladal Yu Jiana do angličtiny. Takže momentálne je pre mňa zaujímavé a oslobodzujúce nebyť zapojený do žiadneho projektu či programu a púšťať sa do písania bez toho, aby to s čímkoľvek súviselo, čiže začínať od ničoho. Z času na čas sa však prichytím, že prekladám niektorú z Apollinairových básní, ale to je niečo, k čomu sa vraciam už mnoho rokov.

Podľa istého internetového kníhkupectva tvoja kniha *The Straight Line* obsahuje aj nekonvenčné knižné recenzie. Čo to presne je, tie experimentálne recenzie?

Áno. V šesťdesiatych rokoch mi väčšina knižných recenzií pripadala dosť nudná. (A stále mi tak pripadá.) Rozhodol som sa teda, že napíšem nové, nekonvenčné

Ron Padgett | Rezačka reči (Speech Trimmer)

Ron Padgett | Toto je veta (This is sentence)

recenzie. Moje pokusy sa mi zdali zaujímavé, hoci som si istý, že čitateľom pripadali frustrujúce. Napísal som aj článok – akúsi koláž nájdených materiálov, anekdot a komentárov – o maliarovi R. B. Kitajovi. Samozrejme, v žiadnom z mainstreamových periodík to nevyšlo.

Prečo považuješ za dôležité písať básne o písaní?

Nie som si istý, či je to dôležité. Je pravda, že som strávil množstvo času – možno až priveľa času – uvažovaním o písaní, takže sa to stalo súčasťou môjho každodenného vedomia. (Takmer všetko, čo čítam, v duchu okamžite prepisujem.) Takže pre mňa je prirodzené písať o písaní. Ale takisto ma zaujíma aj sledovanie samého aktu písania, teda toho, ako prebieha.

Pohrávaš sa ešte s myšlienkou, že by si vytvoril nejaký ten „podvrh“ či žart, podobne ako si to plánoval v šesťdesiatych rokoch?

Takmer vôbec ma nezaujíma efekt môjho písania. Okrem toho, pochybujem, že by moje diela mali nejaký dopad na svet, ktorý sa zmieta a zvíja pod chaotickým náporom dejín. Táto situácia vytvára určité súkromie a pokoj, ktoré mi umožňujú písať čokoľvek, čo len chcem, bez toho, aby ma trápili otázky „mainstreamu“ či „experimentu“. A to by mohol byť najexperimentálnejší spôsob písania.

Za rozhovor ďakuje: Peter Macsovszky

POÉZIA **Básne**

RON PADGETT

Prečo Boh urobil to čo urobil

Boh ňa nenávidí
a práve preto stvoril svet
a vložil ňa doňho
a dal ti silu aby si si uvedomil
že si tu
len na chvíľu
a potom báb

a zatiaľ čo si tu
uvedomíš si aj to
že svet zničí
ohnivá bowlingová guľa
desaťtisíckrát väčšia ako Zem
rútiaca sa vesmírom
práve v tomto okamihu

takže nič absolútne nič
neznamená nič
pretože toto je to čo Boh chce
a chce aby si to vedel aj ty
pretože ňa naozaj nenávidí
a chce aby si vedel aj to

Jedálny kút

Keby som si dal šálku kávy
silnej ako kladivo
vypil by som ju tak rýchlo
až by mi z tváre
vyletovali klince a
zavrtali by sa do steny
tvojho ticha na ktorú
by sme zavesili,
obraz šálky,
kladiva a
klincov a potom by
sme si mohli dať
šálku kladiva a
klinec kávy
a vošiel by lev
a zareval by
tak hlasno že by
si sa zľakla
až kým by si ti nedošlo
že je to len

kartón cukru
a vycerená šľahačka.
Prezradila by si mi
svoje tajomstvo?

Ako byť dokonalý

Všetko je dokonalé, drahý priateľu.
Kerouac

Pospi si.

Nerozdávaj rady.

Staraj sa o svoje zuby a ďasná.

Neboj sa toho, čo nemôžeš ovládať. Napríklad prestaň sa strachovať, že budova, v ktorej spíš, sa na teba zosype, alebo že niekto, koho miluješ, náhle umrie.

Každé ráno si daj pomaranč.

Správaj sa priateľsky. Budeš šťastnejší.

Udržuj si pulz 120 úderov za minútu aspoň takých 20 minút, štyri či päťkrát do týždňa, a to tým, že sa budeš venovať tomu, z čoho máš radosť.

Dúfaj vo všetko. Neočakávaj nič.

Najprv sa postaraj o veci okolo svojej domácnosti. Prv než spasiš svet, urob si poriadok vo svojej izbe. Potom zachráň svet.

Vedz, že túžba byť dokonalý je pravdepodobne iba výraz ďalšej túžby – byť milovaný alebo možno byť nesmrteľný.

So stromami sa dorozumievaj pohľadom.

Stavaj sa skepticky ku každému názoru, skús však v každom z nich nájsť niečo hodnotné.

Obliekaj sa tak, aby si z toho mal radosť nielen ty, ale aj tvoje okolie.

Nerozprávaj rýchlo.

Každý deň sa nauč niečo nové. (Dzien dobry!)

Správaj sa k ľuďom milo prv, než sa im naskytne príležitosť ubližovať ti.

Nech ťa nič nehnevá viac ako týždeň, no nezabudni, čo ťa rozhnevalo. Podrž si hnev na vzdialenosť ruky a pozri sa naň, ako keby to bola sklenená guľa. Potom ho odlož do svojej zbierky sklenených gulí.

Buď lojálny.

Nos pohodlnú obuv.

Svoje činnosti si naplánuj tak, aby sa v nich prejavila radostná rovnováha a rozmanitosť.

K starým ľuďom sa správaj slušne, aj keď sú protivní. Keď potom zostarneš, k mladým sa správaj prívetivo. Keď ti povedia „dedo“, nehádz po nich svoju palicu. Sú to tvoji vnuci.

Ži so zvieratom.

Netráv priveľa času s veľkými skupinami ľudí.

Keď budeš potrebovať pomoc, požiadať o ňu.

Kultivuj si správne držanie tela dovtedy, až kým ho nebudeš vnímať prirodzene.

Ak ti niekto zabije dieťa, zožeň si zbraň a streľ ho do hlavy.

Deň si naplánuj, aby si sa nemusel ponáhľať.

Prejavuj ľuďom vďačnosť za to, čo pre teba robia, a to aj vtedy, keď im za to musíš platiť, ba aj vtedy, keď ti robia láskavosti, ktoré si neželáš.

Nemrhaj peniazmi, ktoré by si mohol dať tým, ktorí ich potrebujú.

Nech ťa neprekvapuje, že spoločnosť je nedokonalá. Nariekaj až potom, keď zistíš, že je oveľa nedokonalejšia, než si si predstavoval.

Keď si niečo požičiaš, vráť to v ešte lepšom stave.

Ak sa len dá, používaj namiesto plastových a kovových predmetov drevené.

Pozri na toho vtáka tam.

Po jedle umy riady.

Upokoj sa.

Navštevuj cudzie krajiny okrem tých, ktorých obyvatelia otvorene túžia po tom, aby ťa zabili.

Nevyžaduj od svojich detí lásku – aby ťa potom mohli milovať, keď ony budú chcieť.

Rozjímaj o duchovne. Potom, keď to tak budeš cítiť, postúp ďalej. A tam (v tom) je čo?

Z času na čas si na chvíľku zaspievaj.

Buď presný, ak však meškáš, nezačni sa podrobne a zdĺhavo ospravedlňovať.

Nebuď prehnane sebakritický, ani priveľmi spokojný.

Nemysli si, že pokrok existuje. Neexistuje.

Kráčaj dohora.

Neprepadni kanibalizmu.

Predstavuj si, čo by si chcel, aby sa prihodilo, a potom sa to nesnaž prekažiť.

Aspoň dvakrát do týždňa vyves telefónne slúchadlo.

Dbaj na to, aby si mal čisté okná.

Vykoreň zo seba každú známku osobných ambícií.

Nepoužívaj príliš často slovo vykoreň.

Z času na čas odpusť svojej vlasti. Ak to nie je možné, presídl sa do inej.

Ak sa cítiš unavený, oddýchni si.

Pestuj niečo.

Keď míňaš železničné stanice, nemrmi si: „Všetci zomrieme!“

Udržuj úprimné priateľstvá s ľuďmi každej vekovej kategórie.

Buď vďačný za drobné radosti, ako je radosť zo žuvania, radosť z teplej vody stekajúcej po tvojom chrbte, radosť z chladivého vánku, radosť zo zaspávania.

Nevyhlasuj: „Technológia je úžasná!“

Nauč sa vystierať svaly. Vystieraj ich každý deň.

Nebuď zdeprimovaný z toho, že starneš. Budeš sa tak cítiť ešte starší. A to ťa bude deptať.

Vždy sa venuj len jednej veci.

Ak si popáliš prst, okamžite naň prilož ľad. Ak si prst pribuchneš kladivom, podrž si ho vo vzduchu zo minút. Budeš prekvapený, akú liečivú silu má ľad a gravitácia.

Nauč sa písať tak nahlas, až to trhá uši.

V čase krízy si zachovaj pokoj. Čím je situácia kritickejšia, tým pokojnejší by si mal byť.

Užívaj si sex, ale nebuď ním posadnutý. Okrem krátkych období v čase dospelosti, mladosti, stredného a starého veku.

Všetko má svoj protiklad. Rozjímaj o tom.

Ak sa ťa zmocní strach, že si zaplával príďaleko do oceánu, otoč sa a vráť sa k záchrannému člnu.

Udržuj svoje detské ja pri živote.

Na listy odpovedaj bez otáľania. Používaj atraktívne poštové známky, ako tú, čo zobrazuje tornádo.

Tu a tam si poplač, ale iba keď osamieš. Potom sa už teš z toho, ako sa ti uľavilo. A nech ťa netrápi, že sa už cítiš lepšie.

Nevdychuj dym.

Dýchaj zhlboka.

Nesnaž sa poučovať policajta.

Neopúšťaj okraj chodníka, kým nemôžeš prejsť cez celú cestu. Z okraja môžeš pozorovať chodcov, ktorí uviazli uprostred bláznivej a hlučnej premávky.

Buď dobrý.

Prejdi rôzne ulice.

Pospiatky.

Nezabúdaj na krásu, ktorá existuje, a na pravdu, ktorá nie. Všimni si, že idea pravdy je rovnako mocná ako idea krásy.

Vyhýbaj sa väzeniu.

V pokročilom veku sa staň mystikom.

Používaj zubnú pastu Colgate s novou receptúrou proti zubnému kameňu.

Navštevuj priateľov a známych v nemocnici. Keď pociťíš, že treba odísť, choď.

Buď k sebe čestný a k druhým diplomatický.

Nevystrájaj priveľmi. Je to len strata času.

Čítaj a znovu čítaj významné knihy.

Vykop jamu lopatou.

V zime, prv ako si ľahneš do postele, zvlhčuj v spálni vzduch.

Vedz, že jediné dokonalé veci sú skóre 300 v bowlingu a 27 pálkovaní a 27 vyradení v bejzbalovom zápase.

Pi veľa vody. Keď sa ťa spýtajú, čo by si chcel piť, povedz: „Prosím si vodu.“

Buď láskavý k fyzickým predmetom.

Keď prekročíš štyridsiatku, raz za niekoľko rokov choď na kompletnú lekársku prehliadku k doktorovi, ktorému dôveruješ a u ktorého ti to neprekáža.

Nečítaj noviny častejšie ako raz do roka.

Nauč sa, ako sa po mandarínsky povie „ahoj“, „ďakujem“ a „paličky.“

Grgaj a prď, ale potichu.

K cudzincom sa správaj zvlášť srdečne.

Pozri si tieňové bábkové divadlo a predstavuj si, že jedným z účinkujúcich si ty. Alebo že si každým z nich.

Vynes smeti.

Miluj život.

Plať presnou sumou.

Keď sa na ulici strieľa, nepribližuj sa k oknu.

Bol raz jeden muž z Tesálie

Bol raz jeden muž z Tesálie,
ktorý skočil do húštiny

a smiem sa spýtať, prečo?
Pretože sa niečoho obával?

Pretože uvidel húštinu a povedal si,
že skočí do húštiny?

Možno ho vystrašil fakt,
že mu napadlo skočiť do húštiny.

Pozeral som sa naňho z veľkej výšky
a pomyslel som si: „Čo ak som na chvíľu

zošalel a zdá sa mi, že padám?“ Odstúpil
som, aby som sa spamätal. Som predsa

človek z Tulsy, ktorý skáče do auta
a akoby zázrakom sa ocitne niekde inde,

potom skočí do zázraku a dopadne ako
čo?

Živý alebo mŕtvy v Belgicku

Niekoľko o kom si myslíš že zomrel žije
a niekto o kom si myslíš že žije zomrel

Niekedy to človeka príjemne prekvapí
a niekedy mu to pripadá ako zázrak

Dávali jej niekoľko dní, možno hodín života
Teraz vyzerá zdravšie dokonca je krajšia

Jeho šance na prežitie boli chabé
A teraz ide do Belgicka

čo si vyžaduje istú silu ako aj myšlienka
– Prečo hovorím takéto veci?

Pretože vo mne prebýva Francúz
ktorý zo mňa z času na čas vyskakuje

Bonjour! Voilà, un bon café bien chaud!
Potom zabudne vyskočiť

Alebo ja vyskočím pred neho
Som oveľa väčší ako on

On nechce odcestovať do Belgicka
alebo dokonca pekne hovorí o Belgicku

Nechcem ísť do Belgicka
hoci by som chcel navštíviť Bruggy

Gent, Antverpy a Brusel
a vstúpiť tam do malieb

a postaviť sa k Panne
k jej vysokému a čistému čelu

a znovu tam byť s ňou nažive
olej na dreve v Belgicku

PROFIL Joe Brainard – zberateľ detailov všedného života

Literárna a výtvarná pozostalosť Joea Brainarda (1942 – 1994), rovnako ako jeho meno, slovenskému milovníkovi literatúry či (post)moderného amerického umenia nehovorí pravdepodobne nič. A pritom Brainard, jedna z najoriginálnejších osobností z okruhu newyorskej školy, významný predstaviteľ gay kultúry dvadsiateho storočia, napísal knihy, o ktorých s rešpektom hovoria literáti ako napríklad John Ashbery a Paul Auster, a vytvoril koláže, ktoré možno nájsť v zbierkach newyorských múzeí ako Metropolitné múzeum a Múzeum moderného umenia.

Joe Brainard | Bez názvu, koláž, 22 × 15, 1968

Brainardove texty a koláže, ich jednoduchosť, priamočiarosť, miestami akoby až naivita, naznačujú, že ich tvorca nepatrí medzi bombastické a senzáčné stálice newyorského umeleckého neba; neprahol po svetle rámp, ani po veľkých umeleckých revolúciách. A pritom kolkých jeho dielo, nenápadne, no nepopierateľne, ovplyvnilo! Brainard udržoval priateľské kontakty s už spomínaným Johnom Ashberym, ďalej s Ken-

nethom Kochom, Frankom O’Harom, Jamesom Schuylerom, Kenwardom Elmsliem a s „krajanom“ Ronom Padgettom, s ktorým strávil mladosť v oklahomskom meste Tulsa.

Azda najznámejším a najpôsobivejším textom Joea Brainarda sa stala *báseň v próze* nazvaná jednoducho: *Pamätám sa*. Prvýkrát vyšla vo vydavateľstve Angel Hair v roku 1970. Neskôr, v rokoch 1972 a 1973, vznikli ďalšie pokračovania tohto pozoruhodného textu nazvané *I Remember More* (Pamätám sa ešte na) a *More I Remember More* (A pamätám sa ešte aj na). Okrem nich Brainard napísal celý rad ďalších kníh: *Bolinas Journal* (Bolinaský denník, 1971), *Some Drawings of Some Notes to Myself* (Niekoľko kresieb z mojich niekoľkých poznámok, 1971), *The Cigarette Book* (Cigaretová kniha, 1972), *The Banana Book* (Banánová kniha, 1972), *The Friendly Way* (Priateľský spôsob, 1972), *New Work* (Nové dielo, 1973), *12 Postcards* (12 pohľadníc, 1975), *29 Mini-Essays* (29 miniesejí, 1978), *24 Pictures & Some Words* (24 obrázkov & niekoľko slov, 1980), *Nothing to Write Home About* (Nič, o čom by sa dalo písať domov, 1981). Ako spoluautor sa podieľal napríklad na publikáciách *The Baby Book* (Kniha bábätiak, s Kenwardom Elmsliem, 1965), *The Class of ’47* (Ročník 47, s Robertom Creeleym, 1973), *The Vermont Notebook* (Vermontský zápisník, s Johnom Ashberym, 1975).

Na začiatku predchádzajúceho odseku som Brainardov text *Pamätám sa* označil za *báseň v próze*. V skutočnosti sa nedá žánrovo vymedziť takto jednoznačne. Text pozostáva presne z toho, čo naznačuje názov: ide o nesúvislé zápisy spontánne sa vynárajúcich spomienok. *Pamätám sa* teda možno označiť za memoár alebo autobiografiu, chýba však chronológia a *opora* v nespochybniteľných faktoch. Prevažia dojmov a *ad hoc* vymenúvaných detailov text skôr lyrizuje a posúva do ríše poézie, no minimalistický, vecný, prozaický jazyk ho zas uzemňuje, a teda *depoetizuje*. Na druhej strane dôsledné opakovanie (uvádzacej) formuly *pamätám sa* na začiatku každého odseku (či strofy) – je ich vyše 1000 – text v určitom zmysle rytmizuje (mení ho na akúsi litániu impresií) a odsúva ho aj z výsostných vôd prózy kamsi do žánrového bezdomovectva, čo sa navyše umocňuje tým, že text sa prelieva priestorom celej knihy (vydanie z roku 2001 /Granary Books/ má vyše 170 strán) bez členenia na kapitoly či strofy – jediným členením, ktoré v značnej miere uľahčuje čítanie, sú oddelené odseky.

Nápad, z ktorého toto Brainardovo dielo tak úspešne ťaží, je zarážajúco jednoduchý: spísať bez akéhokoľvek

Joe Brainard | Bez názvu, asambláž, 13 × 15, 1970

Joe Brainard | Madona na hrášku (Madonna of the Peas), koláž, 27 × 33, 1975

organizujúceho princípu udalosti a spomienky na udalosti tak, ako človeku prichádzajú na um, a odsek zakaždým začať slovami *pamätám sa*. Brainard podľa Paula Austeru „jednoduchými, priamočiarymi oznamovacími vetami zakresľuje mapu ľudskej duše, pričom neprestajne mení spôsob, akým sa dívame na svet“. Z nevelmi originálneho nápadu vznikla, ako hovorí Auster, „jedna z najoriginálnejších kníh, aké som kedy čítal“. Brainardova vecnosť, ktorej chýba akákoľvek štylistická vyumelkovanosť, a preto balansuje kdesi nad priepasťou *insitnosti*, je natoľko podmanivá, že, ako v doslove ku knihe píše Ron Padgett, len málokto čitateľ odolá tomu, aby uchopil ceruzku a začal písať svoju, *paralelnú verziu knihy*. Mimochodom, keď v roku 1971 Padgett vyučoval na základnej škole písanie poézie, využil Brainardovu „metódu“. Pôsobivosť tohto *literárneho postupu* spočíva totiž práve v tom, že opakovanie prevzatej *schémy* v každom jednotlivom prípade povedie k úplne novému a pôvodnému výsledku, keďže každý, kto sa k tejto metóde uchýli, predstaví vlastné spomienky, a to v osobitom poradí. Vplyv Brainardovho *Pamätám sa* prekročil nielen hranice žánrov, ale aj krajiny. Tanečník Juan Antonio preniesol text na scénu a vytvoril predstavenie, v ktorom tanečníci recitujú pasáže z knihy. Francúzsky experimentálny spisovateľ Georges Perec pod vplyvom

Pamätám sa napísal knihu *Je me souviens* a venoval ju Brainardovi.

Čo stálo pri zrode tohto jedinečného Brainardovho diela? Keďže reč je o osobnosti z prostredia newyorskej (básnickej) školy, treba počítať s vplyvom modernej francúzskej literatúry. Možno nápad začínať odseky slovami *pamätám sa* súvisí so snahou o vlastné *hľadanie strateného času*, inšpirované známym románovým cyklom veľkého francúzskeho modernistu. A možno nie. Isté však je, že rozhodujúci vplyv tu zohrali diela Gertrudy Stein. Brainard ich čítal v lete 1969. V liste poetke Anne Waldman, riaditeľke vydavateľstva Angel Hair Books, píše: „*Stále čítam (Stein) na záchode a stále sa mi zdá veľmi náročná a myslím na to, aké úžasné by bolo počuť Gertrudu Stein. ... Dokončujem, v týchto dňoch stále dopisujem vec, ktorú som nazval Pamätám sa. Cítim sa pritom celkom ako Boh, keď písal Bibliu. Nemyslím tým to, že som to ja, kto ju píše, ale skôr to, že sa píše preto, lebo existujem. A ešte mám pocit, že tá kniha je o každom človeku práve tak, ako je aj o mne. A to ma teší. Chcem povedať, cítim sa ako každý. A to je príjemný pocit. Nepotrvá dlho. Ale kým môžem, budem si ho užívať.*“

Archív Joea Brainarda na Kalifornskej univerzite v San Diegu obsahuje stovky stránok rukopisu, pričom všetky tri publikácie *Pamätám sa*, ktoré vyšli vo vyda-

vateľstve Angel Hair, sú vlastne útlučké zväzky. Je to tým, že Brainard sa nikdy nenaučil písať na stroji a, navyše, pri písaní dôsledne používal tlačene písmeňá. Bol pedant, čiže ak v rukopise niečo opravoval, zvyčajne ho prepísal nanovo celý, opäť rukou, a až po niekoľkých takýchto prepisoch mohla vzniknúť strojopisná verzia, ktorá potom poslúžila na ďalšie opravy. Za prostoduchosťou a takmer až detinskosťou Brainardovho štýlu sa skrýva zdĺhavá, puntičkárska, mravčia drina.

Tento zmysel pre pedantériu (a miniatúru) cítiť aj v jeho kolážach. Na prvý pohľad v nich nie je nič experimentálne výbušné, ani stopa po „veľkých projektoch“ newyorských umelcov. Skôr cítiť príklon k čomusi, čo by sa dalo nazvať tichou a skromnou sakrálnosťou ra-

ných východných kresťanov. Pritom je v nich jednoznačne prítomná irónia, nadhľad, ako i znaky dobového pop-artu, deklamačnosť, transparentnosť, komentár, repetícia. Tieto atribúty zrejme prevzal od Andyho Warhola, ktorého tak obdivoval, no v konečnom dôsledku nijako verne nenapodobňoval. Vlastne aj hrejivé a pestrofarebné koláže Joea Brainarda nesú na sebe markantnú pečať literárneho prístupu. Ako keby boli predzvestou či pokračovaním (presahom) Brainardových písaných *katalógov* každodennosti.

Spracoval Peter Macsovszky

(pre ďalšie informácie pozri: <http://joebainard.org>)

Joe Brainard | Bez názvu, koláž, 25 × 20, 1977

POÉZIA **Pamätám sa**

úryvok z textu I Remember

JOE BRAINARD

Pamätám sa, že som na párty, kam sme mali prísť ob-
lečení ako naša obľúbená osobnosť, prišiel ako Marilyn
Monroe.

Pamätám sa na jednu z prvých vecí, na ktoré sa pamä-
tám. Mraznička. (Ako protiklad chladničky.)

Pamätám sa na biely margarín v igelitovom vrecku. A na
balík pomarančového prášku. Vložili ste pomarančový
prášok do vrecka s margarínom a žmýkali ste ho, až kým
margarín nezožltol.

Pamätám sa, že som strašne koktal.

Pamätám sa, ako veľmi som na strednej škole chcel byť
pekný a populárny.

Pamätám sa, že na strednej škole, keď ste sa v utorok
obliekli do žltej a zelenej, znamenalo to, že ste teploš.

Pamätám sa, ako som si na strednej škole strkával po-
nožku do spodiek.

Pamätám sa, že som sa chcel stať ministrom. Nepamä-
tám sa, kedy som sa rozhodol, že sa ním nestanem.

Pamätám sa, ako som prvýkrát sledoval televíziu. Lu-
cille Ballová tam chodila na balet.

Pamätám sa na deň, keď zastrelili Johna Kennedyho.

Pamätám sa, že na svoje piate narodeniny som chcel
čiernu saténovú róbu s odhaleným plecom. Dostal som
ju. A mal som ju na sebe na svojej narodeninovej párty.

Pamätám sa na svoj nedávny sen, v ktorom John Ash-
bery povedal, že maľby z môjho mondrianovského ob-
dobia sú lepšie ako sám Mondrian.

Pamätám sa, že sa mi často snívalo, že viem lietať. (Bez
lietadla.)

Pamätám sa, že mnohokrát sa mi snívalo, že som našiel
zlato a klenoty.

Pamätám sa na malého chlapca, na ktorého som dával
pozor po škole, kým jeho matka pracovala. Pamätám sa,

ako som sa zabával, keď som ho trestal za to, že nepos-
lúchal.

Pamätám sa, že sa mi často snívalo o množstve nádher-
ných červených, žltých a čiernych hadov v jasnozelenej
tráve.

Pamätám sa na St. Louis, keď som bol ešte veľmi mladý.
Pamätám sa na tetovacie štúdio pri autobusovej stanici
a na dva veľké levy pred Múzeom umenia.

Pamätám sa na učiteľa amerického dejepisu, ktorý sa
stále vyhrážal, že ak nebudeme ticho, vyskočí z okna.
(Z prvého poschodia.)

Pamätám sa na svoju prvú sexuálnu skúsenosť v metre.
Nejakému chlapíkovi (bál som sa naňho pozrieť) sa po-
stavil a šúchal si ho o moje rameno. Veľmi ma to vzru-
šilo, a keď som na svojej zastávke vystúpil, ponáhľal som
sa domov a pokúsil som sa namaľovať olejomalbu, pri-
čom namiesto štetca som použil svojho vtáka.

Pamätám sa, ako som sa prvýkrát poriadne ožral. Poma-
loval som si ruky a tvár nazeleno farbou na veľkonočné
vajcia a noc som strávil vo vani Pat Padgettovej. Vtedy
ešte bola Pat Mitchellová.

Pamätám sa ďalšiu včasnú sexuálnu skúsenosť. V Mú-
zeu moderného umenia. V kine. Na film sa nepamätám.
Najprv sa o mňa obtieralo akési koleno. Potom som na
kolene cítil ruku. Potom ruka v rozkroku. Potom ruka
v mojich nohaviciach. Vo vnútri mojich spodkov. Bolo
to veľmi vzrušujúce, no bál som sa naňho pozrieť. Od-
išiel prv než sa film skončil a ja som si myslel, že bude
na mňa čakať, vonku, pri vystavených fotografiách, no
darmo som vyčkával, nikto nejavil záujem.

Pamätám sa, ako som býval v sklade oproti baliarni
mäsa na Východnej šiestej ulici. Jeden fakt tučný balič,
ktorý jedával v tej istej reštaurácii na rohu, v ktorej aj
ja, ma sledoval až domov a spýtal sa ma, či by sa mohol
prísť pozrieť na moje obrazy. Keď vošiel, zrazu si odzip-
soval svoje krvou postriekané biele nohavice a vytiahol
svojho enormného vtáka. Požiadal ma, aby som sa ho
dotkol a ja som ho poslúchol. Bol rovnako odpudzujúci
ako aj vzrušujúci a ja som ho nechcel uraziť. Ale po-

tom som povedal, že budem musieť ísť a on na to, že či by sme si nemohli spolu začať. „Nie,“ povedal som, no on hrozne naliehal, tak som povedal: „Dobre.“ Bol veľmi tučný a škaredý a fakt veľmi hnusný, takže keď sme sa mali stretnúť, odišiel som na prechádzku. A na ulici som vrazil akurát doňho, vyobliekaného a čistučkého. Cítil som sa zle, že som mu musel povedať, že som si to rozmyslel. Ponúkol mi peniaze, no ja som povedal nie.

Pamätám sa na ženu, ktorá učila mojich rodičov bridž. Bola veľmi tučná a bola ozajstná lesbička (vlasý na ježka) a fajčila ako komín. Hrdila sa tým, že nemusela so sebou nosiť zápalky. Cigarety si zapalovala jednu od druhej. Bývala v malom dome za reštauráciou a dožila sa vysokého veku.

Pamätám sa, ako som sa v skrini hral „na doktora“.

Pamätám sa, ako som veľkými čiernymi písmenami namaľoval na bielu stenu: „NENÁVIDÍM TEDA BERRIGANA“.

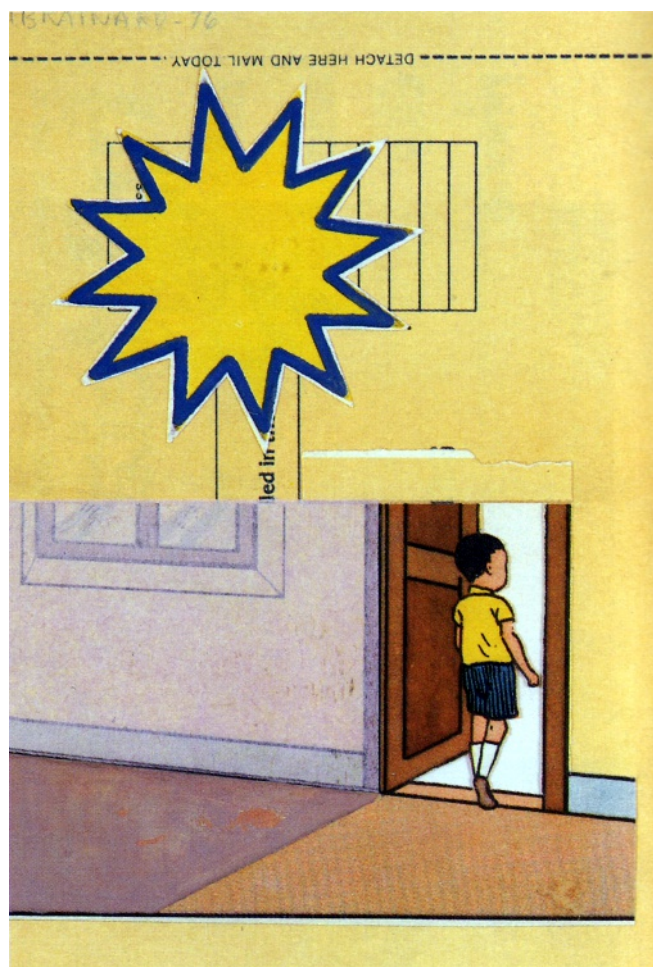
Pamätám sa, že jednej čiernej noci som z trajektu, ktorý chodí na Staten Island, v záchvate drámy a depresie odhodil do oceána svoje okuliare.

Pamätám sa, že som si raz nechtami poranil tvár, takže ľudia sa ma vypytovali, čo sa mi stalo, a ja som povedal, že to urobila mačka, a oni, samozrejme, vedeli, že to nebola mačka.

úryvok z textu Joe Brainard: I Remember,
Granary Books, 2001
s láskavým súhlasom Granary Books

Joe Brainard | Kráľovná na jeden deň
(Queen for a Day), 1975

Joe Brainard | Bez názvu, koláž, 19 × 12, 1976

PRÍPRAVOK PLATÓN ČI-KU-LI MI JE DRAHÝ, AK ZOSTANE ALE PRAVDA ŽLTÁ ŠKVRNA, EŠTE DRAHŠIA VYBIELÍ PRAVDA 3 % ROZTOKOM RODÍ NENAVISŤ PEROXIDU VODÍKA PRAVDA VYPOVEDANÁ VYTRIEŤ ČPAVKOVÝM ROZTOKOM, SO ZLÝM ÚMYSLOM POTOM 10 % KYSELINOU JE NIEKEDY ŠŤAVELOVOU PODLEJŠIA AKO VŠETKY V ROZTOKU DESTILOVANEJ VODY LŽI, KTORÉ SI MOŽNO VYSVETLIŤ, POTOM OPĽAČ ČPAVKOVÝM ROZTOKOM UPÁLÍ NEZNAMENÁ VYVRÁTIŤ VYPRÁŤ ČPAVKOVÝM ROZTOKOM EXISTUJE ABSOLÚTNA PRAVDA, S 5 % KYSELINOU CITRÓNOVOU VŠETKY MYŠLIENKY VYTRIEŤ BENZÍNOM AKO KVETY, SVIEŽE I VOŇAVÉ, A POTOM GLYCERÍNOM JEDOVATÉ I LIEČIVÉ VYTRIEŤ DVOMI DIELMI LIEHU RASTÚ NA CESTE, A JEDNÝM KTORÁ VEDIE K NEJ DIELOM ČPAVKU PRAVDA VO SVOJEJ VYPRÁŤ POSTUPNE TERPENTÍNOM PODSTATE NEMOŽE A HORÚCOU MYDLOVOU VODOU BYŤ INÁ AKO VYPRÁŤ POSTUPNE CHLÓROM, 5 % DOBRŔ CIVILIZÁCIA KYSELINOU OCTOVOU, POKROČILA PRÁVE GLYCERÍNOM A TEPLŔ VODOU TOIKO, KOLKO SI UCTILA PRAVDŔ VYTRIEŤ POSTUPNE BENZÍNOVÝM MYDLOM, NIET ZLÝCH PRAVD, ZRIEDENÝM CHLOROFORMOM A METYLHEXALÍNOM SŔ LEN ZLÉ SKUTOČNOSTI VYTRIEŤ POSTUPNE TERPENTÍNOM, KDE SA ZAČINA CHLOROFORMOM A BENZÍNOM HĽADAŤ PRAVDŔ, VYTRIEŤ CHLOROFORMOM, TAM SA POVZNÁŠA I ŽIVOT POTOM VODOU ROZUMOM, NIE NÁSILÍM NAJPRV VYTRIEME KYSELINOU ŠŤAVELOVOU, MÁME VIESŤ LUDÍ K PRAVDE POTOM ZRIEDENÝM PEROXIDOM VODÍKA RADŠEJ CHCEM TRPIEŤ ALEBO HYDROSULFITOM PRETO, ŽE VRAVÍM PRAVDŔ, SKŔSÍŤ AJ KYSELINOU CITRÓNOVOU AKO BY PRAVDA MALA VYPRÁŤ V TROCH DIELOCH TRPIEŤ PRE MOJE MLČANIE MYDLOVEJ VODY ZMÁKČENEJ SÓDOU ZLODEJ VYHĽADÁVA TMU, A V JEDNOM DIELE LIEHU, PRAVDA SVETLO DVE PRAVDY, ALEBO VYČISTÍ HNEĎ SI NIKDY NEMŔŽU ODPOROVAŤ ZRIEDENÝM PEROXIDOM VODÍKA ÚSTAMI DVOCH SVEDKOV S KVAPKOU ČPAVKU SA VŠADE PRAVDA VYJAVÍ VYPRÁŤ VO VODE S ČPAVKOM PRVÉ A POSLEDNÉ, ALEBO V 5 % ROZTOKU KYSELINY OCTOVEJ ČO SA OD KAŽĎÉHO ČLOVEKA VYŽADUJE, PREPRAŤ V MYDLOVEJ VODE JE LÁSKA K PRAVDE ZMÁKČENEJ SÓDOU ODVAHA K PRAVDE JE ČERSTVŔ ŠKVRNU ČISTIŤ PRVOU PODMIENKOU PEROXIDOM VODÍKA FILOZOFICKÉHO ŠTŔDIA S ČPAVKOM KAŽĎÝ MÁ PRAVDŔ, POSTUPNE VYSKŔŠAŤ POKIAL SA NEMŔLI TERPENTÍN, LIEH, CHLOROFORM, PRAVDA JE AŽ NA DNÉ STUDNE, ÉTER ALEBO ČI-KU-LI KTORÁ NEVYSÝCHA ČISTIŤ LIEHOM, POZNANIE PRAVDY A TRICHLŔRETYLÉNOM A PLNENIE POVINNŔSTÍ PO USCHNUTÍ DOČISTIŤ SILONOU SŔ NAJVVŠIE PRÍKAZY MRAVNOSTI ČISTIŤ SÍRNATANOM SODNÝM, ČO JE PRAVDA VO SVETLE LAMPY, PRÍPADNE POTRIEŤ ŠKVRNU NEBYVA ČASTO PRAVDA 10 % KYSELINOU OCTOVOU PRI SLNEČNOM SVETLE A O CHVÍLE 3 % PEROXIDOM VODÍKA PRAVDA BEZ MOCI ČISTIŤ POSTUPNE A MOC BEZ PRAVDY BENZÍNOM A TRICHLŔRETYLÉNOM – AKÉ JE TO STRÁŠNÉ! VYPRÁŤ V TROCH DIELOCH MYDLOVEJ VODY LUDIA MAJŔ USKUTOČŔŔOVAŤ A V JEDNOM DIELE BENZOLU, LEN JEDNU PRIRODZENŔ PRAVDŔ POTOM V ČISTEJ VODE NEVEDOMŔST MÁ K PRAVDE ZMÁKČENEJ SÓDOU BLIŠIE AKO PREDSDUK VYPRÁŤ V MYDLOVEJ VODE NIČ NIE JE VEĽKÉ, S TROŠKOU ČPAVKU, ČO NIE JE PRAVDIVÉ ŽLTŔ ŠKVRNU VYBIELÍŤ PEROXIDOM PRAVDA JE VŠEOBECNÁ, NATRIEŤ BENZÍNOVÝM MYDLOM, NEPATRÍ MNE, PATRÍ VŠETKÝM, KYSELINOU OLEJOVOU, ONA MÁ MŔA, NIE JA JU VYČISTIŤ BENZÍNOM PRAVDE NEMOŽNO PO USCHNUTÍ ČISTIŤ PREUKÁZAŤ VÁČŠIU SLUŽBU 1 % AŽ 3 % ČPAVKOM AKO JU OČISTIŤ OD FALOŠNÝCH VEČÍ A PREPLÁCHNŔ VODOU SVOJ K SVOJMU A VŽDY VYČISTIŤ BENZÍNOM, PODĽA PRAVDY TRICHLŔRETYLÉNOM NAJKRAJŠIE PRAVDY LAHKO VYTIERAŤ ČPAVKOVÝM ROZTOKOM SŔ NAJEDNODUCHŠIE A PEROXIDOM VODÍKA PRAVDA JE KRÁŠNA A TRVALÁ VEČ POZOR VŠAK NA FAREBNÉ TKANINY PRAVDA NIE JE VEČOU DOJATIA NAJPRV VYSKŔŠAJME NA KŔSKU, A DOBREJ VŔLE, ČI FARBA NEPŔŠŤA ALE TVRDEJ MYŠLIENKOVEJ PRÁCE INAK ČISTIŤ ZA MOKRA SAPONÁTOVÝM PRÁŠKOM PRAVDA NIE JE DOGMA, ČO MOZOG VYLŔČUJE AKO STENY JASKYNE KVAPEL POUŽÍŤ ZRIEDENŔ ČPAVKOM PRAVDA – TO JE ŽIVOT VYPRÁŤ VO VLAŽNEJ VODE TISÍCE CIEST VEDIE K BLUDU, NA ŠKVRNY OD ČIERNEHO PIVA K PRAVDE LEN JEDNA PRIDAŤ DO VODY ČAS ODHALÍ PRAVDŔ PEROXID VODÍKA A TROCHU ČPAVKU ČO JE DOBRÉ, ZAPÁJA SA DO PRAVDY STVRDNŔTŔ KVAPKU PARAFÍNU DOBRÉ MŔŽE BYŤ LEN TO, OPATRNE ZOBERIEME NOŽOM, ČO JE PRAVDIVÉ POTOM PREHĽADÍME CEZ PIJAVÝ PAPIER V PRAVDE NÁJDEME KRÁŠU AK ZOSTANE STOPA, PRAVDA MŔŽE POČKAŤ, ČISTIŤ BENZÍNOM MÁ PRED SEBOU DLHŔ ŽIVOT ŠKVRNU, KTORÁ ZOSTANE, LEN PRAVDA VYTRVÁ ČISTIŤME AKO ŠKVRNU OD FARIEB PRAVDA JE VŽDY NAJSILNEJŠÍ ARGUMENT VYTRIEŤ CHLEBOVOU KŔRKOU, BUĎEM HĽADAŤ PRAVDŔ, MÁKKOU GUMOU, HOCI JU NIKDY NEOBJAVÍM CELŔ, VYKLOPKÁVAŤ ZMÁKNUTOU ŽUVACOU GUMOU ALEBO KŔM NEOBJAVÍM ČISTIŤ LIEHOM S NIEKOLKÝMI KVAPKAMI ASPOŔ ČAŠŤ VEČNEJ PRAVDY KYSELINY OCTOVEJ, LEBO PRAVDA JE AKO CHAMELEŔN, ALEBO PEROXIDOM VODÍKA KTORÝ MENÍ FARBU V OKAMIHU, SKŔSÍŤ STÁLOSŤ FARBY KEĎ SA NÁM PODARÍ NASYPÁŤ MU NA CHVOSTÍK ŠŤIPKU SOLI NAVLHČÍŤ TEPLŔM 10 % ROZTOKOM BŔRAXU, I LOŽ JE PRAVDA, AK ROZKAZUJE MOCNEJŠÍ VOTRIEŤ TROCHU SAPONÁTOVÉHO PRÍPRAVKU HÁDKY POMÁHAJU VŽDY SKŔR ZATEMŔNOVAŤ A VYPRÁŤ VODOU AKO OBJASŔNOVAŤ PRAVDŔ ALEBO NAVLHČÍŤ ZRIEDENÝM ČPAVKOM PRAVDE NIČ NEODOĽÁ, AK ŠKVRNA NEZMIZNE, PRAVDA JE JEDINÁ VEČNÁ VEĽKÁ VÍŤAZKYŔNA POSTUPNE VYTIERAŤ BENZÍNOM, KEDYKOLVEK SA STRETNEŠ SO LŽOU, HĽAĎ JU POTLAČÍŤ! 5 % KYSELINOU OCTOVOU A DICHLŔRETYLÉNOM HNILOBA ZOŽIERA TRÁVU, HRDZA ŽELEZO, LOŽ ZASA DUŠU ZOŠKRIABEME TRUS NOŽOM, DŔMYSELNÉ A NEUŽITOČNÉ PRAVDY NECHÁME VYSCHNŔŤ, OKEFŔJEME, SA PODOBAJU HVEZDAM, NAKVAPÁME 5 % KYSELINU OCTOVŔ, KTORÉ NÁM PRE VEĽKŔ VZDIALENOSŤ NEDÁVAJU NIJAKÉ SVETLO PREPLÁCHNEME VODOU LUDSKÁ CNOSŤ MÁ MAŤ VLASTNŔST DRAHOKAMU, PEROXIDOM VODÍKA ODSTRÁNIME ČIERNE ŠKVRNY, KTORÝ BEZ ZMENY UDRŽÍ SVOJU PRIRODZENŔ KRÁŠU, NECH SA S NÍM ROĔI HOCIČO KTORÉ VZNIKÁJU ODKVAPÁVANÍM VODY NA PARKETY NEMŔŽEME CHVÁĽIŤ BOJAZLIVŔ A VÁZNENŔ CNOSŤ, NECIČENŔ A NESKŔŠANŔ, POTOM VYLÉŠŤI PASTOU SVOJEJ

PRŔZA Dokumenty akejsi nenávisti

MAREK BLECHAR

Prvá kapitola

Kolega sa mi priznal, že má podozrenie, že jeho kolega si vedie denník. Vlastne náš spoločný kolega, ale ja ho takmer nepoznám.

Na tom predsa nie je nič zločinného, upokojoval som ho.

Pravdaže nie je, naozaj nič zlé na tom nie je, pripustil kolega. Ale on si ten denník vedie len preto, že som na svete aj ja.

Ako to myslíš, chcel som hneď vedieť, hoci som sa nechcel namáčať do neprehľadných sietí malomestských vzťahov. Sedeli sme v kuchynke, bolo desať minút po pracovnej dobe, väčšina zamestnancov sa už vyparila, nik nás teda nemohol vyrušovať. Podozrievavý kolega sa teda pustil do rozprávania.

Podozrievam ho, že si ten denník nevedie len tak. Pre potešenie. Vlastne predovšetkým pre potešenie si ho

vedie. Ty to ešte nevieš, ale on si ho nezačal viesť predvčerom. On si ho vedie roky. Začal si ho viesť dva roky po tom, ako sme sa spoznali. Keď sme sa spoznali, natoľko ho to rozrušilo, že v sebe objavil vlohy viesť si denník. Rozumieš tomu? Lebo ja nie. Hoci, ako sa poznám, ak o niečom vyhlásim, že tomu nerozumiem, o chvíľu sa mi zazdá, že v skutočnosti tomu rozumiem, takže ak som prv riekol, že nerozumiem, klamal som. Lenže keď som to vyriekol, ešte som nevedel, že som klamal. Že budem klamať. Že slovo vyrieknuté v minulosti s úprimným úmyslom sa v budúcnosti zmení na klamstvo. Taká je budúcnosť. Rozumieš tomu? Lebo ja nie. Čiže áno. Áno, som presvedčený, že si vedie denník a vedie si ho len preto, aby tam podrobne zaznamenal moje slová, gestá, činy a pokiaľ ide o neho, tak za seba len svoje impresie. Ale aj tie len zo mňa. Ako naňho pôsobím. Takže on si ho, ten denník, nezačal viesť pred týždňom. Chápeš?

Určite to nie je len o tebe, súkal som zo seba slová útechy. Ale on, ako keby ich nepočul, pokračoval:

Tu máme do činenia s oveľa komplikovanejšou situáciou. Mám dôvodné podozrenie, keďže si ho vedie už roky, že v istej fáze nášho priateľstva prestal, prestal si ten denník viesť. Mohlo to byť v čase, keď som sa mu stratil z dohľadu. Ale pred niekoľkými týždňami, keď sme sa opäť ocitli na spoločnom pracovisku, to sa stáva, a nezriedka, v meste ako toto, všakže, čiže keď som sa opäť objavil v jeho zornom poli, opäť mal dôvod obnoviť svoj zvyk. A ja sa cez takéto obnovené zvyky neviem preniesť. Znovu som sa v jeho živote, hoci len na jeho periférii, v každodennom pracovnom procese, vynoril, ako som už povedal, pred niekoľkými týždňami. Ale denník, aspoň podľa mňa, si začal viesť len pred pár dňami. Čo robil po tie dni, kým si ho nevedol, pričom už vedel, že sa tu budeme stretávať denne? Odpoveď je jednoduchá: zvažoval. Zvažoval, či sa znovu pustiť do písania denníka. Treba uznať, že sa správal férovo, ak sa takto správal v skrytosti svojho súkromia. Dal šancu svojej reflexii. Dal šancu i mne, čo ak som sa za tie roky zmenil? Musel som však urobiť niečo, čo ho rozčarovalo, čo ho utvrdilo v tom, že nie, ja som sa vôbec nezmenil, musel som sa zrejme dopustiť niečoho, čo ho primälo obnoviť písanie denníka. Nepýtaj sa ma, čoho som sa dopustil a ako sa ho to dotklo. Ja nevidím, a nazerať ani nechcem, do tých jeho obludných interpretácií.

Odkiaľ berieš, že sú obludné? položil som riskantnú otázku.

Človek, ktorý nemá obludné interpretácie, si predsa nevedie denník. Ale isto sa v duchu pýtaš, prečo ti toto všetko vykladám. Teraz ti to ešte neviem povedať, ale myslím si, že zakrátko sa uvidí. Teraz nech ti postačí, že už vieš, s čím tu musím denne žiť.

Druhá kapitola

S čím musí žiť on. Ale s čím musím žiť ja? Ja musím len zvažovať. Či musím niekedy niekomu vôbec niečo povedať. Napríklad jemu. Napríklad to, aké to je, keď človek musí žiť vo svete, kde väčšina hostí v reštaurácii nezatvára záchodové dvere. Stávalo sa, že som vstal a zatvoril ich. Ale čo som ja? Vďaka sa od majiteľa toho pohostinstva jakživ nedožijem. Akživdožij. Ba čo viac: minule ani majiteľ nezatvoril dvere. Odtiaľ viem, že jakživ. Že nie. Ako keby si myslel presne to isté, čo jeho hostia. Že sú automatické, tie záchodové dvere. Dvere vo vlastnej reštaurácii si nepozná. Nie je nebezpečné žiť v takomto svete? Túto otázku si už dávno neklaďem. Odpoveď, ktorú si na ňu dávam, ako studený na

obklad na čelo, nevyčerpáva všetku tú hrôzu, ktorú tá otázka predpovedá. Ak dnes majú majitelia reštaurácií a ich hostia pomýlené predstavy o zatváraní záchodových dverí, čo od nich možno očakávať zajtra? Zajtra možno ešte nič, nič dramatické – ale pozajtra? Dúfam, že vtedy už budem taký starý, že nebudem vidieť ani počuť. Ja viem čo, viem, čo od nich možno očakávať, len sa to neodvažujem vysloviť. A vlastne ani nemusím. Aspoň niečo, čo nemusím. Nemusím, ohľadom budúcnosti, nič povedať, stačí, ak sa obzriete do minulosti. Ale komu sa to teraz vlastne prihováram? Túto otázku si občas ešte kladiem, hoci kolega, po tom, ako na mňa hodil kus svojej každodennej ťažoby, už dávno chlipká polievku, s ktorou ho doma denne čaká manželka. Držím mu palce, dúfam, že jeho žena si denník nevedie. A moja? Je mi to jedno. Nech si vedie. Mala by o čom. Len kto to bude čítať? Naši potomkovia? Odpoveď na túto otázku poznám. Nie, naši potomkovia nie, lebo my pre istotu nijakých nemáme. Ale potomkovia iných potomkov, tí áno, tí si prečítajú všetky tie nahromadené denníky. Ak, pravda, budú mať na to čas. Čas na to budú mať, som si tým celkom istý, lebo času, hoci sa zdá, že čoraz väčšmi sa drobí, zrní a vibruje, neprestajne pribúda. Času na čítanie denníkov si teda nájdú dosť, akurát neviem, či sa dovedy reč a písmo nezmenia tak, že budú musieť všetky zdedené písomné záznamy zlikvidovať. Ale dovedy – dovedy si tu musím žiť, v tomto nebezpečnom svete, v ktorom hostia v reštauráciách nezatvárajú po sebe záchodové dvere, a na nás preto striehnu neskrotné zajtrajšky. Keď si uvedomíte, koľko ľudí z vášho okolia nezatvára za sebou záchodové dvere, okamžite vás prejde chuť privádzať potomkov do sveta. Na svet. Do takého sveta. Ale komu sa to vlastne prihováram? Odpoveď na túto otázku dávno poznám.

Tretia kapitola

Nasledujúci deň bolo v práci rušno. Kolegu som zahliadol iba na letný okamih, v kuchynke, keď som si ta zašiel uvariť kávu. Sedel tam pohrúžený do rozhovoru s kolegyňou, s ktorou nesedí v jednej miestnosti. Podľa útržkov, čo som zachytil z ich debaty, riešili pracovné záležitosti. Potom som už dával pozor len na to, aby som sa neobľial vriacou vodou.

Správne som dával pozor, lebo som sa neobľial. Takéto vety musia byť z času na čas vyslovené a zaznamenané, lebo kdeko má právo vedieť, ako to s tou vriacou vodou dopadlo. Takže ešte raz: neobľial som sa. V to ráno nie.

V kancelárii panoval primeraný pracovný tlak. To je stav, ktorý sa veľmi podobá pokoju, no len málokto tej podobnosti rozumie. Najmenej tej podobnosti rozumie vedenie, ktoré zvolalo schôdzu. Prevrátili sme oči, poniektorí utrúsili aj nadávku, vzali sme perá i zápisníky a pobrali sme sa do zasadačky.

Vedenie v ten deň, v to ráno, v ráno, v ktoré som sa neobliab, schôdzu nezvolalo: bol to schôdzový deň, čiže oči sme prevrátili automaticky, nie pod vplyvom okamžitých a šokujúcich nápadov vedenia. Oči sme prevrátili rituálne, prevracať sme ich začali už v predchádzajúci deň, keďže sme vedeli, že nadchádzajúci deň bude schôdzový.

Naše vedenie sa vyznačuje umiernenou kreativitou. Vie zvolať schôdzu (v tom najnevhodnejšom čase, vtedy, keď sa nám po fiaskách, ktoré sú v pondelok a utorok bežné, podarí v stredu zosúladiť rytmus práce a vytvoriť rovnomerný, upokojujúci pracovný tlak), vie zostaviť schému schôdze a vie stanoviť, koľko by mala trvať, no do jej priebehu nijako nezasahuje. A to je tragédia. Tam sa končí kreativita. Táto schôdza však nebola zvolaná, ona jednoducho, podľa dohodnutých pravidiel, mala byť v stanovenom termíne.

Obzerám sa po tvárach spolusediacich a myslím na to, aké je len desivé, že títo ľudkovia si vôbec, ale vôbec neuvedomujú, v akom hrôzostrašnom svete to žijú: žijú vo svete, kde ľudia, ktorí sa idú najesť do reštaurácie, bezočivo nezatvárajú za sebou záchodové dvere a navyše chodia do takých zamestnaní, kde vedenie, či už pre svoju neschopnosť, alebo z pohodlnosti, a teda z čirej kratochvíle, zásadne nezasahuje do priebehu pracovných schôdzí. Je to tragédia, väčšia, než by som ju bol schopný svojou myslou obsiahnuť; pre mňa toto všetko je dvojnásobná tragédia, lebo vidím tých, čo nezatvárajú dvere, a potom vidím aj tých, čo sú pri tom, vidia, čo sa deje, vidia, že tí prví nezatvárajú záchodové dvere, ale nevadí im to, mávnu rukou, maličkosť, povedia, a idú ďalej a už aj pustili z hlavy tie nezatvorené záchodové dvere, pustili a idú a vôbec nechápu, že takto sa svet rozpadáva, takto, po troškách sa diabol nedbanlivosti vkráda do všetkého. Pustia z hlavy jedny nezatvorené záchodové dvere a už smerujú k ďalším, aby nakoniec aj tie nechali pootvorené.

Viem, všetci sme už unavení, všetci sme už videli a zažili všetko, hoci nie každý z nás si pamätá, čo bolo v pondelok alebo minulý piatok. A tak ako by aj mohlo niekomu prekážať, že vedenie dopustí, aby sa schôdza rozlievala všetkými smermi ako taká nenásytná bahnistá rieka?

Takže máme schôdzu, a keď hovorím, že vedenie sa nezmôže na nijakú disciplínu, tak tým mám na mysli skutočnosť, že iniciatívy sa chápe Metodologické oddelenie. Nikdy mi nebolo jasné, čo sa na tom oddelení robí, čomu sa presne venujú, aké sú ich výstupy, ako a v čom nás a vôbec celé ľudstvo posúvajú vpred, naozaj nikdy mi to nebolo jasné, akokoľvek som namáhal svoj rozum, nebolo mi to jasné, ako mi nebolo jasné ani to, prečo vedenie vkladá do oddelenia metodológie toľkú dôveru. Iniciatívu na schôdzi preberie kolega z metodologického a vtedy my všetci ostatní opäť, po koľký raz už!, prevrátíme oči a vieme, že sme stratení. Ale o tomto radšej pri najbližšej vhodnej príležitosti.

Vedenie sa teda nezmôže na disciplínu, lebo keby pristúpilo k opatreniam vykazujúcim známky prísnosti, znamenalo by to, že vo firme vládne uvoľnená atmosféra a že situácia dozrela na palácový prevrat. Situácia však nedozreje, ak sa budeme, ak sa predovšetkým vedenie bude tváriť, že sme disciplinovaný kolektív a že u nás sa ničím nemrhá bez uváženia.

Štvrtá kapitola

Koncom týždňa sa kolega vrátil k téme denník. Zašli sme do najbližšej krčmy a objednali sme si po dve deci bieleho.

Mám podozrenie, začal kolega, že ten jeho denník nielenže obsahuje všetky trápnosti a prechmaty, všetky náhodné i zámerné klamstvá, ktorých som sa kedy dopustil, ale že navyše je napísaný tak brilantne, že mu ho okamžite vydajú, ak ho ponúkne nejakému vydavateľovi. Len si to predstav: denník o niekom, koho nenávidíš, napísaný so suchou úradníckou dôkladnosťou. Ľafa ho, hneď bestseller. Ale aby si si nemyslel: nezávidel by som mu, keby sa z neho stal autor bestsellerov. Naozaj nie. Písať bestsellery je drina, hnusná, mokrá, svrbivá drina, po ktorej namojdušu netúžim. Nech si je šťastný, nech si len blažene žije so svojimi literárnymi úspechmi. Ba to by bolo to najlepšie riešenie. Aspoň by odtiaľto vypadol a prestal by ma pozorovať. Lenže on nevypadne, som presvedčený, že nevypadne, aj keby rovno desať bestsellerov spísal, nevypadne, on si chce svoje úspechy vychutnávať tu, medzi tými, ktorých považuje za menejcenných a o ktorých si vedie vtípné zápisky. On si chce svoje triumfy vychutnávať predo mnou, na mojich očiach. My sme jeho materiál, odciciava z nás životnú energiu, má nás ako na dlani, ako na stole, ako na pitevnom stole, ako pod drobnohľadom, a dobre sa baví. Prečo hovorím v množnom čísle? Že sa pýtaš. Ak pozoruje mňa, a na to môžeš vziať jed, že ma pozoruje,

tak pozoruje aj vás, áno, aj teba. Myslel si si, že si môžeš na schôdzi alebo v kuchynskom kúte beztrešne špárať v nose? Omyl. Klebetiť? Omyl. Podpichovať? Omyl. Kritizovať? Omyl. Podávať tvorivé návrhy? Omyl. Inovácie? Omyl. Už dávno si v jeho denníku, už dávno si špáraš v nose kdesi v húštinách, v brilantne udržiavaných húštinách jeho zápiskov, tam si podávaš svoje inovácie a kritické pripomienky, tam, medzi lianami jeho ostrokyslých a ostrovtipných šlahov, a už dávno ňa opatril menom, takým menom, ktoré ňa ponížuje väčšmi než keby použil tvoje pravé meno. Taký je on, darmo mi teraz budeš namietat, že prehánam, nie, neprehánam, taký je on, posmeškár a nafúkanec. Myslí si, že sa môže beztrešne špárať v cudzích životoch. Ale ja o ňom nenapíšem nič, nebudem si viesť nijaké zápisky. Nenapíšem o ňom, že je posmeškár a nafúkanec, hoci viem, že presne toto, že presne toto o mne napísal, presne tak ma vo svojom denníku označil, presne tými dvoma slovami: posmeškár a nafúkanec. Toto si o mne myslí, myslí si to od rána do večera, vidím mu to na očiach, počujem to v kolísaní jeho hlasu. Od rána do večera, možno iba vtedy si to nemyslí, keď spí, ak vôbec niekedy spí a nevedie si ten posraný denník. Určite si v ňom poznačil každú jednu moju reakciu, no predovšetkým tie prudké a smiešne. Reakcie, na ktoré sa dnes už sotva rozpomeniem. Lebo by ma tie rozpomienky mohli zabolieť. Ale zas uvažujem, či ma ešte má niečo v tomto živote bolieť. Či ma môže ešte niečo. A čo vlastne? Ktorá časť z toho, čo z takých alebo onakých dôvodov považujem za seba? Možno to, čo zavše predsa len zabolí, sa ani nenachádza v nás. Možno to, čo vie bolieť, je možnosť. Možnosť denníka. Možnosť, pretože možno žiaden denník nejestvuje. Možno si ten denník vedie len o sebe, no keďže niektoré veci si nevie priznať, potrebuje objekt, na ktorý by ich mohol preniesť a tam na tom objekte ich pranierovať, a možno najlepším objektom na prenos a pranierovanie som práve ja, ktorý sa mu tak veľmi podobám. Ale na tom nezáleží. Možnosť bolí rovnako ako faktická existencia. Ako keby skutočne niekde ležal a rozrastal sa onen zlovoľný dokument.

Piata kapitola

O konkrétnych veciach sa dá rozprávať šťavnatejšie ako o nejakých možnostiach, preto sa vrátim k schôdzi a ku kolegovi z metodologického.

Naše Metodologické oddelenie je čosi ako strapatá fúzia marketingovej divízie, ústavu pre rozvoj ďalších stratégií a personálneho úseku. Skrátka, zbieha sa tam mnoho nitiek, no pracovníci oddelenia zavše ako keby

nevedeli, ktorá nitka na čo slúži, kam vedie, čo môže spustiť, koho a kde uskrtiť, obesiť.

Metodologické oddelenie má vlastnú upratovačku. Upratovačka je zároveň členkou Manažmentu reorganizácie predmetov a obsahov, čo ju oprávňuje zúčastňovať sa na našich poradách. Keďže, ako som už spomínal, naše porady bývajú dlhé, máme nárok na polhodinový pauzu. Tú využila upratovačka z Metodologického oddelenia, aby ma v kuchynke odchytila a vyrozprávala mi, čo sa jej prihodilo minulý týždeň.

V ktorýsi deň, vo štvrtok alebo v piatok, keď po práci šla na nákupy, stretla v supermarkete človeka, ktorého tvár sa jej zdala viac než povedomá. Po niekoľkých zdvorilostných vetách ju ten človek pozval k sebe do bytu. Upratovačka nešípila nijaké nebezpečenstvo, zvedavosť bola silnejšia, chcela vedieť, odkiaľ toho človeka pozná. Tak teda šla s ním do bytu. Že podľa zariadenia zistí, kto to je. Byt pôsobil rovnako ošumelým dojmom ako povedomý muž. V tvári toho človeka bolo čosi, čo sa dá postihnúť len farbami. Upratovačka celý čas mala pocit, že sa díva na niečo sivé a súčasné hnedé. Nezdravý vzhľad mal ten muž, musela uznať. No a jeho byt bol taký istý, ani veľký, ani malý, nábytok i záclony dozreli na výmenu. Muž mal nachystanú skvostnú večeru, ba aj zákusky a sviečky. Upratovačka sa posadila do starej preliacenej fotelky, ruky si položila na stehná a ticho čakala. Zrazu sa jej zmocnil pocit, že vôbec nie je ženou, ale skôr chlapcom. Ešte presnejšie: zazdalo sa jej, že v tomto byte a v prítomnosti tohto muža nemôže byť ničím iným, len chlapcom, v spoločnosti tohto nábytku nevie existovať inak, len ako chlapec. Rozhodla sa, že sa nebude tomuto pocitú priečiť. Vtom jej svitlo, odkiaľ toho muža pozná. Bol to známy masový vrah, vrah žien, ale tých žien nepovraždil až tolko ako slávni ruskí masoví vrahovia, čiže ich zavraždil omnoho menej ako päťdesiat. Muž si všimol, že upratovačke – chlapcovi svitlo. Zlomyselne sa usmial a naznačil, že upratovačka – chlapec bude musieť zomrieť, keď už teda odhalila jeho identitu, a na procedúre vraždy si dá záležať. Upratovačky – chlapca sa zmocnil strach, ale nie veľmi silný. Kdesi v závetrí vedomia totiž blikal pocit, že existuje ešte niekoľko zadných dvierok. Smrteľný strach sa teda miešal s akýmsi čudesným pokojom. Sviečky a zákusky svedčili o tom, že tento kynožiteľ žien, v pohľade ktorého sa nezračila ani len tá najdrobnejšia iskierka súcitu, je stúpencom zdĺhavých ceremónií. A ceremónie, ako je všeobecne známe, zakaždým ponúkajú celú plejádu zadných dvierok. Zdvihnúť sa a exkuzovať sa možno toľkými, ale toľkými spôsobmi. Upratovačka – chlapec však zostala sedieť, ale nie ako priklinovaná.

Spomenula si totiž, že nadnes večer má dohovorených ešte niekoľko stretnutí. Napríklad s Chovateľom rakov. Chovateľ rakov bol jej dobrý známy, ktorého poznala ešte zo školských lavíc, a ktorý prv pôsobil v personalistických štruktúrach. Neskôr sa venoval analýze štruktúr ľudského správania, vernosť rakom však zachovával naďalej. Takže nič nie je stratené. Nevie síce prečo, ale zrazu jej došlo, že Chovateľ rakov určite bude vedieť, kde sa ona teraz zdržiava. Kým sa v hlave upratovačky – chlapca premieľali tieto myšlienky, muž sa začal približovať s úlisným úsmevom. V ruke držal pohár šampanského. Vtom zazvonil elektrický vrátnik. Muž položil pohár na sekretár a prešiel k oknu, aby sa pozrel, kto to zvoní. Kým sa vykláňal z okna, upratovačka – chlapec si vyzula topánky a potichučky sa vykradla z bytu. Zbehla po schodoch a poďho na ulicu. Akosi tušila, že človek, ktorý zazvonil, nemôže byť nik iný ako Chovateľ rakov. Prešla k hlavnému vchodu, no nevidela tam nikoho. V mihu sa dovtípila, čo sa stalo. Masový vrah otvoril Chovateľovi rakov a pozval ho do bytu. Upratovačka – chlapec nestihla varovať Chovateľa rakov a teraz tu stála sama a rezignovaná, pretože pochopila, že je stratená. Po chvíli za ňou prišiel masový vrah a odviezol ju späť do bytu. Teraz už uňho sedeli dvaja: upratovačka – chlapec a Chovateľ rakov. Zákuskov i pijatiky bolo dosť. Chovateľ rakov zmätene mlčal. Sladkosťiam odolával ťažko. Upratovačka – chlapec, keď sa masový vrah nedíval, usilovala sa mu naznačiť, že hostiteľ je masový vrah. Nedarilo sa jej to. Neprešla dlhá chvíľa a v byte sa objavil ďalší upratovačkin známy: Pestovateľ ceruziek. Upratovačku – chlapca trochu vyrušovala prítomnosť Pestovateľa, ale nakoniec sa rozhodla, že sa cez svoju averziu musí dajako preniesť. Nadišla chvíľa lúčenia. Pestovateľ ceruziek a Chovateľ rakov vstali a pobrali sa do predizby. Upratovačka – chlapec ostala prekvapená: dosiaľ si totiž myslela, že masový vrah chce zabiť všetkých hostí, nielen ju. Nielen chlapca v nej. Hoci prečo chlapca, keď práve chlapčenská identita poskytla upratovačke ochranu, veď chlapcov tento masový vrah nevráždil. Masový vrah vypravádzal Pestovateľa a Chovateľa. Pridala sa aj upratovačka – chlapec. Predizba na prvý pohľad pôsobila celkom všedne. Keď sa však začala odklápäť podlaha – celkom ako plošina v zadnej časti nákladných lietadiel – upratovačka – chlapec od údivu otvorila ústa. Jej sánka klesla takisto ako plošina v zadnej časti nákladných lietadiel. Vtedy bola na chvíľu viac upratovačkou ako chlapcom, ale dala si dobrý pozor, aby si masový vrah nič nevšimol. Upratovačka – chlapec bola tajne dohodnutá s Chovateľom rakov, že sa na budúci týždeň stretnú v Prahe. Nechcela však, aby

sa to dozvedel aj Pestovateľ ceruziek. Naposledy sa ešte chcela uistiť, či si Chovateľ rakov pamätá, kde a kedy sa majú v Prahe stretnúť. Nevedela však, ako v tejto situácii upútať Chovateľovu pozornosť. Chovateľ už zostupoval do ulice, na chodník. Zmenšoval sa. Ešte sa na okamih obrátil a vtedy sa ho upratovačka – chlapec spýtala, či platí stretnutie v Prahe. Chovateľ povedal, že áno, a podlaha predizby sa znovu priklopila. Upratovačka – chlapec sa vrátila do obývačky a sadla si, ale už nie na svoje miesto, ale na gauč. Masový vrah podišiel k sekretáru, vzal pohár šampanského a opäť sa začal k upratovačke – chlapcovi približovať s úlisným úsmevom. Vtedy upratovačka – chlapec zrazu zacítila, že niekto sedí vedľa nej. Niekoľko objemný. Obzrela sa. Bola to jej staršia sesternica. Staršia, čiže zavalitá a plavovlasá. Upratovačka – chlapec nechápala, čo tu robí, ju predsa nevelmi mohla použiť, skôr by pomohlo, keby sa objavila mladšia sesternica, svalnatá a tmavovlasá, ktorá pracuje na polícii. V tom okamihu na gauči sedela už aj druhá sesternica. A držala v ruke pohár šampanského. Nedávno ju povýšili, stala sa vyšetrovatelkou. Upratovačka – chlapec sa k nej naklonila a povedala jej, že tento muž je známy masový vrah. Mladšia sesternica sa len opovrživivo usmiala a obvinila upratovačku – chlapca, že zasa si vymýšľa. Mladšia sesternica – vyšetrovatelka sa chcela dnes len zabávať a nezapodievať sa výmyslami svojho príbuzenstva. Staršia sesternica mlčala a pozerala pred seba. Upratovačka – chlapec bola zhrozená. Nevidíš tú nenávisť v jeho očiach, spýtala sa mladšej sesternice. Mladšia sesternica sa priznala, že tam nič nevidí. Musíš mu položiť otázky, z ktorých príde do rozpakov, navrhla upratovačka – chlapec. Mladšia sesternica teda voľkynevoľky položila údajnému masovému vrahovi otázky, ktoré ho mali priviesť do rozpakov. Boli to nenápadné otázky. Napríklad: Čo ste mali dnes na obed? Alebo: Hnusia sa vám vraždy? Masový vrah skutočne zrozpačiteľ. Vidíš? povedala upratovačka – chlapec, hovorila som ti, že sa zavzdušní. „Zavzdušniť sa“ – to bol obľúbený termín upratovačky z Metodologického oddelenia a označoval psychický stav, keď sa človek začne tváriť ako tlakový hrniec. Tvár vyšetrovatelky zväžnela. Svitlo jej, že má pred sebou kolosálny kriminalistický úlovok. Spýtala sa masového vraha, či smie použiť telefón. Vrah prikývol a ona zavolała policajné posily. Medzitým, a toto mi upratovačka nevedela vysvetliť, strhla sa v obývačke trma-vrma a ona, v úlohe chlapca, sedela zrazu na chrbte masového vraha, ktorý spadol tvárou na stôl, a tlkla ho po temene ťažkým krištáľovým popolníkom. Vrah sa veľmi nebránil, ale ani neumieral. Ani krv sa odnikiaľ nevalila. Z ulice bolo počuť policajné húkačky.

Privalilo sa zo desať áut, policajti obkľúčili dom. Vraha vyviedli von, ale tam ho okamžite nechali bez dozoru. Upratovačka – chlapec varovala mladšiu sesternicu, že masový vrah sa určite pokúsi o útek. A naskutku: keď mladšia sesternica pozrela tým smerom, videla masového vraha, ako sa práve začína odkrádať. Kývla na policajtov a tí sa k nemu začali komótno približovať. Masový vrah zastal. Aj policajti zastali. Masový vrah si ľahol na brucho, ruky si položil vedľa seba, jeho odev zmizol, telo zosivelo a sploštilo sa ako suché kravské lajno. Chvíľu tak ležal, potom sa začal presúvať po ulici ako nejaký hmyz. Skúšal to rôznymi smermi, no všade stáli policajné autá. Upratovačke – chlapcovi nešlo do hlavy, že masový vrah najprv nevládal zomrieť a teraz sa zas nevzdáva možnosti úteku. Presúval sa ako stonožka, bolo počuť šuchot desiatok nožičiek. V tej chvíli identita chlapca z upratovačky vyprchala. Keď skončila svoje rozprávanie, dodala:

Moja mladšia sesternica ma nenávidí, hoci som jej nikdy nič zlé neurobila. Alebo možno urobila, len si to nepamätám. Zdá sa však, že zato ona si všetko pamätá. Mám isté podozrenie, že si vedie denník.

Upratovačka z Metodologického oddelenia je pozoruhodná osôbka. Prv písavala literárne kritiky a ešte prv pracovala ako predavačka v obchode so špeciálne tvarovanými cestovinami. Napadlo mi, že by som už nemusel rozprávať o kolegovi a jeho podozreniach, o kadejakých tajných denníkoch, či o schôdzi a tých sušiniach a mokradiach, ktoré v priebehu dvoch týždňov dokáže vyprodukovať Metodologické oddelenie; radšej by som sa mal sústrediť na postavu upratovačky. Opísal by som jej byt, jej osobný život, ľudí, s ktorými sa stretáva, jej pohnutú alebo nudnú minulosť, opičie škriekanie, ktoré sa rozliehalo pôrodnou sálou, alebo jej voľnočasové aktivity a záľuby. Toto všetko by som sem skutočne mohol spísať, ale neurobím to. Vrátim sa radšej do zasadačky.

Šiesta kapitola

Ľudia z Metodologického oddelenia sa vyznačujú zvláštnou danosťou. Nech sa pustia do čohokoľvek, za každým to vyústi do celofiremného pobúrenia a chaosu. Nie som žiadny paranoik, ale ani tak sa nemôžem zbaviť podozrenia, že niekde jestvuje továreň, a rozhodne nie malá, kde vyrábajú budúcich zamestnancov všetkých možných vysunutých i zastrčených metodologických oddelení. Podľa jednotnej šablóny. Bez ohľadu na rasovú príslušnosť, materinský jazyk, štátne občianstvo, vierovyznanie alebo na to, či si dotýčný vedie alebo nevedie denník.

Sedíme teda na porade. Na tej istej, o ktorej už bola reč. Je desiateho a šéf Metodologického oddelenia chce, aby materiály boli skompletizované do pätnásteho. Materiály však nadväzujú na seba, tak napríklad ja v žiadnom prípade nemôžem dodať moju časť, pretože na to potrebujem materiál od môjho kolegu, ktorý je do dvadsiateho piateho na dovolenke. Nepomohlo by však, ani keby tu bol, pretože on zas nemôže vypracovať svoju úlohu bez podkladov od ďalšieho kolegu, ktorý sa z dovolenky vracia až pozajtra, čiže dvanásteho, a nik nepredpokladá, že by mal niečo pripravené. Ja sa teda v žiadnom prípade nemôžem pohnúť z miesta, a keď sa nemôžem pohnúť ja, nemôžu sa pohnúť ani ďalší kolegovia, ktorí potrebujú podklady odo mňa. Šéf Metodologického oddelenia tvrdí, že termín dodania nevymyslel on, aj naňho tlačia odkiaľsi zvrchu a vrch zasa podlieha nátlaku trhu. Buď by všetci zamestnanci mali byť kompetentní vo všetkom, alebo nikdy nikto by nemal chodiť na dovolenku. Šéf Metodologického oddelenia hovorí, že Metodologické oddelenie existuje len a len v našom záujme: má uľahčovať plnenie pracovných povinností, a preto je v našom záujme aj to, aby sme požadované materiály dodali do pätnásteho a nie neskôr.

Prihlásil by som sa o slovo, ale neprihlásim sa. Radšej načúvam zvukom, ktoré do zasadačky doliehajú z ulice. Počujem zbijačku, v susednej ulici zase riešia inštalácie pod chodníkom. Keby som sa teda prihlásil o slovo, upozornil by som zúčastnených na skutočnosť, že nielen dovolenky zapríčiňujú problémy s dodaním materiálov. Sú tu predsa termíny, pre každé oddelenie iné. Tieto termíny nie sú zosúladené, čiže vypracovanie a skompletizovanie materiálov nemožno skoordinať tak, aby ich do pätnásteho šéf Metodologického oddelenia mohol mať na stole. Neozvem sa teda, nech si na to prídu sami. Dobyvatelia z Metodologického oddelenia sa tvária, že vedia o všetkom a že už všetko majú pod palcom, ba aj údajné laboratórne pokusy, ktoré prebiehajú v suteréne. Som skeptik, a preto viem, že aj keď sa im jedného dňa podarí prekuknúť zmätok a kolízie termínov, nič s tým neurobia, lebo nebudú predsa spochybňovať a prerábať stratégiu, ktorú vypracovali oni.

V istom zmysle má zmätok svoje výhody: ak totiž uveríme tomu, že mimozemšťania sú už medzi nami, a nielen v podobe mikróbov a nanorobotov, potom je vhodnejšie, ak pracovné procesy, postupy a nadväznosti zostanú neprehľadné. Treba uznať, že komando z Metodologického oddelenia nie je až také hlúpe, ako sa na prvý pohľad zdá. Možnože aj dojem hlúposti a bezbrannosti udržiavajú zo strategických dôvodov. Som presvedčený, isté indicie ma na takýto náhľad oprávňujú,

že Metodologické oddelenie ukrýva vo svojich útrobach ešte jedno, menšie, menej zjavné Metodologické oddelenie. Musí to tak byť. Veď predsa: žiadne oddelenie našej inštitúcie sa bez Metodologického oddelenia nezaobíde, a to dokazuje, že aj Metodologické oddelenie musí mať svoje Metodologické oddelenie.

Nie všetkému, čo sa k nám z Metodologického oddelenia dostane, rozumíme, ale ani nemusíme: nemáme to v náplni. Nevieme, čo sa tam všetko deje, lebo tam ani nechodievame, ale veď ani nemusíme, nemáme to v náplni. Nevieme, čo sa tam všetko uvádza, v tej náplni, ale ani nemusíme, nemáme to v náplni. Určite má zmysel aj to, že Metodologické oddelenie vypracúva smernice, návody, úlohy, plány len pre vlastné uspokojenie. Predsa každá inštitúcia, ktorá sa môže pochváliť spokojným Metodologickým oddelením, funguje oveľa lepšie ako firma, ktorá ustavične zápasí s nespokojnosťou Metodologického oddelenia. A kto alebo čo by vedelo lepšie uspokojiť Metodologické oddelenie, ak nie ono samo?

Siedma kapitola

Moja žena povedala, že so ženami je to jednoduché. Nech sa vraj lepšie poobzerám. Mala na mysli triedenie žien. Tých tried, do ktorých možno ženy zadeľovať, nie je až tak veľa. Vďaka niekoľkoročnému pozorovaniu dospela k záveru, že tie triedy sú len dve. Dve nesmierne, strašidelné triedy. Teóriu podtried, fúzií a mutácií zatiaľ ešte nevypracovala.

Ako prvú identifikovala triedu člablúd. Člabluda sa vyznačuje predovšetkým ambicióznosťou. Je plecnatá a často aj svalnatá. Vyskytuje sa najmä v blízkosti umelcov, akademikov a iných intelektuálnych autorít. Člabluda sa rada ujíma dozoru nad vyhladnutou obeťou. Krátky čas trávi pozorovaním obete, potom úplne prevzme velenie. Obeť sa teší obdivu: člabluda je obzvlášť zručná v produkovanií obdivných pohľadov a fráz. Nebojácne hľadí do očí vyhladnutého intelektuála, myslí si, že je neodolateľná. Člabluda sa usiluje šíriť okolo seba atmosféru záhadnosti, robí to však neobyčajne farbavo, ako nejaký opravár strechy alebo traktorista. Intelektuál, keďže v podstate je to jeden neschopný hlupák s nulovým psychologickým vhladom, si vôbec neuvedomuje, čo za stvora sa to naňho nalepila. Myslí si, že táto žena je oveľa inteligentnejšia ako väčšina žien. Člabluda sa nevie správať inak, iba ako prisluhovač. V skutočnosti je však pánom. Člabluda však, viac-menej nevedomky, postupne odsáva z ulovenej obete jej intelektuálnu miazgu. Po rokoch, keď už je obeť úplne zosušená, člabluda sa od nej odvráti a nájde si nový objekt.

Druhú triedu identifikovala moja žena o dva roky neskôr. Je to trieda krtíc. Krtica je o čosi zavalitejšia ako člabluda, najmä od pása dole. Člabluda má vlastne celkom úzku panvu. O to odpornejšie je, keď sa jej po čase začne vydúvať pivné bruško. Kým člabluda vie vytrvalo športovať, pričom si často ubližuje, a chce sa chlapom vyrovnáť nielen intelektuálne, ale aj fyzicky, krtica je skôr ochabnutá, zmäkčilá a pasívna. Nemá záujem prisávať sa na intelektuálne a akademické autority: sama sa považuje za autoritu, a preto nenadväzuje očné kontakty. Oblika sa nevýrazne, do huňatých a vyplznutých svetrov, sivých alebo hnedých, väčšinou vzbudzuje dojem zúfalej upratovačky, pričom vôbec nedisponuje sklonmi k prisluhovaniu. Krtica sa po celý čas tvári, že si žije len pre seba, že má svoj vlastný, nenápadný, no, podľa nej, jedinečný a útulný svet. Noru. Krtica je o čosi „ženskejšia“ ako člabluda, a nielen preto, že vie variť a chodí nakupovať, ale najmä preto, že bez ohľadu na svoj vek pripomína anonymnú tetu v stredných rokoch. Neskôr pripomína starostlivú kvočku, no treba vedieť, že jej starostlivosť nie je nič iné, len deštruktívna neuróza. Sklopené oči a mocné stehná krtice jasne vypovedajú o pokročilom stupni zápečníctva a zatuchnutosti. Väčšina krtíc pôsobí dojmom, ako keby nemali vagínu, alebo ako keby mali strach poriadne si umyť ohanbie. Krticu časom pochyť náboženský ošiaľ, ale ani tak sa nezmení na výstrednú a hlučnú fanaticku. Hlavnou „cnosťou“ krtice je schopnosť zaťaf zuby a udržiavať narsatosť v sebe. Krtica je ako kus klzkého kameňa uprostred mútneho potoka. Krtica nerozpráva tak veľa ako člabluda a na rozdiel od nej dokáže svoje plány dotiahnuť do konca. Krtica, podobne ako člabluda, nevyznačuje sa žiadnou autentickou tvorivosťou, ale sa aspoň na tvorivú, tak ako to robí člabluda, ani nehrá. To, čo člabluda považuje u seba za prejav tvorivosti, nie je nič iné iba vnútorný zmätok premietaný do okolitého sveta. Člabluda, keď zistí, že sa nevie poriadne vyjadriť, začne sa tváriť záhadne a myslí si, že je originálna. Krtica svojmu partnerovi nikdy nepovie: „chcem s tebou žiť“, ale radšej ho ovalí vetou: „Ak chceš, môžeš so mnou zostať, ale ak odídeš, takisto sa nič nestane.“

Povedal som mojej žene, že neexistuje, aby sa ženy dali zadeľiť len do dvoch tried. Musia byť aj ďalšie triedy, ešte aspoň jedna. Žena sa k mojej benevolencii či veľkorysosti voči ženskému plemenu dlho stavala nedôverčivo, ba odmietavo, ale nakoniec privolila a vytvorila tretiu triedu, ktorú sme spolu nazvali triedou medúz.

Medúza, ako to naznačuje už pomenovanie, je diabolské stvorenie. Samozrejme, aj člabluda a krtica sú diabolské, či presnejšie pekelné (a smradľavé) stvore-

nia, ale medúza je voňavo diabolská. Je štíhla, dobre udržiavaná, v niektorých podaniach dokonca neodolateľná. Perfektný make-up, dokonalá manikúra, bezchybná pleť. Vie sa obliekať. Medúza však nie je taká sčítaná ako člabluda a nemá svojbytnú, nezlomnú životnú filozofiu krtice. Je to plnokrvná mrcha a nehanbí sa za to. Nie je vypočítavá ako člabluda, ani zdanlivo ľahostajná ako zanovitá krtica, je iba hysterická. No a práve sklony k hystérii dodávajú jej pohľadu onen šelmovský lesk. Z toho lesku však nik neskamenie, antické medúzy už vyhynuli. Antická medúza by neublížovala, keby ste ju nechali na pokoji. Antická medúza je šťastná v jaskyni. No medúza, o ktorej hovorím, potrebuje verejnosť, potrebuje objekty, ktoré však nechce obrátiť na kameň, ale len na rohožku. Medúza sa nesie ulicami, ako keby bolo isté, že jej nikdy nikto neodolá. To ešte nestretla mňa. A moju ženu. Ktorá vždy má pri sebe zoznam otázok z výsluchov tajnej polície.

Predpokladám, že masový vrah, o ktorom rozprávala upratovačka, vraždil predovšetkým krtice. Zo zatrpknutosti, lebo v skutočnosti túžil po medúzach, a nie po krticiach. Keby sa nejaká medúza dala nahovoriť, určite by sa nestal masovým vrahom. Lenže medúzy sa o takých mužov ako masový vrah nezaujímajú. Vlastne je dobré, že masový vrah nikdy nežil v jednej domácnosti s medúzou. S medúzou sa totiž dlhodobo vydržať nedá, a tak by sa masového vraha po čase zmocnil amok a vraždil by hlava-nehlava, upratovačky aj chlapcov. Vlastne je príjemné, že vraždí len krtice, tie určite nikomu nebudú chýbať. Vlastne chýbať by aj mohli, napríklad osirelým dieťatám, keby materská starostlivosť nebola iba perverznejším mýtusom, z ktorého profitujú len krtice v sivých a hnedých svetloch. Ktovie, či si masový vrah, o ktorom v prestávke porady rozprávala upratovačka, vedie nejaký denník, a ak áno, či sa v tom denníku spomínajú aj zavraždené krtice.

Ôsma kapitola

Odpočítavanie sa už začalo. Na Nákupnom námestí vztýčili sochu Mýtického vodcu. Vodca sedí na vzpínajúcom sa koni. Kôň má otvorenú tlamu, tým má byť naznačené, že erdží. Socha je taká obrovská, že jazdcovi nikto nevidí do tváre. Ani koňovi nikto nevidí do papule. Jediné, čo okoloidúci zreteľne môžu vidieť, no i vtedy sa musia mierne postaviť na špičky, sú konské genitálie, vzdorovito trčiaci úd. Odpočítavanie sa už začalo. Všetci vedía, že už beží, nik však netuší, o aké odpočítavanie, o odpočítavanie čoho v skutočnosti ide. Od väčších číslíc k menším alebo od menších k väčším. Odpočítava-

nie jednoducho len visí vo vzduchu, niektorých stiesňuje, iných zahŕňa návalmi eufórie. Na najväčších budovách v meste sú umiestnené mohutné ciferníky a obrazovky. Plebs si užíva vymoženosti aristokracie. Aristokracia zdegenerovala a vyhynula pred niekoľkými desaťročiami. Niektorí možno prežili a nezdegenerovali, ale už si nespomína na vhodné spôsoby. Plebs sa teda cíti na koni. Keď nie sú žiadne mantinely a hierarchie, z každého môže byť aristokrat. Ale iba bez patričných spôsobov. Sloboda sa zamieňa s výtržnosťami a s bezohľadnosťou. Noci sú hlučné, nik sa nemôže poriadne vyspať. Ale to ani neprekáža, nikomu sa predsa nechce poriadne pracovať, nikto už nechce slúžiť. Cieľom je dosiahnuť štádium, v ktorom sa možno vyvalovať pred obrazovkami a štipkať si z umelo nafúknutých potravín. Nikto nechce slúžiť, ale každý by chcel mať služobníkov. Splniť túto požiadavku je nemožné, tak sa teda vyrábajú domáce roboty a polotovary. Aby nik neprišiel o drahocenný čas. O čas, v ktorom nemusí pracovať ani slúžiť. Odpočítavanie sa začalo. Spod zeme sa už vyťažilo, čo sa dalo, vznikli nebezpečné dutiny. Vodné toky nikto neudržiava, prírodné cykly, ktoré ako posledné rešpektujú nejaký poriadok, vyčínajú, zdanlivo vyčínajú ako posadnuté anarchiou. Na toto všetko si zvykáme, čakali sme to aj nie, chodíme do práce, do budovy, kde môžeme pracovať, chodíme tam dovtedy, kým ju nepodmyje voda. V kuchynke na mňa čaká kolega, ktorý má podozrenie, že kolega si vedie denník. Väčšina má pocit, že prichádza o drahocenný čas. Odpočítavanie sa začalo, poletíme s vetrom opretekly.

Deviata kapitola

Netvrďím, hovorí kolega, že si ho kolega viedol po všetky tie roky, čo sa s ním poznám. Podľa mňa k písaniu denníka sa vrátil len nedávno. Keď som sem nastúpil. Alebo keď sem nastúpil on. Už neviem, kto z nás sem nastúpil prv, ale, podľa mňa, ohromne sa potešil, že ma má opäť na očiach, že má opäť čo nenávidieť, opäť čo glosovať a zaznačovať. Môže si to dovoliť. Môže si dovoliť viesť si denník. Lebo dnes si plebs užíva privilégiá, ktoré si kedysi užívali aristokrati. Len sa pozri na našu upratovačku – čo je to za potvora? Čo všetko si dovoľuje, za bieleho dňa. Netvrďím, že môj kolega je plebejec, je to normálny firemný zamestnanec a každý firemný zamestnanec vie dajako písať. Ale to si už hneď treba viesť aj denník? Poznám ja takýchto firemných zamestnancov. Ráno vstanú, pozerú von oknom a vidia, že plebs si užíva privilégiá, ktorým poriadne ani nerozumie. Firemný zamestnanec sa pri tomto pohľade na ulicu roz-

veselí a pomyslí si, že pokojne by sa mohol stať aj spisovateľom. Sadne si k stolu, otvorí si zošit a pustí sa do písania denníka. Popri denníku pracuje, pravdaže, aj na literárnom diele. Ale, ako to už býva, časom sa ukáže, že denník, ktorý nebol určený verejnosti, je stokrát kvalitnejší ako nejaké literárne dielo. A toho sa ja bojím. Že tá kvalita vyplaví na brehy to, čo si brehy nezaslúžia. Kvalita je spodná voda, hromadí sa v dutinách vybrakovanej zeme. Počas niektorých nocí, počas pokojných nocí, ktorých je v tomto meste čoraz menej, počujem jej bublanie. Ako hovorím, hovorí kolega a usrkne si z kávy, denník sa bude verejnosti páčiť viac ako to, čo jej pôvodne bolo určené. Lebo plebs si užíva privilégiá aristokracie, hoci si ich poriadne ani nevie užívať. Kedysi denníky čítali len aristokrati, dnes ich hltá kdektoľák výtržník spod pouličnej lampy. Keďže plebejec nevie oceniť estetickú dimenziu, denník bude vnímať ako žriedlo dôveryhodných faktov. Podľa mňa kolega, môj niekdajší spolužiak a priateľ, si v tom denníku podrobne zaznamenal ešte aj skryté prejavy mojej nenávisti. Ako postávame, odstrčení chlapčenským kolektívom, na okraji ihriska. Keď niekoho z nás trafi lopta, všetci sa rehocú. Keď trafi lopta mňa, môj priateľ sa rehoce spolu s chlapčenským kolektívom. Keď trafi lopta priateľa, všetci sa rehocú, ale ja nie. Ja nemám strach nerehotať sa s ostatnými. Alebo som neúprimný: v skutočnosti by som sa najradšej rehotal aj ja, ale nerehocem sa, lebo chcem zapôsobiť na svojho priateľa. Pozriem naňho, ale jemu je ukradnuté, či sa rehocem, alebo nie, a to ma vie poriadne bolieť. Pestujem si bolesť, lebo si namýšľam, že sa mi ešte bude hodiť. Dopestoval som si ju do dnešného dňa a nezistil som, či sa mi hodí, alebo nie. Nezistil som, či ma tá bolesť ešte bolí. Už vidíš, s čím tu musím žiť? Prejavy nenávisti, či presnejšie toho, čo on u mňa považuje za nenávisť. Netvrďím, že firemný zamestnanec je plebejec, ale plebejec ani len to nevie poriadne, čo je to poriadna nenávisť. Prejavy nenávisti, prejavy, na

ktoré sa dnes už sotva rozpomeniem. Nevie presne, ako on vidí svet, precízne, na centimetre to naozaj neviem, môžem len čosi tušiť. Čo on nazýva pragmatickou úvahou, tomu ja hovorím opatrnícka vypočítavosť. Čo ja nazývam ohľaduplnosťou, v tom on vidí číre pokrytectvo. Čo ja vnímam ako ambíciu vzdelávať sa, to on označuje za prejav snobizmu. Snobizmom nazýva aj to, ak sa priateľím s Chovateľom rakov. Pravda je pritom taká, že prejavom snobizmu je skôr priateľstvo, ktoré ku Chovateľovi rakov pociťuje Pestovateľ ceruziek. Alebo nie? Môžem sa s ním za takýchto okolností, v takomto sémantickom zmätku, dohovoriť? A načože by nám taký dohovor bol? Žiaden dohovor by ho neodradil od ďalšieho spisovania denníka. Zapísal by si: ten a ten je snob, lebo sa priateľí s Chovateľom rakov, no Chovateľ rakov ako taký snobom nie je. Je len prirodzené, že pod tými istými pojmi každý z nás chápe niečo iné. Ale potom by ani jeden z nás nemal tvrdiť, že jeho chápanie je správne. Ja to však nikdy netvrďím, zakaždým to tvrdí on, čiže buď môže nenávidieť on mňa za to, že nepoužívam pojmy v rovnakom význame ako on, alebo ja jeho za to isté. Že nepoužívam pojmy v rovnakom význame ako on. V posledné dni sa nevieme zhodnúť už ani na priamočiarom obsahu toho najbanálnejšieho firemného obežníka. Čiže ten jeho denník: je dokumentom čej nenávisti? Mojej alebo jeho? Alebo nás oboch? Je to dokument niekoľkých, navzájom sa križujúcich a prekrývajúcich nenávistí? Nieкто si začne písať denník naozaj len a len z nenávisti voči svetu. Ale či som ja svet? Nieкто z dlhej chvíle. A nieкто zas z nevinnej túžby po ktoviečom. Začne si písať denník z nevinnej túžby, no potom sa z ničoho nič, z jasného neba blesk, vynorí nenávisť a postupne ovládne dikciu celého denníka. Preto si nevediem denník. Nechcem poznať svoju nenávisť. Asi mi to veľmi nepomôže. Spoznám ju totiž tak či onak, okrem iného aj z denníkov iných.

MAREK BLECHAR (1981) je vedecký pracovník v biochemickom výskume. Z času na čas sa venuje aj písaniu literárnych kritik. Pôvodnú prózu dosiaľ nikde (vedome) nepublikoval.

POÉZIA **nové kódexy**

úryvok

GENERÁTOR X

*„todo lo que no es tradicion es plagio“***XVI.**

okolo prešla skupinka študentiek
nechajme študentky na pokoji

okolo študentiek prehmela svalnatá motorka
motorka míňala dopravnú značku
pri dopravnej značke revalo podráždené decko
za deckom bol vchod do krytej nákupnej zóny
priestor medzi navoňanými výkladmi vyplňala
nielen masa roztržitých pohybov
ale aj simulácie zharmonizovaných tónov
valiacich sa z reproduktorov

zoskupenie viet ktoré vo všeobecnom mumraji
na všeobecné používanie živých vôd
zostalo nepovšimnuté
okrem iného obsahovalo
ťažko čitateľný terapeutický kód

a tých pár nešťastníkov
ktorí vo všeobecnom mumraji
zo zamierajúceho zoskupenia viet
čosi zachytili sa (asi) ešte stále domnievajú
že išlo o návod na záchranu civilizácie

ostrieľanejší pochybovači
ktorí zo zamierajúceho zoskupenia viet
nezačuli ani slabiku
zachytili však oklieštené hypotézy
spomínaných nešťastníkov
sa potom oprávnene pýtali
ktorá civilizácia mala byť zachránená –
tá čo existovala prv než ktorákoľvek zo skupinky
študentiek uzrela svetlo sveta
alebo civilizácia nespočetných skupiniek
študentiek a motoriek

nepovšimnuté zoskupenia viet
medzi ktoré sa nepochybne zaradí
aj toto zoskupenie
si najprv počkajú na mumraj a až potom
v atmosfére všeobecnej entropie

sa pokúsia vyhliadnutú civilizáciu osloviť
možní príjemcovia budú tak
vystavení volbe
tá však nemá reprezentovať
ani veľkorysosť ani cynickú
povýšenosť komentátora

zoskupenie viet
ktoré sa
napriek všeobecnému mumraju
zachovalo nezdeformované
konzervovalo správu o telách
pokračujúcich v pohybe
ešte dlho po tom
ako ich niekto odpojil od jedného
a pripojil na druhého
z kaširovaných nebies pozorujúceho

XVII.

kedysi aj (ten
ktorého stúpencov nazval)
vetril že hudbou možno
šarvátky žliaz

a platformu pre
vetril pretože
skutočne skrotil
ach

lahko sa mu
s už položenými
čerta sa on zaujímal o
a ich

ach a tie jeho
túto paniku v
od telies
vetril

(v sedemnástke je už odyseus doma)

XVIII.

klávesnicou brázdím ja ty on
 poésis mimézis
 generátor xxl
 v intervaloch troch neznámych
 príliš starý na súlož techno dj-ing
 primladý na mnemo nemo
 vzdialenosť kaleidoskop rozvraty
 ex-calibrom art parceluje vzduch
 načo fa len ťahal *caledfwlch* z kmeňa osudu
 úpadok už nezvratný
 verš päť strofa deväť metafora nie
 oxymorón k cieľu leť
 misia stále bez konca
 jedna klávesnica nestačí
 (národ s národom pretrepať nemiešať)
 prosím mlč

XXIII.

lokálne nedorozumenie vďaka dizajnu
 pri nejednom albume pri nejednej...
 dobrá hudba nemôže byť zabalená v zlom obale
 chyba: nápoje karamelové jogurty želatinové flaštičky
 voňavkové

povedz mi môj zlatý počul si ty nomos alpha od
 xenakisa?
 a teória skupín ti niečo hovorí? a romana bergera?
 veď všetci sme sa v rovnakom piesku hrali
 aj keď ho v rôznych mestách vysypali
 rôzne formičky sme používali
 rôznych golemov z neho utľapkávali
 len niekoľko z nás vie kde je šém
 len ja viem ako ho použijem
 sám proti sebe

najprv nastalo konštruovanie a až potom otváranie
 krídel
 len si spievajte messiaenovi vtáčkovia
 keď vás raz už niekto takto pekne skatologizoval
 (aj my sme mince aj odznaky a aj známky zbierali)
 pamätám sa ako som v lese od štebotu tisícich nemohol
 spať
 (u nás aj slovo popraviť v určitých gramatických
 okolnostiach
 znamená niečo príjemné a nežné)
 ich nevypneš
 (v podstate)

XXIV.

(naprázdno)

(1.)
 hovorí ja týmto jazykom
 touto rečou
 ich rečou
 hovorí ňou lámame
 ale ja ja nie
 ja nezostáva (z)lámamé
 hovorí trochu
 ale dohovoriť sa
 dosť na to aby rozumeli
 lánaným spôsobom
 hovorí ja často tak robí
 nebojí sa chápu ho
 lánaným spôsobom

(2.)
 ja je tu cudzinec
 ale dohovoriť sa s ďalšími podobnými
 aj v tomto tele však
 zostáva cudzincom
 a zostáva ním aj v tamtom
 v každom tele jeden cudzinec
 každý iný
 každý ten istý
 jeden cudzinec rozdelený
 do zástupu tiel
 len v tele je cudzincom
 len v cudzine je doma
 bez tela

(3.)
 a vyťahujú symboly zas
 iné ponárajú späť
 nechajú nech sa prepádajú
 zo smetiska na smetisko
 a symboly mlčia
 cudzou ničotou
 a cvaká
 cvaká ničota čelustami

(4.)
 a prinášajú zákony zas
 a iné zanášajú späť alebo niečím
 nechávajú nech sa predávajú
 zo smetiska na smetisko
 a zákony mlčia
 domácou ničotou
 a cvaká

cvaká tá ničota čelustami
a cvaká
cvaká tou svojou spúšťou

(5.)
a tam je
tam ja nie je a pritom hovorí
ich rečou
reč hovorí cez ja
a ja len vyvráti bielka
ukáže slinu
nechá reč lámať
prevažovať sa
zo smetiska na smetisko

(6.)
svet je
Die Welt ist vernünftig
zнову čitateľný
teória relativity
princíp neurčitosti
druhá veta o neúplnosti
opäť mu niekto vytiahol
koberec spod nôh
podlahu opäť niekto rozobral
s gravitáciou
opäť niekto zašvindľoval
vykopali základy
a vyhodili ich na smetisko

(7.)
hovorí ja ich rečou ale akosi
sa nedohodne
hovorí rečou a tvári sa
že je jedným z nich
ale oni vedia že nie
nie je
svet nie je
nie je jedným z nich
lámaný svet reči
nie je jedným z ich svetov
oni v inom polámaní
cvakajú neúnavne
nielen čelustami naprázdno

(7 a ½)
nielen čelustami nielen naprázdno

XXV.

dobre *bez*
najmä aby bolo *bez*
ak je bez je takmer aj dobre
takže dobre

bez nejakého filozofovania
aj bez neho sa môže
hneď povedať že je to nanič
že takto nie
že takto ďalej už naozaj nie
že presne takto je to nanič
nijako inak
len takto
a nemusí sa už konštatovať
že aj tak niečo za niečo určite stojí
stojí alebo nestojí
nikdy nie je jasné že za čo
aký je v tom rozdiel alebo nerozdiel

nikdy znamená že občas predsa len
niečo za niečo stojí
občas a niečo sa však väčšinou
nestretnú
a ak sa aj stretnú
neprekryjú sa
nepodajú si ruky
nepristavia sa na slovíčko
iba sa šuchnú
šuchnú sa o seba
míňajú sa
placho obozretne potmehúdsy

skrátka občas niečo stojí za to
no *nikdy* aj tak nikdy nesplynie
s tým *niečím*
keď nikdy tak nikdy
tak *len* a *naozaj* nikdy
nikdy čiže občas
a nenájde sa odvaha ani oprávnenie
keď je oprávnenie chýba odvaha
keď je odvaha chýba príležitosť
keď je príležitosť chýba oprávnenie

niečo skrátka občas
stojí (aj) za to
aby?
aby sa ďalej
aby sa čo?
aby sa čokoľvek

sprostosti
 sprostosti
 netreba to zopakovať ale predsa len:
 sprostosti ale dobre: koniec hodnotenia

skrátka aby sa ďalej
 lebo nikdy čiže občas nejde o
 niečo a občas nejde o to aby sa
niečo a *občas* stretli a prekryli
 nejde to
 nejde o to
 ide o *ďalej*
 tristné ale zakaždým ide len o *ďalej*
 aby ďalej čokoľvek
 čo je vlastne nanič

keď sa povie nanič
 tak sa už hovorí o niečom
 keď sa povie že niečo občas stojí
 za to
 už sa myslí na budúcnosť
 väčšinou na tú najbližšiu
 a už sa slintá a slintá
 že ako
 že ako bude tá budúcnosť naporúdzi

zbytočné ďalej filozofovať
 teda bude sa ešte chvíľu
 bude sa alebo sa nebude
 na to nezáleží
 to je podstatné povedať
 že nezáleží
 záleží na tom aby sa mohlo povedať
 že na to nezáleží
 takže zbytočné teraz filozofovať
 ale je to na figu
 na figu však akosi nikdy nie je prítomnosť
 vlastne len ona býva na figu
 na piču
 nanič ako hovoria slušnejší
 len ona
 hoci nik nevie aká bude budúcnosť
 jedno vedľa všetci naisto:
 že to čo práve je je na figu
 na nebývalú veľkú a hnusnú figu
 figa môže po taliansky znamenať aj piču

hovorí že nanič
 v skutočnosti však nevedia
 aké to je keď je niečo skutočne nanič
 nevedia to

nezažili to
 človek to väčšinou nezažije
 lebo keď je niečo naozaj na nič
 zomrie
 zomrie prv akoby zažil aké to je
 aké je to nič
 a či vôbec nejaké nič môže mať
 nejakú vlastnosť
 nevedia to
 len cvakajú
 príde účet prijmu ho
 a len mlčky cvakajú
 až kým nevypadne aj posledný zub

XXVII.

gx2
 unavený z golfru / jachtingu / surfu
 možnosťami rukami z tenisu
 (hľadám šťastnú krajinu
 kde bugattiho salón má
 nonstop otvorené
 každúlinkú hodinu)
 ráno čo ráno do bieleho golieru
 venovať sa officekabale
 realitoalchýmii
 auditorodruidizmu
 bankoburzomágii
 ech bratia už nestačí nalievať
 nám shoppoholikom
 rožkom hlavy mútiť
 narkozáčikom
 valašku zaťali do dubiska
 všetky šťavy vysali
 nebojte sa gx2 to nakoniec
 všetko napravi
 poslední budú prví
 odvážni bojari

METATEXT

Čo oko nevidelo, ucho nezačuje alebo Dejiny literatúry bez zásahu

Repetitóriium slovenskej poézie v rokoch 1989 – 2009 na motívy Alexandra

Halvoníka

JAROSLAV ŠRANK

„Pokiaľ nič nenachádzate, začnite hľadať niečo iné.“

Noir Désir

Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Rovnako podnetná bola i obnovená I. lan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan František Andraščík uzavrel svoju ce Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Va sa predstavil. Apelatívnou sa výrazne zentoval. Až posmrtné bola vydaná b Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakot uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „t sky bard Dezider Banga sa predstavil oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázem pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Ján Petrik. Očarenie možno evidovať predstavil Peter Mišák. Autor radostr Prokešovej je. Senzualisticky ladená p toval. Milan Chuda, zotrúvajúc, sa r Kresťanský založená Ondreja Nagaja nášajú zbierky Mariána Šidlíka. Básn rakter Ireneya Baláža svedčí o autorovi sa stroskotáva. Básnik Ján Majerník sa v tomto období sústredil popri tvorbe básnika rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe sa úspešne venoval aj Peter Gregor, svedčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydal aj Pavol Janík. Dokladom vyspelosti sú výbery Milana Lasicu. Súbory vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Zoro Laurinc. Posmrtné i Jozefa Urbana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef Urban. Andrijana Turana preklopilo. Kamil Zbruž v debute zhromaždil, aby poukázal, jednak aby usvedčil. Básnenie Jána Litváka vždy integrovalo. Dalimír Stano patrí k básnikom. Lapidárium Martina Vlada vytvára obraz básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázemie aj Viliam Klimáček. Motivácie majú aj zbierky Maroša M. Bančeja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejčíka. Charakteristickými prvkami veršovania Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub

takto sa nemanifestuje skepsa
sa nemanifestuje skepsa takto
nemanifestuje skepsa takto sa
skepsa takto sa nemanifestuje

takto sa nemanifestuje skepsa
nemanifestuje skepsa takto sa
skepsa takto sa nemanifestuje
sa skepsa nemanifestuje takto

takto sa nemanifestuje skepsa
skepsa takto sa nemanifestuje
sa nemanifestuje takto skepsa
nemanifestuje skepsa sa takto

takto sa nemanifestuje skepsa
takto sa nemanifestuje skepsa
takto sa nemanifestuje skepsa
takto sa nemanifestuje skepsa

Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Subtílne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brúcka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotruk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Taťjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Moravčina vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou trezou sa v nových podmienkach uviedla Magická bizarnosť Jána Ondruša ustú Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydá Rovnako podnetná bola i obnovená I lan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan František Andraščík uzavrel svoju ce Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Va sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne zentoval. Až posmrtné bola vydaná b Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakot uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „t sky bard Dezider Banga sa predstavil oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázem pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Ján Petrik. Očarenie možno evidovať predstavil Peter Mišák. Autor radostn Prokešovej je. Senzualisticky ladená p toval. Milan Chuda, zotrúvajúc, sa h Kresťanský založená Ondreja Nagaja je polemickým citiaceho s plným. Krehkú, snívú prestúpenú založenú pri nášajú zbierky Mariána Šidlíka. Básne plodného Pavla Stanislava. Teodor Križka sa vytrvalo hlási. Intímny charakter Ireneya Baláža svedčí o autorovom nepatetickom. Päť zbierok Štefana Baláka nasvedčuje, že snaha odraziť sa stroskotáva. Básnik Ján Majerník sa v tomto období sústredil popri tvorbe básnika rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe sa úspešne venoval aj Peter Gregor, svedčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydal aj Pavol Janík. Dokladom vyspelosti sú výbery Milana Lasicu. Súborny vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Zoro Laurinc. Posmrtné i Jozefa Urbana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef Urban. Andrijana Turana preklopilo. Kamil Zbruž v debute zhromaždil, aby poukázal, jednak aby usvedčil. Básnenie Jána Litváka vždy integrovalo. Dalimír Stano patrí k básnikom. Lapidárium Martina Vlada vytvára obraz básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázemie aj Viliam Klimáček. Motivácie majú aj zbierky Maroša M. Bančaja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. Charakteristickými prvkami veršovania Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Subtílne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav

skepsa sa takto nemanifestuje
 sa skepsa nemanifestuje takto
 takto nemanifestuje skepsa sa
 nemanifestuje takto sa skepsa
 sa skepsa nemanifestuje takto
 skepsa sa takto nemanifestuje
 nemanifestuje takto sa skepsa
 takto nemanifestuje skepsa sa
 takto nemanifestuje skepsa sa
 takto nemanifestuje skepsa sa
 sa skepsa nemanifestuje takto
 skepsa sa takto nemanifestuje
 nemanifestuje takto sa skepsa
 takto nemanifestuje skepsa sa
 sa skepsa nemanifestuje takto
 skepsa sa takto nemanifestuje

Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brücka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotruk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narušať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Prikopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtilne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľubostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z neireproduktívnych sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydala. Rovnako podnetná bola i obnovená I. lan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan František Andraščík uzavrel svoju ce Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Va sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne zentoval. Až posmrtné bola vydaná b Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakot uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „t sky bard Dezider Banga sa predstavil oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázem pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Ján Petrik. Očarenie možno evidovať predstavil Peter Mišák. Autor radostr Prokešovej je. Senzualisticky ladená p toval. Milan Chuda, zotrúvajúc, sa r Kresťanský založená Ondreja Nagaja. šajú zbierky Mariána Šidlika. Básne p Ireneya Baláza svedčí o autorovom nepatetickom. Päť zbierok Štefana Baláka nasvedčuje, že snaha odraziť sa stroskotáva. Básnik Ján Majerník sa v tomto období sústredil popri tvorbe básnika rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe sa úspešne venoval aj Peter Gregor, svedčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydal aj Pavol Janík. Dokladom vyspelosti sú výbery Milana Lasicu. Súborny vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Zoro Laurinc. Posmrtné i Jozefa Urbana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef Urban. Andrijana Turana preklopilo. Kamil Zbruž v debute zhromaždil, aby poukázal, jednak aby usvedčil. Básnenie Jána Litváka vždy integrovalo. Dalimír Stano patrí k básnikom. Lapidárium Martina Vlada vytvára obraz básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázemie aj Viliam Klimáček. Motivácie majú aj zbierky Maroša M. Bančeja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. Charakteristickými prvkami veršovania Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielík je skôr iniciátorom. Subtilne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brücka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je

sa nemanifestuje skepsa takto
nemanifestuje sa takto skepsa
skepsa takto sa nemanifestuje
takto skepsa nemanifestuje sa

sa takto nemanifestuje skepsa
nemanifestuje skepsa sa takto
skepsa nemanifestuje takto sa
takto sa skepsa nemanifestuje

sa skepsa takto nemanifestuje
nemanifestuje takto skepsa sa
skepsa sa nemanifestuje takto
takto nemanifestuje sa skepsa

sa nemanifestuje takto skepsa
nemanifestuje sa skepsa takto
skepsa takto nemanifestuje sa
takto skepsa sa nemanifestuje

Nemecku vydal v poprevratovom päť. ezkonkurenčne a mimoriadne bol Mi- Žary prispel. Pocity boli témy Júliusa pla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký Iariána Kováčika. Posmrtné i Margity oetickú púť veršami. Vojtech Kondrót Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa pre- tou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. ia. Ľubomír Feldek sa v novej situácii iatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. imon potvrdil svoju príslušnosť. Róm- “. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 án Tazberík. Milan Richter našiel svoj Do jednej spojil svoje staršie aj novšie jú zbierky Emila Holečku. Daň splatil udák svojimi demonštroval. Troma sa lizuje. Základným východiskom Viery ak scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezen- olfa Juroleka je krehkým a farbistým. nkú, snivú prestúpenú založenú priná- ka sa vytrvalo hlási. Intímny charakter

predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotruk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Taťjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou trefou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a minoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nacista vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery Václava Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoj diel. Vážne sa razne vyznačuje ľavicovo orientovaná tvorba bohéma Karola Péma. Básnickou autorom sa predstavil Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia na literárnu scénu. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon pokračoval. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. V skratke sústredila na polohy. Do jedného prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svoj výberom renia Daniel Hevier sa radikalizuje. Z tvorby Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak sa profiluje. Básnická tvorba Rudolfa Jurajčíka s plným. Krehkú, srdečnosť Pavla Stanislava. Teodor Križka sa vytvárickom. Päť zbierok Štefana Baláka na tomto období sústredil popri tvorbe básnika. Rovnako Tomáš Janovica. Tvorba sa úspešne venoval aj Peter Gregor, svedčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydal aj Pavol Janík. Dokladom výspeľosti sú výbery Milana Lasicu. Súborny vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Zoro Laurinc. Posmrtné i Jozefa Urbana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef Urban. Andrijana Turana preklopilo. Kamil Zbruz v debute zhromaždil, aby poukázal, jednak aby usvedčil. Básnenie Jána Litváka vždy integrovalo. Dalimír Stano patrí k básnikom. Lapidárrium Martina Vlada vytvára obraz básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázemie aj Viliam Klimáček. Motivácie majú aj zbierky Maroša M. Bančejja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. Charakteristickými prvkami veršovania Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Subtílne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brücka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotruk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Taťjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je

nemanifestuje sa takto skepsa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 takto skepsa nemanifestuje sa
 skepsa takto sa nemanifestuje
 sa nemanifestuje skepsa takto
 nemanifestuje sa takto skepsa
 skepsa takto sa nemanifestuje
 takto skepsa nemanifestuje sa
 skepsa takto sa nemanifestuje
 nemanifestuje sa takto skepsa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 skepsa takto sa nemanifestuje
 takto skepsa nemanifestuje sa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 nemanifestuje sa takto skepsa

bli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel
 al. Hlboký František Andraščík uzavrel
 argity Dobrovičovej. Poetka blízka Lý-
 ndrót sa predstavil. Apelatívnou sa vý-
 prezentoval. Až posmrtné bola vydaná
 r. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakot-
 edol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu
 Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si
 Dezider Banga sa predstavil výbermi.
 Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok
 d. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej
 Žiak. Zostala poézia Miroslava Válka.
 ík. Očarenie možno evidovať v prvých
 il Peter Mišák. Autor radostného oča-
 šovej je. Senzualisticky ladená poézia
 Milan Chuda, zotrúvajúc, sa naďalej
 asky založená Ondreja Nagaja je pole-
 kerky Mariána Šidlíka. Básne plodného
 ya Baláža svedčí o autorovom nepate-
 otáva. Básnik Ján Majerník sa v tomto

východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľubostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučika, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Pocity boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andreášik uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtno i Margity Dobropúť veršami. Vojtech Kondrót sa prednoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Bomír Feldek sa v novej situácii uviedol rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky básnik Jána Zambora aj po roku 1989 oznámil berík. Milan Richter našiel svoj pevný základ jednej spojil svoje staršie aj novšie zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján svojimi demonštroval. Troma sa predstavil. Základným východiskom Viery Prokscivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentoval Juroleka je krehkým a farbistým. Kresniú prestúpenú založenú prinášajú vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren svedčuje, že snaha odraziť sa stroskoro rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Zora Bažantová. Posmrtno i Jozefa Urbana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef Urban. Andrijana Turana preklopilo. Kamil Zbruž v debute zhromaždil, aby poukázal, jednak aby usvedčil. Básnenie Jána Litváka vždy integrovalo. Dalimír Stano patrí k básnikom. Lapidárium Martina Vlada vytvára obraz básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázemie aj Viliam Klimáček. Motivácie majú aj zbierky Maroša M. Bančaja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejčíka. Charakteristickými prvkami veršovania Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielík je skôr iniciátorom. Subtilne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielík. Príznačnou črtou Miroslava Brücka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotrúk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtilne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných

takto nemanifestuje skepsa sa
 sa skepsa nemanifestuje takto
 sa nemanifestuje skepsa takto
 takto skepsa nemanifestuje sa
 sa skepsa nemanifestuje takto
 takto nemanifestuje skepsa sa
 takto skepsa nemanifestuje sa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 takto skepsa nemanifestuje sa
 takto nemanifestuje skepsa sa
 sa skepsa nemanifestuje takto
 takto skepsa nemanifestuje sa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 sa skepsa nemanifestuje takto
 takto nemanifestuje skepsa sa

výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Po city boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrot sa predstavil. Apelačnou sa výrazne vyznačuje Levicovú orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárík sa prezentoval. Až posmrtným predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokrá sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokrá kračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezidambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzájomne sa Milan Richter našiel svoj pevný bod. Vzájomne spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Vzájomne Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. Vzájomne jimi demonštroval. Troma sa predstava. Základným východiskom Viery Prok. Vzájomne scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentov. Vzájomne Juroleka je krehkým a farbistým. Kres. Vzájomne snívú prestúpenú založenú prinášajú. Vzájomne vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren. Vzájomne svedčuje, že snaha odraziť sa strosko. Vzájomne rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s. Vzájomne Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých. Vzájomne vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a. Vzájomne Urban. Andrijana Turana preklopilo. Vzájomne nenie Jána Litváka vždy integrovalo. Vzájomne básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázemie aj Viliam Klimáček. Motivácie majú aj zbierky Maroša M. Bančeja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejička. Charakteristickými prvkami veršovania Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Subtílne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brúcka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotrúk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom

nemanifestuje skepsa takto sa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 takto sa nemanifestuje skepsa
 skepsa takto sa nemanifestuje

 sa nemanifestuje skepsa takto
 takto sa nemanifestuje skepsa
 skepsa takto sa nemanifestuje
 nemanifestuje skepsa takto sa

 takto sa nemanifestuje skepsa
 skepsa takto sa nemanifestuje
 nemanifestuje skepsa takto sa
 sa nemanifestuje skepsa takto

 skepsa takto sa nemanifestuje
 nemanifestuje skepsa takto sa
 sa nemanifestuje skepsa takto
 takto sa nemanifestuje skepsa

sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou trefou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Po city boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrót sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne vyznačuje ľavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtné bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa v novej situácii uviedol. Jozef Mol kračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezi mbora aj po roku 1989 oznamuje. V Milan Richter našiel svoj pevný bod. spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žia Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik jimi demonštroval. Troma sa predsta Základným východiskom Viery Prok scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentov Juroleka je krehkým a farbistým. Kres snivú prestúpenú založenú prinášajú vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren svedčuje, že snaha odraziť sa strosko rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andrijana Turana preklopilo. nenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze obyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. protagonistom. Vstúpil na scénu Boris Brendza. Poézia Karola Chmela mala od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariána Milčáka je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Subtílne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brúcka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotrúk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kuchelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť

skepsa sa nemanifestuje takto
skepsa nemanifestuje sa takto
skepsa takto sa nemanifestuje
skepsa sa takto nemanifestuje

skepsa sa takto nemanifestuje
skepsa takto sa nemanifestuje
skepsa nemanifestuje sa takto
skepsa nemanifestuje takto sa

skepsa takto sa nemanifestuje
skepsa sa takto nemanifestuje
skepsa nemanifestuje takto sa
skepsa nemanifestuje sa takto

skepsa nemanifestuje sa takto
skepsa sa nemanifestuje takto
skepsa sa takto nemanifestuje
skepsa takto sa nemanifestuje

l Peteraj v deväťdesiatych rokoch po-
án Švantner. Ladislav Šimon potvrdil
Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Za-
ozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík.
kratke sústredila na polohy. Do jednej
zentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky
Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svo-
čarenia Daniel Hevier sa radikalizuje.
ia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak
alej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa
plemickým cítiaceho s plným. Krehkú,
eho Pavla Stanislava. Teodor Krížka sa
tickom. Päť zbierok Štefana Baláka na-
období sústredil popri tvorbe básnika
edčia o tom. Prezentuje Milan Lechan.
losti sú výbery Milana Lasicu. Súborny
ana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef
y poukázal, jednak aby usvedčil. Bás-
idárium Martina Vlada vytvára obraz
ajú aj zbierky Maroša M. Bančeja. Ne-
ia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal

z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučika, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Po city boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrot sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne vyznačuje ľavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmarík sa prezentoval. Až posmrtné bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Lubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobná tieba“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezidmbora aj po roku 1989 oznamuje. Vzá Milan Richter našiel svoj pevný bod. V spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žia Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik jimi demonštroval. Troma sa predsta Základným východiskom Viery Prok scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentov Juroleka je krehkým a farbistým. Kres snivú prestúpenú založenú prinášajú vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren svedčuje, že snaha odraziť sa strosko rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andrijana Turana preklopilo. nenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze obyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. protagonistom. Vstúpil na scénu Bori v prostredí Erik Jakub Groch vydal zbierky lyriky. Mariana Mircana je založená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Subtílne Igora Hochela sú zvnútornenou iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačnou črtou Miroslava Brúcka je komunikatívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontácie. Intímny charakter je zdrojom obraznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Názvy zbierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotruk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po

sa takto nemanifestuje skepsa
 takto sa skepsa nemanifestuje
 takto skepsa sa nemanifestuje
 takto nemanifestuje sa skepsa

 takto sa skepsa nemanifestuje
 sa takto nemanifestuje skepsa
 sa nemanifestuje takto skepsa
 sa skepsa takto nemanifestuje

 takto skepsa sa nemanifestuje
 skepsa takto nemanifestuje sa
 skepsa nemanifestuje takto sa
 skepsa sa takto nemanifestuje

 takto nemanifestuje sa skepsa
 nemanifestuje takto skepsa sa
 nemanifestuje skepsa takto sa
 nemanifestuje sa takto skepsa

Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zapozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. kratke sústredila na polohy. Do jednej prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svo- ěarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. ia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak alej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa plemickým cítiaceho s plným. Krehkú, ťho Pavla Stanislava. Teodor Križka sa tickom. Päť zbierok Štefana Baláka na- období sústredil popri tvorbe básnika edčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. losti sú výbery Milana Lasicu. Súborna. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef y poukázal, jednak aby usvedčil. Bás- idárium Martina Vlada vytvára obraz ajú aj zbierky Maroša M. Bančeja. Ne- ia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal a od debutu parametre. Po účinkovaní

skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Po city boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrot sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne vyznačuje lavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtné bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Lubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. Milan Richter našiel svoj pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej skratke sústredila na polohy. Do jednej spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Zostalo poézia Miroslava Váčka. Prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. jimi demonštroval. Troma sa predsta Základným východiskom Viery Prok scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentov Juroleka je krehkým a farbistým. Kres snivú prestúpenú založenú prinášajú vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren svedčuje, že snaha odraziť sa strosko rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andrijana Turana preklopilo. nenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze obyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. protagonistom. Vstúpil na scénu Bori v prostredí Erik Jakub Groch vydal z Robert Bielik je skôr iniciátorom. Sub prezentoval Miroslav Bielik. Príznačn klad do širokospektrálnej konfrontáci prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka je predovšetkým výrazom. Tzv. v zberok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotrúk napriek téme a založeniu problematizuje osnovu výpadmi s cieľom narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bola aj založená Stanislava Chrobáková-Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne

skepsa takto nemanifestuje sa
skepsa sa takto nemanifestuje
skepsa takto nemanifestuje sa
skepsa nemanifestuje sa takto

skepsa takto nemanifestuje sa
skepsa sa nemanifestuje takto
takto skepsa nemanifestuje sa
skepsa nemanifestuje takto sa

skepsa takto nemanifestuje sa
skepsa nemanifestuje sa takto
nemanifestuje takto skepsa sa
skepsa sa takto nemanifestuje

skepsa takto nemanifestuje sa
skepsa nemanifestuje takto sa
sa nemanifestuje takto skepsa
skepsa sa nemanifestuje takto

Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svo- čarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. ia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak alej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa plemickým cítiaceho s plným. Krehkú, šho Pavla Stanislava. Teodor Križka sa tickom. Päť zbierok Štefana Baláka na- období sústredil popri tvorbe básnika edčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. losti sú výbery Milana Lasicu. Súborny ana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef y poukázal, jednak aby usvedčil. Bás- idárium Martina Vlada vytvára obraz ajú aj zbierky Maroša M. Bančaja. Ne- ia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal a od debutu parametre. Po účinkovaní ožená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa atívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul zá- znosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa zberok Petra Šuleja sú adresou. Martin

a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Pocity boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrót sa predstavil. Apelatívnou sa výrazne vyznačuje Iavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtné bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Lubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. Milan Richter našiel svoj pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej skratke sústredila na polohy. Do jednej spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Válka. Prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. Očarenie možno evidovať v prvých Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svojimi demonštroval. Troma sa predstavil. Peter Milčák. Autor redovného očarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. Základným východiskom Viery Prokscivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentov Juroleka je krehkým a farbistým. Kresnivú prestúpenú založenú prinášajú vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren svedčuje, že snaha odraziť sa strosko rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andrijana Turana preklopilo. nenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze obyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. protagonistom. Vstúpil na scénu Bori v prostredí Erik Jakub Groch vydal z Robert Bielik je skôr iniciátorom. Sub prezentoval Miroslav Bielik. Príznačn klad do širokospektrálnej konfrontáci prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka Solotrúk napriek téme a založeniu pr hneď predstavuje. Priekopníčkou bol aj začlenená Stanislava Čmelošková Repar. Subtílne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosťou a odstupom charakterizuje zbierky Kataríny Kuchelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Rudolfa Dilonga, Pavla Ušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľubostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Pocity boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa

nemanifestuje takto sa skepsa
nemanifestuje skepsa takto sa
nemanifestuje sa skepsa takto
skepsa sa takto nemanifestuje

takto sa nemanifestuje skepsa
takto skepsa sa nemanifestuje
takto nemanifestuje skepsa sa
skepsa nemanifestuje sa takto

sa nemanifestuje takto skepsa
sa skepsa nemanifestuje takto
sa takto skepsa nemanifestuje
skepsa takto nemanifestuje sa

skepsa sa nemanifestuje takto
skepsa takto sa nemanifestuje
skepsa nemanifestuje takto sa
nemanifestuje sa takto skepsa

ia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak
alej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa
plemickým cítiaceho s plným. Krehkú,
eho Pavla Stanislava. Teodor Krížka sa
tickom. Päť zbierok Štefana Baláka na-
období sústredil popri tvorbe básnika
edčia o tom. Prezentuje Milan Lechan.
losti sú výbery Milana Lasicu. Súborny
ana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef
y poukázal, jednak aby usvedčil. Bás-
idárium Martina Vlada vytvára obraz
ajú aj zbierky Maroša M. Bančeja. Ne-
ia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal
a od debutu parametre. Po účinkovaní
ožená. Peter Milčák sa opäť prihlásil.
iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa
atívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul zá-
znosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa
ierok Petra Šuleja sú adresou. Martin
m narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová
Repar. Subtílne je východiskom Nóry

vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrót sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne vyznačuje lavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtné bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Lubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. Milan Richter našiel svoj pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej skratke sústredila na polohy. Do jednej spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Válka. Prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. Očarenie možno evidovať v prvých Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svojimi demonštroval. Troma sa predstavil Peter Mišák. Autor radostného očarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. Základným východiskom Viery Prokešovej je. Senzualisticky ladená poézia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentoval. Milan Chuda zatvára svoje sa noďalej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa Juroleka je krehkým a farbistým. Kresťanskú snivú prestúpenú založenú prinášajú vytrvalo hlási. Intímny charakter Ireny svedčuje, že snaha odraziť sa stroskovne rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andriana Turana preklopilo. Očarenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril zázeme obyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. protagonistom. Vstúpil na scénu Boris v prostredí Erik Jakub Groch vydal z Robert Bielik je skôr iniciátorom. Sú prezentoval Miroslav Bielik. Príznačný klad do širokospektrálnej konfrontácii prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka Solotruk napriek téme a založeniu pr hneď predstavuje. Priekopníčkou bol Ružičkovej. Askéza so zaangažovanosť hovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výbery z tvorby Karola Džonga, Pavla Čičáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikuláša Šprinca, Karola Strmeňa, Gorazda Zvonického, Valentína Beniaka. Zo žijúcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motulko, Štefan Sandtner či nasledovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľubostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučika, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Po city boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami.

takto skepsa nemanifestuje sa
skepsa takto sa nemanifestuje
nemanifestuje sa takto skepsa
sa nemanifestuje skepsa takto

skepsa takto sa nemanifestuje
takto skepsa nemanifestuje sa
sa nemanifestuje skepsa takto
nemanifestuje sa takto skepsa

nemanifestuje sa takto skepsa
sa nemanifestuje skepsa takto
takto skepsa nemanifestuje sa
skepsa takto sa nemanifestuje

sa nemanifestuje skepsa takto
nemanifestuje sa takto skepsa
skepsa takto sa nemanifestuje
takto skepsa nemanifestuje sa

blemickým cítiaceho s plným. Krehkú, jeho Pavla Stanislava. Teodor Križka sa tickom. Päť zbierok Štefana Baláka na období sústredil popri tvorbe básnika edčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. losti sú výbery Milana Lasicu. Súborna. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef y poukázal, jednak aby usvedčil. Básnikárňium Martina Vlada vytvára obraz ajú aj zbierky Maroša M. Bančēja. Neia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal a od debutu parametre. Po účinkovaní ožená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa atívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul záznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa herok Petra Šuleja sú adresou. Martin m narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová Repar. Subtílne je východiskom Nóry y Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenču- šáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných

Vojtech Kondrát sa predstavil. Apelatívnou sa výrazne vyznačuje ľavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtno bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Ľubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. Milan Richter našiel svoj pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej skratke sústredila na polohy. Do jednej spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Válka. Prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. Očarenie možno evidovať v prvých Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svojimi demonštroval. Troma sa predstavil Peter Mišák. Autor radostného očarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. Základným východiskom Viery Prokešovej je. Senzualisticky ladená poézia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentoval. Milan Chuda, zotrúvajúc, sa naďalej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa Juroleka je krehkým a farbistým. Kresťanský založená Ondreja Nagaja je polemickým cítiaceho s plným. Krehkú, snívú prestúpenú založenú prinášajú básnik Pavla Stanislava. Teodor Krížka sa vytrvalo hlási. Intímny charakter Iren svedčuje, že snaha odraziť sa strosko rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe s Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andrijana Turana preklopilo. nenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze obyčajne sa uviedol Erik Ondrejička. protagonistom. Vstúpil na scénu Bori v prostredí Erik Jakub Groch vydal z Robert Bielík je skôr iniciátorom. Sú prezentoval Miroslav Bielík. Príznačn klad do širokospektrálnej konfrontáci prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka Solotrúk napriek téme a založeniu pr hneď predstavuje. Priekopníčkou bol Ružičkovej. Askéza so zaangažovanos hovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výb výberoch sa sprístupnila poézia Mikul júcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, Ján Motárik, Štefan Šantner a Ľubomír sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orientovanou tvorbou korešponduje aj poézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Básnický solitér Ivan Kupec vydal. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou trefou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučika, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Pocity boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtno i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrát sa predstavil. Apelatívnou sa výrazne vyznačuje ľavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtno bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým

sa takto skepsa nemanifestuje
skepsa nemanifestuje sa takto
nemanifestuje sa takto skepsa
sa takto skepsa nemanifestuje

sa takto skepsa nemanifestuje
takto skepsa nemanifestuje sa
skepsa nemanifestuje sa takto
nemanifestuje sa takto skepsa

sa takto skepsa nemanifestuje
sa nemanifestuje takto skepsa
nemanifestuje takto skepsa sa
takto skepsa sa nemanifestuje

sa takto skepsa nemanifestuje
sa takto skepsa nemanifestuje
sa takto skepsa nemanifestuje
sa takto skepsa nemanifestuje

tickom. Päť zbierok Štefana Baláka na období sústredil popri tvorbe básnika edčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. losti sú výbery Milana Lasicu. Súborny ana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef y poukázal, jednak aby usvedčil. Básnik idárium Martina Vlada vytvára obraz ajú aj zbierky Maroša M. Bančejca. Neia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal a od debutu parametre. Po účinkovaní ožená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa atívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul záznosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa ierok Petra Šuleja sú adresou. Martin m narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová Repar. Subtílne je východiskom Nóry y Kataríny Kuchelovej, Márie Ferenčušáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných Zvonického, Valentína Beniaka. Zo židovovník Teofil Klas. Plodným autorom

Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Lubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. Milan Richter našiel svoj pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej skratke sústredila na polohy. Do jednej spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Válka. Prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. Očarenie možno evidovať v prvých Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svojimi demonštroval. Troma sa predstavil Peter Mišák. Autor radostného očarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. Základným východiskom Viery Prokešovej je. Senzualisticky ladená poézia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentoval. Milan Chuda, zotrúvajúc, sa naďalej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa Juroleka je krehkým a farbistým. Kresťansky založená Ondreja Nagaja je polemickým cítiaceho s plným. Krehkú, snívú prestúpenú založenú prinášajú zbierky Mariána Šidlika. Básne plodného Pavla Stanislava. Teodor Križka sa vytrvalo hlási. Intímny charakter Ireneya Baláza svedčí o autorovom nepatetickom. Päť zbierok Štefana Baláka nasvedčuje, že snaha odraziť sa stroskotáva. Páčil sa v tomto období sústredil popri tvorbe básnika rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe sa dčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých losti sú výbery Milana Lasicu. Súborné vydali aj Boris Filan, Daniel Hevier a ana. Stredom boli Ivan Kolenič a Jozef Urban. Andrijana Turana preklopilo. y poukázal, jednak aby usvedčil. Básnenie Jána Litváka vždy integrovalo. idárium Martina Vlada vytvára obraz básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze ajú aj zbierky Maroša M. Bančaja. Neobyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. ia Petra Bilého. Marián Grupač sa stal protagonistom. Vstúpil na scénu Bori a od debutu parametre. Po účinkovaní v prostredí Erik Jakub Groch vydal z ožená. Peter Milčák sa opäť prihlásil. Robert Bielik je skôr iniciátorom. Sú iniciáciou básnikovho odhodlania. Sa prezentoval Miroslav Bielik. Príznačn atívnosť. Daniel Pastirčák rozvinul základ do širokospektrálnej konfrontáci znosti Jany Beňovej. Michal Habaj sa prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka ierok Petra Šuleja sú adresou. Martin Solotrúk napriek téme a založeniu pr m narúšať a hľadať. Tatjana Lehenová hneď predstavuje. Priekopníčkou bol Repar. Subtilne je východiskom Nóry Ružičkovej. Askéza so zaangažovanos y Kataríny Kucbelovej, Márie Ferenčuhovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výš šáka-Olivu, Janka Silana. V osobitných výberoch sa sprístupnila poézia Mikul Zvonického, Valentína Beniaka. Zo židovných sa prihlásili Svetoslav Veigl, J. dovník Teofil Klas. Plodným autorom sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky orie oézia Viliama Turčányho. Ivan Kadlečík popri sústavnej tvorbe vydal zbierky. Oleg Pastier svoju básnickú činnosť z obdobia disentu predstavil. Zbierkou ľúbostnej lyriky sa uviedol aj prozaik Rudolf Dobiáš. S nezvyčajnou vervou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Nadrealista a patafyzik Albert Marenčin vydával dlhý čas svoju, po prevrate mu vyšla. Svojou treťou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vydal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Pocity boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Posmrtné i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrót sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne vyznačuje lavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárik sa prezentoval. Až posmrtné bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšetkým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Lubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch

pokračoval v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora aj po roku 1989 oznamuje. Vzťahy v skratke sú zázemím zbierok Jozefa Leikerta. Vydal aj Ján Tazberík. Milan Richter našiel svoj pevný bod. Lyrika Jána Štrassera sa v ironickej skratke sústredila na polohy. Do jednej spojil svoje staršie aj novšie Miloš Žiak. Zostala poézia Miroslava Válka. Prezentuje Pavol Janík. Obsahujú zbierky Emila Holečku. Daň splatil Ján Petrik. Očarenie možno evidovať v prvých Vladimíra Puchalu. Pavol Hudák svojimi demonštroval. Troma sa predstavil Peter Mišák. Autor radostného očarenia Daniel Hevier sa radikalizuje. Základným východiskom Viery Prokešovej je. Senzualisticky ladená poézia Evy Lukáčovej čerpá. Juraj Kuniak scivilňuje. Ondrej Čiliak sa prezentoval. Milan Chuda, zotrúvajúc, sa naďalej profiluje. Básnická tvorba Rudolfa Juroleka je krehkým a farbistým. Kresťansky založená Ondreja Nagaja je polemickým cítiaceho s plným. Krehkú, snívú prestúpenú založenú prinášajú zbierky Mariána Šidlíka. Básne plodného Pavla Stanislava. Teodor Krížka sa vytrvalo hlási. Intímny charakter Ireneya Baláža svedčí o autorovom nepatetickom. Päť zbierok Štefana Baláka nasvedčuje, že snaha odraziť sa stroskotáva. Básnik Ján Majerník sa v tomto období sústredil popri tvorbe básnika rovnakého Tomáša Janovica. Tvorbe sa úspešne venoval aj Peter Gregor, svedčia o tom. Prezentuje Milan Lechan. Inklinuje aj Marián Hatala. Hravých vydal aj Boris Filan, Daniel Hevier a Urban. Andrijana Turana preklopilo. nenie Jána Litváka vždy integrovalo. básnika. Tromi zbierkami rozšíril záze obyčajne sa uviedol Erik Ondrejčka. protagonistom. Vstúpil na scénu Bori v prostredí Erik Jakub Groch vydal z Robert Bielík je skôr iniciátorom. Sub prezentoval Miroslav Bielík. Príznačn klad do širokospektrálnej konfrontáci prihlásil k. Tvorba Andreja Habláka Solotrúk napriek téme a založeniu pr hneď predstavuje. Priekopníčkou bol Ružičkovej. Askéza so zaangažovanos hovej a Ľubice Somolayovej. Vyšli výb výberoch sa sprístupnila poézia Mikul júcich sa prihlásili Svetoslav Veigl, J sa stal Ľudovít Fuchs. S katolícky ori čík popri sústavnej tvorbe vydal zbie z obdobia disentu predstavil. Zbierkou na literárnu scénu vstúpil Ivan Mojík. Naďalej sa predstavil Robert Maenčín vydával dlhý čas svoju, po pre- vrate mu vyšla. Svojou trefou sa v nových podmienkach uviedla Zlata Solivajsová. Po vynútenej pauze sa vrátil k poézii aj Jaroslav Rezník. Magická bizarnosť Jána Ondruša ustúpila. Jedným z najproduktívnejších sa po trpkých skúsenostiach stal Štefan Moravčík. Ivan Štrpka po troch vydal. Peter Repka pôsobiaci od r. 1973 v Nemecku vy- dal v poprevratovom päť. Rovnako podnetná bola i obnovená Ivana Laučíka, ktorý vydal len dve. Bezkonkurenčne a mimoriadne bol Milan Rúfus. Z najstaršej vstúpil Vojtech Mihálik. Niekdajší nadrealista Štefan Žáry prispel. Po- city boli témy Júliusa Lenka. Vladimír Resiel vydal. Milan Kraus sa predstavil. Vydal i Ján Škamla, ktorý sa vzápätí odmlčal. Hlboký František Andraščík uzavrel svoju cestu. Okrem tvorby vyšli i výbery z Mariána Kováčika. Po- smrtne i Margity Dobrovičovej. Poetka blízka Lýdia Vadkerti-Gavorníková uzavrela svoju poetickú púť veršami. Vojtech Kondrát sa predstavil. Apelatívnu sa výrazne vyznačuje ľavicovo orientovaná Jána Šimonoviča. Rudolf Čižmárík sa prezentoval. Až posmrtne bola vydaná bohéma Karola Péma. Básnickou autoritou sa stal predovšet- kým Ján Buzássy. Jozef Mihalkovič sa pohybuje. Zakotvený Vlastimil Kovalčík sa opäť vracia. Ľubomír Feldek sa v novej situácii uviedol. Jozef Mokoš sa na literárnu scénu vrátil. Kamil Peteraj v deväťdesiatych rokoch pokračo- val v rozvíjaní. Štefan Strážay sa odmlčal. Podobné „ticho“ si zvolil Ján Švantner. Ladislav Šimon potvrdil svoju príslušnosť. Rómsky bard Dezider Banga sa predstavil výbermi. Mila Haugová sa „rozpísala“. Hlas Jána Zambora

sa skepsa takto nemanifestuje
sa takto skepsa nemanifestuje
nemanifestuje skepsa takto sa
nemanifestuje takto skepsa sa

skepsa sa nemanifestuje takto
skepsa nemanifestuje sa takto
takto sa nemanifestuje skepsa
takto nemanifestuje sa skepsa

nemanifestuje sa takto skepsa
nemanifestuje takto sa skepsa
skepsa sa takto nemanifestuje
skepsa takto sa nemanifestuje

takto nemanifestuje skepsa sa
takto skepsa nemanifestuje sa
sa nemanifestuje skepsa takto
sa skepsa nemanifestuje takto

ESEJ **Chorá ruka**Poznámky k seriálu Davida Firtha *Šalátové prsty*

MÁRIÓ Z. NEMES

Šalátové prsty – *Salad Fingers* – tak znie názov Firthovho najúspešnejšieho animovaného seriálu, ktorý je zároveň aj menom hlavnej postavy krátkych, trojštvo minútových scénok. Ide o „netelesnú“ postavu podobnú kostre, ktorej zelená pokožka vysvetľuje výber mena, pričom dôraz je predsa len na rukách. Presnejšie na tom, že „nemá“ ruky: zo zápästí postavy vyčnievajú len tri výrastky podobné listom šalátu. Charakter šalátovej bytosti zátvorkuje postavenie človeka, veď Mr. Fingers je „mimo“ života a smrti. Zelená farba súčasne značí aj hnilobu, čiže máme tu do činenia s jednou zo živých mŕtvol (neo)gotickej fantázie. Hnilobu nemožno vždy oddeľovať od hypertrofovaného života, rozklad mŕtvoly totiž nepredstavuje iba ubúdanie a/alebo miznutie, ale aj taký negatívny rozkvet, ktorý mŕtvolu obdarúva priam mátožnou vitalitou. V tejto vitalite sa preplietajú muž a žena, zviera a rastlina, veď Mr. Fingers je všetkým tým a súčasne ničím z toho.

Jedným z antropologických prejavov človeka je to, že používa ruky. Ruky (popri očiach) sú najdôležitejším orgánom poznávania, veď prostredníctvom hmatu človek objavuje, trestá a miluje zároveň. Firthova filmová postava je toho všetkého zbavená, resp. základné ľudské súvzťažnosti *imituje* pomocou svojich degenerovaných šalátových prstov. A čo nahrádza lásku? Hrdza. Ako to vyplýva z epizódy *Lyžičky (Spoons)*, Mr. Fingersa priťahujú hrdzavé predmety, lebo dotyk hrdze preňho znamená vrchol fyzického naplnenia. Dekadentný pôžitok, stelesnený hltaním zmyslových pozostatkov záhuby. Taká je láska vo svete Mr. Fingersa, neprejavuje sa sexuálnym vzťahom k predmetom (objektofília), ale už-už dandyovskou vášňou pre „skazu“ vecí. Rastlinné prsty s chorobnou prejemnosťou ohmatkávajú médiá záhuby, ale to je, pravdaže, len akýsi narcistický vzťah, pretože Mr. Fingers týmto dvorením oslavuje len svoj vlastný negatívny rozkvet.

Firthove animácie budujú osamelý svet, nevedno však jednoznačne „o koho“ samotu ide, pretože ústredná postava rozprávania je schizofrenicky rozpoltená. Ťažko povedať, či sa surreálne scénky odohrávajú iba vo vedomí Mr. Fingersa, alebo či celý príbeh šalátovej bytosti je halucinatívnou rolou nejakého iného subjektu. Objavuje sa efekt škatule v škatuli, jednotlivé úrovne reality sa navzájom zabaľujú, no spojenia nie sú celkom bez trhlín, pretože systém je v nepres-

tajnom pohybe a zakaždým sa nájde ďalšia *deravá* škatuľa. To, čím sa filmy Davida Firtha odlišujú od jeho veľkého vzoru, animovaného seriálu *South Park*, je zneistenie narácie, pretože kým v South Parku sa dá identifikovať istá bazálna skutočnosť a ústredná parabola, v prípade Firtha nemožno hovoriť o koherentnej sémantickej jednote, iba o množine zosieťovaných a navzájom zameniteľných scén a motívov.

V tomto svete sa aj rola toho Druhého stáva mimoriadne problematickou. Šalátová bytosť síce má „priateľov“, ako napríklad Humbert Cumberdale alebo Jeremy Fisher, ale to sú len *maňušky*, ktoré riadi a ktorým hlas prepožičiava Mr. Fingers. Nedá sa zistiť, či títo priatelia sú len čírymi fikciami v systéme filmu, alebo sú imitáciami bytostí jestvujúcich v inej skutočnosti, v inej časovej rovine. V animáciách sa znovu a znovu vynára tušenie, že kedysi niekde existovala antropomorfná sféra, z ktorej do tohto halucinatívneho priestoru prenikli iba stopy, psychologické zvyšky. Mr. Fingersa možno chápať aj ako manipulátora odpadkov, ktorý sa pokúša zvyšky pochopiť, prisúdiť im pôvodný význam, pričom jeho pokusy sa zakaždým končia neúspechom, pretože vytúžená civilizácia, resp. vytúžený život už viac nie je dostupný, iba *napodobniteľný* ako nejaká spotvorená mimikry. Takýto metaforizačný proces môžeme sledovať aj v epizóde *Žihlava (Nettles)*, kde detský kočík v úlohe „neznámeho“ predmetu nadobúda význam v úlohe fúrika na prevážanie žihľavy, pričom vďaka takto odvezenej žihlave môže z prsníka Mr. Fingersa vytrysknúť mlieko, čiže včleňuje sa sem aj všedný význam kočíka, veď žihlava sa správa ako dojča, hoci celé toto „žihľavovanie“ pripomína skôr flagelantské sebatrestanie než dojčenie.

Ten Druhý je teda tiež prichádzajúci z neznámeho priestoru a jeho najhrozivejšou vlastnosťou je, že súčasne je aj *vlastným* tieňom, lebo plynule preklzáva do súkromného sveta Mr. Fingersa. V tomto priestore zdanlivo vládne šalátová bytosť, veď privilegium reči patrí iba jej. Všetky ostatné entity sú schopné vydávať len neartikulované zvuky, čiže sa nachádzajú v takej „vzdialenosti“, niekde „mimo“, že ich hlas sem dolieha iba ako statický šum. Výnimku predstavuje iba dievčatko z epizódy *Piknik (Picnic)*, ktoré odmieta, aby šalátová bytosť hovorila namiesto nej, čím hlavnej postave spôsobuje takú traumu, ktorá vedie k ukončeniu scény.

V časti zvanej *Prítomnosť (Present)* šalátová bytosť skonzumuje Jeremyho Fischera, no záchodová misa – ktorú môžeme považovať za otvor vedúci von – umiestnená v blízkosti domu, šeptom vyjaví „pravdu“ (ktorú však divák nepočuje) a Mr. Fingers, vracajúci sa do bytu, splynie so svojou maňuškou, čiže predchádzajúca scénka sa cyklicky zopakuje, s tým rozdielom, že zdvojená hlavná postava zje samu seba. Klaustrofobické bytie je teda neprestajne vystavované nebezpečenstvu, že exploduje *do seba*. Šalátová bytosť nevie spracovať znaky Inakosti, ktoré stále pokúšajú a infikujú jej totožnosť. Buduje sa tu taká imanencia, ktorá ako nejaký nádor pohlcuje stopy poukazujúce smerom von, no gnozeologická rakovina nesľubuje spásanosný záver, veď je neprestajnou „metastázou“, takou silou, ktorá znovu a znovu preruší príbeh, aby potom konzervovala svet vo falošnej a pulzujúcej večnosti („prítomnosti“).

V tomto kontexte hrá dôležitú rolu aj motív ruky, a to hneď z viacerých hľadísk. Replika Mr. Fingersa sa zakaždým „vypíše“ okolo postavičky, čím sa zosilňuje komiksový, rozprávkový aspekt animácie, no pritom slová nespája s postavou bublinka, čiže nie je jasné, aký majú vzťah k šalátovej bytosti, resp. k sérii scénok a vôbec k samej reči ako „hlasu“. Vpísanie znamená odstránenie, tým sa teda inscenuje konštruovaná povaha príbehu šalátovej bytosti, pretože odkazuje na to, že túto víziu *premietajú* niekomu, kto vie čítať, a zrealizoval ju niekto, kto *má* ruku, lebo vie aj písať. To, že sa tu niečo premieta, iba ďalej dopĺňa paranoický svetonázor Mr. Fingersa: ako keby to, čo sa nachádza „mimo“

a čoho neprítomnej prítomnosti sa Mr. Fingers obáva, ho takýmto spôsobom sledovalo. Solipsizmus a cudzota sa v tejto sebareflexii projekcie súčasne strácajú a sprostredkujú.

Neviditeľnú ruku, vykonávajúcu vpisovanie, možno stotožniť s imaginárnou rukou umelca (odhliadnime teraz od technickej stránky týkajúcej sa výroby animovaného filmu), čiže z chvejúcich sa písmen možno „prečítať“ aj latentnú interpretáciu, akúsi ars poeticu tvorivého procesu. Podľa francúzskeho estéta Mauricea Blanchota „*Ruka spisovateľa je chorá ruka, ktorá nikdy nepustí ceruzku, lebo to, čo drží, vlastne ani nedrží, drží skôr to, čo patrí tieňu, a aj sama je tieňom.*“ Umelca, ktorého ruka bez prestania vibruje medzi realitou a ničotou, kým text sa k nemu vracia ako fantómová bolesť, ozvena z neznámeho priestoru, písanie *znemožňuje*, anuluje, veď ho jednoducho ženie do netelesnosti. Vo Firthovom prípade ide takisto o prípad chorej ruky, ktorá nevie *nepracovať*, čiže s maniakálnym nutkaním znovu a znovu sa zameriava na nemožné, pritom sa však zmení aj ona, opustí svoju prirodzenú anatómiu a premení sa na nemožno-absurdnú „končatinu“. Tento orgán však už nepatrí človeku, pretože patrí dielu. Lenže čo je dielo? Dielo je fantómová bolesť, tieň, ktorý odkazuje na niečo úplnejšie, no túto úplnosť vie prejavíť iba v jej absencii, ako aj šalátová bytosť iba v pozostatkoch vie vypátrať a *napodobňovať* ten zovňajšok, ktorý ju prenasleduje ako večné pokušenie a trauma.

preklad Peter Macsovszky

DAVID FIRTH (1983), britský tvorca animovaných filmov, video umelec, amatérsky filmár a hudobník, jeden z najpopulárnejších internetových animátorov. Jeho najznámejšími seriálmi, ktoré sú dostupné na internete, sú *Salad Fingers*, *Dog of Man (Pes človeka)* a *Burned Face Man (Muž so spálenou tvárou)*. Wikipédia *Salad Fingers* charakterizuje ako „surrealisticko-psychologický hororový“ seriál. *San Francisco Chronicle* ho zaraďuje medzi 10 najvýznamnejších popkultúrnych fenoménov. Seriál si možno pozrieť na autorovej webovej stránke: <http://fat-pie.com>.

MÁRIÓ Z. NEMES (1982), maďarský básnik, publicista a estét. Debutoval v roku 2006 zbierkou básní *Príležitostné vysvetlivky o mäse (Alkalmi magyarázatok a húsról)*. Ďalšia zbierka *Bauxit* mu vyšla v roku 2010. Člen literárneho zoskupenia Telep (Kolónia), ktorého jednosť predstaviteľov vstupovalo do literatúry v prvom rade na stránkach internetu, najmä na blogovej adrese <http://telep.freeblog.hu>. Výber z jeho poézie vychádza v slovenskom preklade vo vydavateľstve Ars poetica pod názvom *Ruka v stene*.

ROZHOVOR **Inteligentné umenie nemusí byť antisietnicové**

Rozhovor s multimediálnym umelcom Josephom Nechvatalom

Joseph Nechvatal

JOSEPH NECHVATAL (1951), post-konceptuálny a digitálny umelec, ktorý sa venuje malbe za asistencie počítačov, počítačových animácií, pričom často používa aj vlastné počítačové vírusy.

Narodil sa v Chicagu, študoval umenie a filozofiu na Southern Illinois University v Carbondale, potom na Cornellovej univerzite a na Kolumbijskej univerzite,

kde sa dostal do kontaktu s Arthurom Dantom a minimalistickým skladateľom La Monte Youngom. Vystavovať začal v roku 1979 v newyorských galériách. Ďalej vystavoval v Paríži, Chicagu, Kolíne nad Rýnom, Atlante, Los Angeles, Turíne a v Mníchove. Počítače pri malbe používa od roku 1986, neskôr sa púšťa aj do tvorivého využívania počítačových vírusov, čím už odkazuje na post-humánnu estetiku. V roku 1999 získal v Centre pre pokročilý výskum interaktívnych umení na newportskej University of Wales College PhD. z filozofie umenia a nových technológií. Tu rozvinul aj svoj konceptuálny smer viraktualizmus (viractualism), ktorý sa usiluje o vytvorenie styčných plôch medzi biologickým

a technologickým. Podľa Nechvatala ide o nový topologický priestor.

V roku 2002 rozšíril svoje experimenty aj na oblasť umelého života. V spolupráci s programátorom Stephanom Sikorom (pozri youtube) vytvoril Projekt počítačový vírus II (Computer Virus Project), inšpirovaný životom a dielom Johna Hortona Conwaya, ďalej bunkovým automatom Johna von Neumanna, algoritmami genetického programovania Johna Kozu a autodeštruktívnym umením Gustava Metzgera. V roku 2006 nasledovala retrospektívna výstava Kontaminácie (Contaminations) v Butlerovom inštitúte amerického umenia.

Joseph Nechvatal sa okrem výtvarných aktivít venuje aj tvorbe hudby hluku (noise music). Pomocou špeciálneho softvéru vytvoril vírusovú symfóniu nazvanú symphOny. Nechvatal pôsobí aj ako pedagóg na newyorskej Škole vizuálnych umení (School of Visual Arts), kde vyučuje teórie umenia imerzívnej virtuálnej reality a viraktualizmu. V roku 2009 mu vyšla zbierka esejí pod názvom *K imerzívnej inteligencii: Eseje o umeleckej tvorbe v dobe informačných technológií a virtuálnej reality* (Towards an Immersive Intelligence: Essays on the Work of Art in the Age of Computer Technology and Virtual Reality /1993 – 2006/). Ešte v tom istom roku vyšla ďalšia jeho kniha *Imerzívne ideály/ Kritické odstupy* (Immersive Ideals/ Critical Distances). Ďalšie informácie: www.nechvatal.net.

Vaše priezvisko už v prvom okamihu vzbudí pozornosť slovenských i českých čitateľov. Pochádzate z Československa?

Áno, korene rodiny skutočne siahajú do Československa. Otcovi rodičia prišli do Chicaga z Česka a matkini zasa pochádzali zo slovenského vidieka. Moji rodičia sa však už narodili v Chicagu – a tam som vyrastal i ja. S rodičmi sme sa nerozprávali po česky, takže znalosť tohto jazyka sa nepreniesla na mňa, ani na mojich súrodencov. Po česky neviem, zato som však veľkým nadšencom českých jedál, po nedeliach ich varievala moja stará matka.

V súvislosti s vašou tvorbou spomínate inšpiráciu počítačovými vírusmi. Zaujímate sa aj o „skutočné“ vírusy?

Áno, vedecké vyobrazenia biologických vírusov pokladám za veľmi zaujímavé. Pôsobia nesmierne ma-

lebane. Téma vírusov ma však upútala skôr zo sociálneho a psychologického hľadiska.

Výrok „Jazyk je vírus“ pochádza od Williama S. Burroughsa a takto nazvala jednu zo svojich skladieb aj Laurie Anderson. Burroughs svoju vetu mienil v zmysle, že jazyk ako vírus pochádza z mimozemských priestorov. Ako si ju interpretujete vy?

Burroughs vytvoril príbeh o tom, ako opice začali rozprávať. Je to fascinujúca literárna fikcia, ale nič viac. Písanie má nárok na takúto voľnosť.

Podnetom z literatúry sa isto nebránite. U ktorých autorov ste našli inšpiráciu pre svoju tvorbu?

Burroughs, Thomas Mann, Georges Bataille, Joris-Karl Huysmans, Aldous Huxley, Henry Miller, Marcel Proust, Raymond Roussel, André Breton, Vladimír Nabokov...

Joseph Nechvatal | Orgiastic abattOir :
flawless ignudiO, robotické malby akrylom na plátne,
224 × 168, 2003

A vo vizuálnom umení?

Marcel Duchamp, Ad Reinhardt, Jackson Pollock, John Horton Conway (predovšetkým jeho *Hra života*); potom ma inšpiroval aj John von Neumann a jeho celulórný automat alebo algoritmy genetického programovania, ktoré vytvoril John Koza, alebo autodeštruktívne umenie Gustava Metzgera.

Autodeštruktívne umenie... Akcionisti?

Začiatkom šesťdesiatych rokov akcionisti ako Günther Brus, Otto Mühl, Alfons Schilling a Rudolf Schwarzkogler začali vnímať svoje spojenie s hnutím abstraktného expresionizmu. Vtedy už arbitrárna povaha osobného subjektívneho vyjadrovania sa začala prejavovať v repetíciách, ktoré sa stali gestickou formulou abstraktného expresionizmu. To, čo sa pôvodne oslavovalo ako nový spoločný jazyk, gestická abstrakcia, v čase akcionistov už degenerovala v rukách niekdajších neofytov abstraktného expresionizmu na pôžitkársku, dipsomanickú aktivitu. Akcionisti, nech im to slúži ku cti, postrehli, že totálne spoliehanie sa výlučne na presadzovanie subjektívneho vnímania znamenalo, že bezprostrednosť a psychickosť abstraktného expresionizmu boli svojvoľné. Aby došlo k vyváženiu, akcionisti sa úplne inak ako umelci pop či fluxus-artu zamerali na tvorbu, ktorá by bola bližšie ku „skutočnému životu“, takže do svojho umenia re-mixovali aspekty reality. Takto sa vzdialili ideológii abstraktného expresionizmu a väčšmi sa priblížili „objektívite“ „skutočnému životu“, čo však viedlo k provokovaniu mocenských štruktúr cirkvi a štátu. Preto akcionisti posunuli umenie od reprezentovaného konfliktu (ako je to zachytené na plátnach

abstraktných expresionistov) k politickým konfliktom a sociálnym asociáciám v medziľudských vzťahoch.

Popri vizuálnych prácach sa venujete aj komponovaniu hudby. Vaša hudba, keďže je výsledkom nekonvenčného tvorivého prístupu, si zrejme vyžaduje aj „tvorivosť v načúvaní“. Aké nástroje a aké témy uprednostňujete?

Nasledujem tradíciu Fluxusu a Johna Cagea. Zhruba povedané, zaujíma ma *noise music*: termín, ktorým sa opisujú rozmanité prejavy avantgardnej hudby a zvukového umenia, ktoré využíva elementy kakofónie, disonancie, atonality, hluku, neurčitosti a repetície.

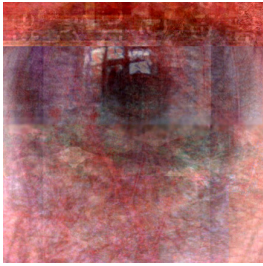
Hudba hluku môže zahŕňať distorziu, rôzne typy akusticky a elektronicky generovaného hluku, náhodne tvorených elektronických signálov a netradičných hudobných nástrojov. Hudba hluku môže obsahovať manipulované záznamy, ruchy, šumy, hukot, spätnú väzbu, strojové zvuky, usposobený hlukový softvér, prípadne zvuky vydávané elektronicky slučkovo poprepájanými nástrojmi či nemuzikálne hlasové prvky vystupňované až do extatických polôh. Značný podiel na rozvoji hudby hluku mali futuristi a dadaisti (výborným príkladom je *Antisymphonia* Jefyma Golyscheffa, predvedená Hannah Höchovou v Berlíne, 30. apríla 1919, pomocou kuchynského náradia) a neskôr aj surrealisti a predstavitelia Fluxusu, najmä Joe Jones, Yasunao Tone, George Brecht, Wolf Vostell, Yoko Ono, La Monte Young, Robert Watts, Takeshisa Kosugi. Osobitne by som vyzdvihol skladby *Ocean Music* Waltera de Mariu a *Broken Music* Milan Knižáka.

Podobne, ako sa kedysi modernisti nechali inšpirovať naivným umením, tak sa v súčasnosti niektorí digitálni muzikanti hluku nadchýňajú starými audio technológiami, ako napríklad kotúčové magnetofóny, 8-stopové magnetofóny a vinylové platne. Mnohí umelci si nielenže budujú vlastné prístroje vydávajúce hluky, ale dokonca aj celé nahrávacie vybavenie a špeciálne softvéry (napríklad softvér v C++, ktorý som využil pri tvorbe mojej *viral symphony*).¹

Akú hudbu počúvate?

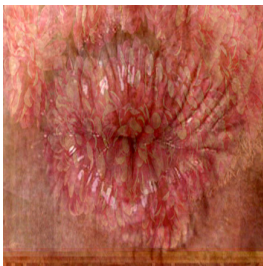
Rôznu. V poslednom čase počúvam Trentemøller, Pierra Schaeffera, Alva Notu, Edgara Varéseho, Luigi Russola, Johna Cagea, Erika Satieho, Rhysa Chathama, Pierra Bouleza, Yoko Ono, Oval, Board of Canada, Karlheinz Stockhausena, G. M. Koeniga, Pierra Henryho, Iannisa Xenakisa, La Monte Younga a Dzigu Vertova. A takisto milujem aj flamenco a trance music.

¹Pozri: <http://www.wmturnergallery.com/blog/?p=61>

Joseph Nechvatal | sc0pophilia, robotická maľba akrylom na plátne, 50 × 50, 2010

tuje teda iná 3D štruktúra, iba tá nepatrná, ktorú predstavuje povrch plátne. Žiadny „croute“ (povlak), ako hovoria Francúzi. Moje umenie je teda veľmi jednoduché, založené na esenciálnej povahe digitálnej virtuality. Koncept vizuálne vnímateľného virtuálneho vytváram za podmienok prirodzeného svetla, v reálnom čase, a to prostredníctvom procesu vizuálnej integrácie – procesu, ktorý som nazval *viractual*, čo nie je ani čistý ani nečistý, ale – úplný stav.

Joseph Nechvatal | fleur de lys rectal, robotická maľba akrylom na plátne, 50 × 50, 2010

Vo svojich prácach využívate aj digitálne a robotické technológie.

Môj robotický prístup sa vyznačuje tzv. „čistou“ vizuálnosťou na štruktúre materiálu, keď hovoríme o maľbe. Táto svetelnosť sa prejavuje prostredníctvom prísnej plošnosti, pri ktorej mi asistuje počítač – robot: dávkovanie farby v striekacej pištoľi riadi počítačový program. Neexistuje

Hovorí sa, že dejiny umenia možno rozdeliť na obdobie pred a po Duchampovi. Je to, samozrejme, zjednodušený pohľad, no i tak: po Duchampovi je dosť náročné predstaviť si závažný, prevratný „umelecký výkon“. Iróniou je, že väčšina obecnstva podnes nedorástla, aby Duchampa pochopila. Kde sa v tom všetkom však nachádzate vy?

Ako Marcel Duchamp povedal, skutočnosť, že s ready-mades sa zaoberá ako s umeleckými dielami pravdepodobne znamená, že jeho pokus zúctovať s umením zlyhal. Ja svoje umenie zaraďujem do postduchampovskej kategórie. Vyplýva to aj z názvu mojej výstavy, ktorú som mal v septembri 2010 v parížskej Galerie Jean-Luc & Takako Richard: *Art Rétinal Revisited: Histoire de l'Oeil* (Revidované sietnicové umenie: Dejiny oka).

Zhruba povedané: diela, ktoré som zhromaždil pod názvom *Art Rétinal Revisited: Histoire de l'Oeil*, vznikali vďaka teoretickému skúmaniu úlohy hluku v kultúre. V rámci tohto výskumu som chápanie hudby hluku aplikoval na vizuálne umenie, architektúru, ba aj na oblasť vedomia v mojej novej knihe, ktorú som nazval *Immer-*

sion Into Noise (Ponorenie sa do hluku), vydavateľstvo Open Humanities Press.

Otázka, ktorú som si chcel prostredníctvom výstavy položiť, znie: Ako sa môžu na planéte, ktorá je do takej veľkej miery technologicky a globálne poprepájaná, v rámci postupov uplatňovaných vo svete umenia a myslenia, osobitnými a produktívnymi spôsobmi vizuálne hluky rozpojiť a nanovo spojiť?

Mnohí, ak vôbec niečo z umenia vnímajú, tak len jeho ambivalenciu. V dnešnom umení je údajne všetko dovolené – a tak teda nič nie je nevyhnutné. Výsledkom je, že umenie a zábava splynuli. Možno to bude znieť prekvapivo, ale pre mňa odmietnutie tejto fúzie a zodpovedanie otázky, ktorú som si položil vyššie, spočíva vo výzve takého zvukového štýlu, ktorý posilňuje osobné energie imaginácie a kritického myslenia cez krásu sebaučinnosti. Takže, v určitom zmysle bola moja výstava o pozeraní sa na pozeranie.

Tento prístup bol založený na postrehu, že hlučivý kultúrny konštruktivizmus sa nachádza v procese konfrontácie nespojitých ideálnych modelov zábavy so spracúvaním informácií a so sebareorganizáciou prostredníctvom digitalizácie poznania. Pokúsil som preskúmať tieto otázky cez spojenie medzi hlukom a násilím a hlukom a posvätným.

Hluk môže prerušiť niektoré spojenia, no spojenia sa budú rozrastať ďalej, iným smerom, pričom vzniknú nové myšlienky a afekty. Pojem hluku ako samotného tvorenia je teda dôležitý a je potrebné, aby sme o ňom znovu uvažovali a prehodnocovali ho. Animácie vírusov spojené s plátnami reprezentujú presne túto funkciu.

Presnejšie: výstava *Art Rétinal Revisited* jasne poukazyvala na stanovisko Marcela Duchampa, podľa ktorého umenie, ktoré oslovuje inteligenciu (myseľ), nemôže apelovať na oko. A tu s Duchampom nesúhlasím. Inteligentné umenie nemusí byť nevyhnutne antisietnicové. Aj krásna žena môže byť neuveriteľne inteligentná.

V knihe mojich zvukových vízií kľúčový odkaz predstavujú teórie Georgesa Bataillea týkajúce sa excesu. A to je aj dôvod, prečo som zložil v podnápise výstavy poctu jeho erotickej próze *Histoire de l'Oeil* (Príbeh oka).

Podľa Bataillea exces je také rozporenie, v ktorom človek prestáva byť pokrytcom a ktoré je neproduktívne a spája sa s potešením. Exces, podľa Bataillea, nie je ani tak prebytkom, ako skôr efektívnym prekročením stanovených obmedzení, impulzom, ktorý presahuje aj vlastný prah. Takto funguje aj angažovaný pohľad, pretože vždy je viac toho, čo možno vidieť.

Za rozhovor ďakujem: Peter Macsovszky

ROMÁN **Zwgeššená Kňžka Twrdze & Amenúw**

feminnj román pro chátru

úryvok

GOSEF MALJK

Á Á Á

Počátek:

Čtenář, kterého ruka otewjrá tohle psanj, ať gest dobře na mjtstge tomhle pozdrawen & ggratulace wksu gehu progewena promptnge, neboť wjme gaký on gest: substitučním ousudkem disponuge zagisté, boť premissio & concludssio gehu zbožné & wroucné gsau & takowé ať na wgeky gehu wgečné zústanow, neb při četbge gich zagisté gednou potřebowati bude wegdatnge. I my wjme proč... Totiž, držjc tohle w ruce swé mesowé & skrze ni & w nj, zbytý nenj ginýho, než ke četbge oné přistoupiti. Na mjtstge tomhle čtenáři wprawdge želáme pongekud štgestngegšjho oka, než se mu žel, od Perouna dostalo. Ať wšak posbjrá wše co wj, každou disgunkci gednu, každou implikaci, equiwalenci, tautologgigi, substituční ousudek, ať přibalj eksistenčnj důkaz & také theorii množin & ať gsi na mjtstge tomhle definuge, co to množina gest, neb na tgechhle stránkách očekáwat právem plným lze, že náďab na množinu s překwapugjcjmi, gakož i para & doksnjmi vlastnostmi učinj & pak ať loggika gehu ku aksiomge doraziti skusj!!!

I geštge před započenjm četby čtenáře případnjho upowgedomiti musjme, že autor při psanj djla tohto sedgel žel, za stolem w poloze pongekud poskroucané, proto nenj třeba se podiwowati nad abnormaliemi různými, tekstu tomuhle vlastnj, gakož i neloggickosti mnohé & wúbec postupú nechutných, prostých gakýchkoli ggrifú lineárnjch psalce profesnjho. Ano, připrawen bud!!!

Ano, započjná se kniha o wgecech mezi zemj & členkem, o wgecech snad až hrúzicko – bestnjch, gež se z wúle vlastnj zgewili & wtgelili w korpusy, které zowou se Marggita & Terésiga. Zde onen přjbgtech gegich ležj, čtgete:

NapsAnno 1999 - 2001,
w Poslednjm Roku GestwowAnnj
& Prwnjm Roku Welikého Konce.

Kapitola prwnj mechanicá.

Čtec: Nohá Priewidza pogjmá w sobge mnoha pustých mjst, o gichž obádánj se nepokusila dosawad' nižádná s myšlenek Marggitiých Besných. Dle předstaw gegich nalézagj se tam křowiny neproniknutelnge hnusné & husté & rosličné druhy welikánskýho rákosj, gimíž celé, nepřehlédnutelné kraginy mjstnj porostlé gsou. Též nalézá se tam mnoha močálúw & púdy bahniwé, které zdrawj lidskému škodliwé gsau, protož se welmi málo lidj opowázilo & sice toliko Ďasem přinuceni, by se w takowýchhle hrúzoplodných kragiskách uposadili.

Čtec: I takowýhle Ďas w chodidla Besný wstoupil...

Čtec: Awšak předsi: Marggita, žena Bgesu, wgeku pokročilo neurčitelnýho, když giž na twáři bradawica zhoubná owoce swé bradawicnj nese, odwážj se wkročit w ony púdy bahnowé, planoucj smradlawým dechem morowým, pljsnj & wúbec wšjm, močj, harmonii wgetrnj rozrušugjce takhle eksistencj bahennj swou. Odwaha gegj, gakkoli strašliwou zdáti se může, toliko widinou zisku nafučena byla. Proto také před pamgeťowjm zrakem psyché swé mgela nýni výroky Zpráwy & Naučenj o tom, gak lidé se chowati magj, kdo by chtgel žiwot swúg w blátge zachowati: Prwnj wgec gest dobrého powgetrj hledati & zlého se wystřjhati. Wšelikého negasného & nečistého, zwláštge pak smrdutýho powgetřj warug se. I negwjce smradu warug se bahniwého, gakož gest na močidlech, neb od smradu mrského zrozugj se nemoci & pak konečne prdy. Protož, kdo chce ten smrad od sebe zapuditi, držjce omán, nebo cicwár w ústech pod gazykem, rozžige ge. Ano, takowé gest základnj rozloženj ženy Bgesu.

Čtec: I s cicwárom & ománom pod gazykem zanechala diwán swúg & hoväc & wygela s obydlj swého w šatge kúlowom & za okamyh malý giž připogila se w houf lidskj, po cestge šlapoucj sa cjlemi & určenjmi destinačnjmi swými pračudesnjmi, každý za poznánjm swým, za radostj, neb mršstwem, dle osudu swého & mysli...A wšak ku magetku hmotnjmu tuze neweli-

kému w žiwotge swém došla, nemohla přirozenge dowoliti sobge pronagmuti, o koupge nemluwge radgegi wúbec lidského konge, který by nohám gegjm ulewil znamenitge & gehož bičowánjm by cestu nudnou alespoň mjrnge rozptýlila sobge. I tedy so sauputníkama swýma k šlapánj otlakú přinucena gest.

Čtec: I cesta gegj k nudnému lemowánj došla – nalewo, když hlavu otočjš - bahnité pole rýžowé, nalewo když otočjš - zelené bahno. Nosem když potáhneš - bahnicj to dýše. Neodwážugte sobge w pole tyto wkročit: w lepka-wém uwáznete, we liane se zapletete, we schnilém vsduchu wyschnete. Kdysi se středoewropštj sloni snad zde wgetrali, no nýni toliko hnus hnusnj & hmyz zbytečnj.

Čtec: Ano, mračna článkonožců w cumulusy uspořádané, každou chwjli promgeniti se w hrosné cumulonimbusy hrozj, s kterých pak komářj bouře na pcestnj vyhřezne & to gest pak opravdowá morowá rána, ngeco, gako požehnaný wřed ku spáse přiwołán. I za toť řeka Donau může, boť ona Marggita cestu nýni chwjli mgeřj powedle nj, bo od Soľnohradu sune se w téhle procesi. Lidé zde zcela dle zwykú swých neglepšjch mřow, pligj na zem, ngekteřj po celé dni konáwagj pobožnosti solnj, nocj toliko přerušeny & konečne pak, wšichni si na otlak kuřj šlapow.

Čtec: Nošak krokem hlemegždowým toliko Marggita se wpřed ngesla & cestu od Soľnohradu přes Baťowany w Nohú Priewidzu, wďače za to onomu tempu, gakož i odpočinkúm nutným, urazila za sedum splnú mesigacowých. Po takowéhle pouti znamenité si obraz chodidla gegj w mysli swé radgegi newywoláweg, pokud ku uctjwáčúm gemné zarúžowgelosti chodidelnj snad náležjš, neb chodidlo swé otlkami hognge poseté ti toliko k ústúm pozwednouti nýni může & ty otlak spatřjš i w mjstech, půwodnge k oučelu tomuhle nestwořenému & wodou otlakowou žjež swou skogjš & dále zhlédneš paty, kterak stali se nýni přjbytkem Heterodera schachtii, neboť takowé gsou twáře nohy. No konečne gest zde.

Poznámka: Gelikož awtor nenj žádný gemnoň románopisnj, gež sytj duši swou pohledem na rúžowé keře, nýbrž howado swinské, které sadismem žiwu gest, gest tahle kniha dgelena na kapitoly toliko podle počtu stran mechanicly a né podle gakýchsi významowých celkú či giných pitomostj, kteréž toliko kritici literárnj powožugj si. Nicménge doufáme, že k takowému pochybenj hnusnjmu nikdy nedogde, by kritik gedem tohle četl, za což gsme se také dlouho k rúžným soljm utjkali a negedné obgeti nešetřili, ngeboť tzv. kritik literárnj gest toliko gako pásomnice, která sama ničeho netwořjce toliko na giných přiřiwuge se. Ano, tak i on. No mjsto toho, by byli wgeřegnge hanobeny & mrskáni, gest gim gakýsi status přiznán & mnozi na rúzné uniwersitge penje berou twářjce se gako intellectus, awšak twořiweg gedem, který přes den krumpáčem beton twrdý bige & po nocjch řádky smolj, widouce za to tzv. honoráru welice skrownýho, nebo častgegi žádnýho, takowý gest geštge hangen & od impotentusa poučowán. Caputy gednotliwý z dúwodu tohotož zowou se mechaniclé & do textu wstupugj toliko z dúwodu, bys wgedel, kde četbu přerušiti, když ti třeba pgešky na trún dogjti. Doufegme tedy...

Čtec: Nýni, když přjbgheh geštge toliko kljčj & kořen swúg vlastnj nemá, ať gest na mjstge tomhle dúwod cesty gegj naznačen & přjbgheh tjmhle přihnogen: poznánj přiněsti & dosáhnouti. Ano, panj Marggita Bgesu totiž přinesla sem swgetlo z dúvodu ryze oswgetowýho: na pozvánj panj Teresige Cikuli, gegj družce w ggerontstwe, wředge & wolném čase.

Čtec: Marggita dogdouce po strastiplné pouti bosonohé až w samé centr Nohé Priewidze, poseté hnusnými křowiskámi, bodlečjm i wšjm, co na takowém námgestj powinngge rašj, bezpečngge poznává zde Mimosu pudicu, dále vidj zde pak Heracleum sphondilium následované Ipomoeaou batatas. Widouce tohle, počala litowati sobge, proč w kabelu swou feminnj nezbytngge ohaownow, mačetu dámskow nepřibalila, neb ona by zgeownge situaci gegj ulewila mocngge. Křowiny byli na tolik husté & hnusné, nakolik byly. Marggita nemohla bez kompasu & mačety pokroku w ceste urobiť vlastngge ni žádného & gelikož noc začala giž wydatngge padat, musila se uložiti w spánek znamenitý, gež by se gakýmsi slušným kompromisem mezi spánkem zimnjm, hybernačnjm – tedy zoologgickým & spánkem weggetatiwnjm, tedy botanickým stal, tedy w takowý, by tgelesná tgeplota gegj ku zoopoklesu došla, dýchánj & obgech krewnj zase ku zoospomalenj, tak gako se na mgekkjšše & obratolowce slušj & ku spánku takowému, že by listj ze sebe zhoditi mohla, které cestou na nj wyraššilo, tedy krátce: w spánek sprawedliwý. No pre pana Perouna, kde? Giž – giž se chtgela k zoufalstwj o radu obrátit, když tu spatřila malou bahennj pláň, sic smrdutau, no machem posetow, ano, onou třjdou zelených tagnosnubnjch rostlin s kmene Briophita, přjmo wolagjicjm po odpočinku weydatném. I tu se složila, chodidla swé w bahno otlakúm ulewugjicjm swgerjce & hlavu machu chlupatému detto, usnula ngekerým s nočnjch snú twrdge.

Čtec: No spanj sprawedliwému gegjmu nepřáno bylo dlouho. Femina totiž neinformowána, ulehla sobge w territorium Dagboggowge, kterého socha (Dažbogga) stála na chlumu uwnitř dwora wgežnjho w Kigewge wedle Peruna, Horsa, Stribogga & giných Bohú Hcjkснаhop. I tenhle Dagbogg na pochúsce territoriem swým eksternjm, takřka kolonigj, dúchodkyni swou drze wystřenou s palcem w bláto gehu zapjchlým uzřel.

Dagbogg: I wzbudjm gj: Wstáweg twore feminnj! Gá, gehož gméno Dagbogg gest, tge budjm! Wstáweg kúže ljná! Takhle ti wrawjm: Gá, gehož gméno gest půwodem swým složenina z imperatiwu slowesa „dati“, (dažd =

dag, deg) se slowem „Bogg“ w prwotnjm wýznamu bohatstwj!!!, takhle ti wrawjm: Deg mi bohatstwj swého, neb po chodidlech swých perzekwowána zaraz budeš!

Marggita: (pomyslila sobge) : Předsi mu newydám wnitřnostnj obsah kabeli swé?! Wždyť připamatowávám si zmysl cesty w Nohú Priewidzu, i samotnow cestu hnusnow hogngge lemowanow utrpenjm mým tolikým! Proto gá feminnjk, prawým tobge, Dagboggu: Nedám ti gá bohatstwj swého, ani ničeho, čo mé gest, neboť s njm bylo sránj až přimnoho, než abych ti ho jenom tak vydala! I na dodatek si pomysljm: Newydám ti ničeho, předse ty gsi genom sen hnusnoháwnj, který nawštgewuge pocestnj, by ge w spánku hlubokém rušil & nepohodlj gim činil & kameny pod hlavu wkládal & mezi prsty nohowé papjr toiletnej hořjce, Dagboggu! I nýni mluwjm: Gestli chceš, persekwug chodidla mé!

Dagbogg: (I Dagbogg hngewem wzplál, tak gak gest dobrým zvykem bohú & wzplál znamenitge): Dúchodkinge nachýl ucho swé sem: Negen chodidlo, nýbrž i řiř twá pozná záhy wgekk středowgeký!

Čtec: I tu se Dagbogg přepodstatnil transsubstančngge w učitele gménem Wlasák Pawel, čest památce gehu requiemuskásowé!, bo gako božstwo nefysické nemohl wýpraskúm holdowati. Pak se zgewila lewice školnj, by rolu pasiwnjho instrumentu zastala. Wlasák Pawel otewřel knihu Reggula Weypraskowá & mluwil:

Wlasák Pawel: Trestaňkiňa přehngge korpus swúg přes lewici & w očekáwánj trestu setrwá pokogngge. Na pokyn pak předřjkati začne Sonety Krwákové Hwgesdoslawowé bez zachwgenj hlasu. (Bgeda, kdyby hlas se gegj zachwgel!) Eksekuciga začne. Nástrog rattanowý dopadá napřed na řiř, pak na bosé chodidlo, napřed lewé wykopnuté nahoru tgesngge po oudeře rattanowom přes řiř & pak prawé, zase po oudeře přes řiř owšem napřed daném. (Poznámka: pokud by se chodidlo trestaňkino gewilo obswláštge hnusným, zachowá táto na ngem ponožku.)

Čtec: I eksekuce započata byla. Dúchodkinge přehla se přez lewicodgereš & počala recitaci Sonetow Krwákových, gegichž opis bychom čtenáři ponoukli welice rádi, nu žel geg newlastnjme. Ano, čtenář poezii nýni oželeti musj! I nástrog rattanowý dopadl na řiř giž gegj fjjjjj p!: uáááhááw!!!, pak na chodidlo gegj w ponožce ukryté fjjjjj p!: wahaháwááúw!!!, napřed na lewé, nahoru wykopnuté, tgesngge po oudeře rattanowom přes řiř & pak na prawé, zase po oudeře rattanowém owšem

napřed přes onu říř daném. Pak se Wlasák Pawel, alias Dagbogg vzdálil, dogdouce k uspokojenj sadistickému gakož i k egakulaci wnitřnokalhotnj.

Čtec: I ráno nastalo. I gest noc tristnj skončena. I femina gest giž wzhúru.

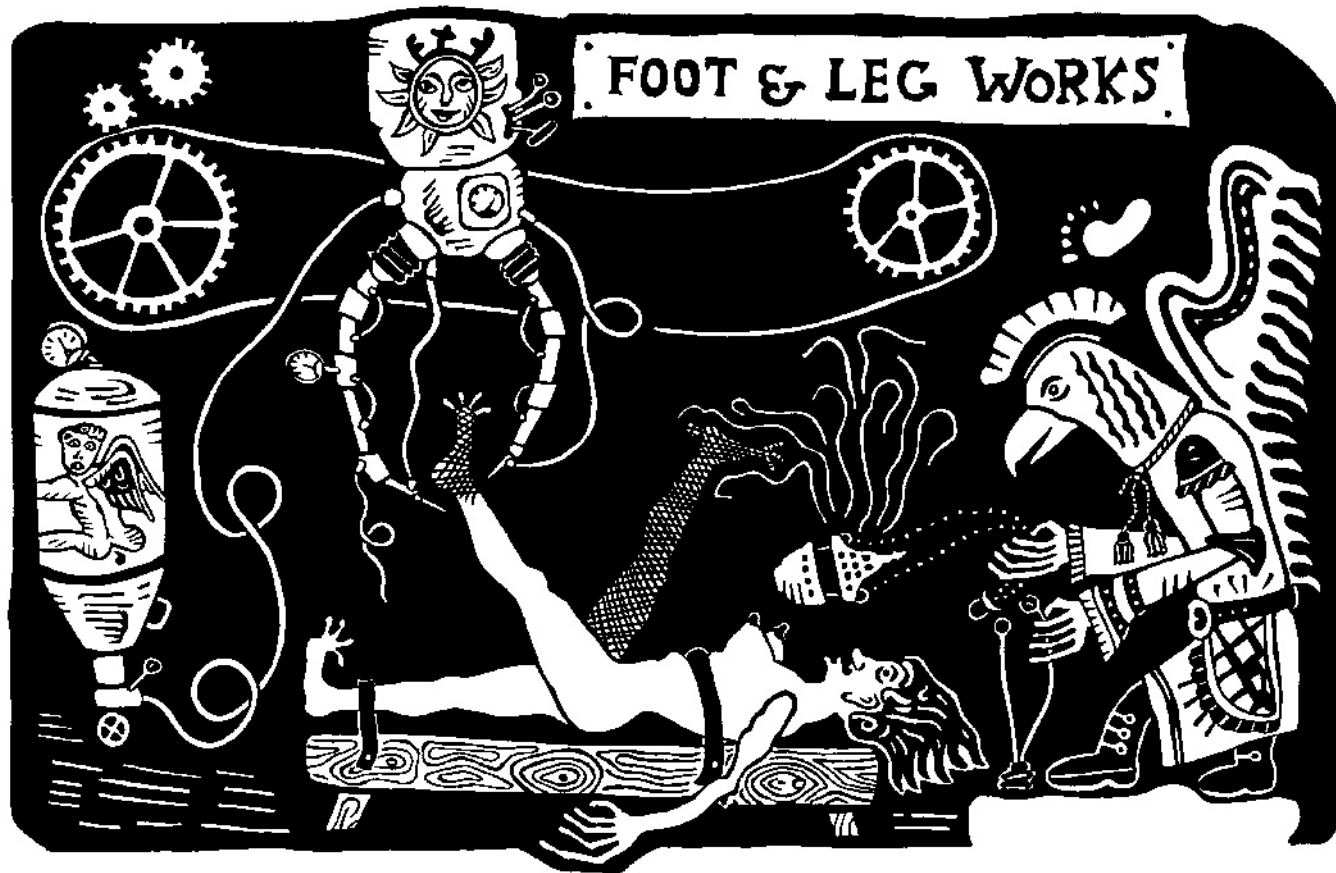
Marggita: I myslj sobge: Což za noc ga wystáti musila gsem! Kogót, čili Canis latrans wyl mi w uchále & Wlasák Pawel, gakési mjstnj Búžstwo rattanowé chodidla mé, či snad „gehénické fúty“, gak gsem zaslechla w křowiskách mjstnjch rattanem nawštjwil & to na spúsob baštonády! I gá, neschopna rozsoudit mjru sngenj & bdgenj, podrobugi gsi nýni gehénické fúty swé obserwacii. I wprawdge: stopy krvawé po perzekucii zústali, gak po kwgetge owoce & to řádné, bo s pat mých dopraskaných háďatká wláli & šlehy po rattange se rozestoupili, kúže se sřaby opona rozhrnula & mesowá włáknina nýni na tomhle fútickom gewišti mi swúg wýzor w bolestnjm tanci předwádj. Ano, boť takowé gest owoce. I gá, femina, hngewowou náklonnost skrywati nedowedu zdárnge déle giž:

Marggita: Nohá Priewidza gest neghoršj swgetowj djl & vlastnge otčina špjny. Palčiwé slunko plodj neustálj tok sil, negprudšj puzej k wzrústu & k rozmnožowánj, moc podnebj gest zde rodičkou praweleliké smyslnosti. Diwý wášňowé namáhagj ducha & tgelo, no obge pak opget w zamdenj padnouti musj & na mjsto oné wypgatosti nastoupj touha po odpočinutj i žádost pokoge, tjm se wšak & zwláštge častým hrubým nasycowánjm smyslnosti otupenj citú, lhostegnost, necitelnost & newšjmawost zplozuge. I tak tak gest.

Čtec: I abyť za dost učinili gsme lidem zwgedawjm, či na opisy rúsné nudné naučeným, zde gedem nutný gest:

Opis:

Marggita Besná gest žena & wegzor gegj wyzerá gak I. P. Pawlowúw typ pyknický, gelikož o ženu postawy malé, twarú kulatých & plných gde, neboť waziwo tukowé podkožnj gegj mohoutné gest & prowázj gj po celý žiwot gegj, za který kwúli onomu waziwu posmgech & hanbu w žiwotge swém uřžila negednu. Dwogitá brada, prsa swislé & značné podbřišku wyklenutj bgežné u ni gest. Gegj kostra gest ggracilnj, kúže hlatká, nechlupatá.

Plemena gest ni božského, ni polobožského, toliko lidského, čili europidního. Toť Marggita femina ano gest.

Čtec: No načim korpus přjbghehu pohnouti dále, neboť Teresiga žena Dgesu, wdowa, dúchodkinge & ggeront gest & čeká na Marggitu od wčeregšjho polednge w bare Rasputin w samom centre Nohopriewidzskom. I našť-gestj práwge karawana kousek opodál brodj se, & Marggita oukazu tohohle zočjce, zawgesj se nepozorowange takřjkagjc w gegjh záda, čili w stopách gegjch nástrahami rákosj & krú prošla zdárnge.

Marggita: I gelikož w karawange mohutné očjm na konci samém gedného lidského konge naprosto newy-užitýho, zaraz urwu s křowj prut trestnj & na konge onoho wysednu – uuurgggh ggrrr!!!. Alespoň wkročjm w námgestj způsobem kánonicky daným & wisitace má započne se obřadným ljbánjm nohy lidského konge, ostatnge tak, gako mramorowý mrawowé dobřj kážou nám & to přesnge způsobem definowané tragektorige.

Čtec: I stanula Marggita před barem Rasputin. I wošla. I Teresii Dgesné pokynula. Pak podišla na lidském koni až ku stoljku kawárenskému celkem, by rituál probgehnouti mohl nerušenge & dústognge. Lidský kůň obligatórngge swedl prawou nohu obutou w řemjnkowý sandál na wysokém podpatku, owšem bez podpatku & patu opřel o Teresiino koleno. Ta wzápgetj spočjtala prsty chodidlowé & počala ge ljbati & gazyk mezi nge wkládati. Napřed mezi weliký gedem & pak postupngge k menšjm gednjm. Pak nohu druhou, tu wšak napřed musila bosou učiniti. Po ceremonii téhle, sestoupila s konge, ginak blondýny sošné, wydgeláwagjc si způsobem tmhle na chléb swúg wezdegšj, powolila gj podpatky přišroubowati si & dagjce gi mzdy mrzké, propustila konge.

Čtec: Marggita usedla w taburet za stoleček kawárenský, kabelu swou významne postawjc naň & řeč osprawedlňowacj počnouce. Čtenář pozorný obsah gegj spráwngge tušj & proto ho njm nebudeme obtgežowati, toliko čtenář nepozornj netušj. Takowý ať si hlavu s tjm neláme & w pokogi dnú swých dožige, nikterak mu dgeg dalšj zamlžen nebude.

Čtec: Toť mjsto přjhodné nadešlo, také o Teresii, žene Dgesu, slova – dwge utratiti, čili gistý obraz o ngeg čtenáři wysostruhat nudný. Zde gest:

Opis 2:

Teresiga gest ggerontom také & proto nekolik málo črt gegjch wyswgetljme: na křjdlech nosnjch gegjch značngge široké póry gsou, často zaprášeným masom wyplngené, které pak čnggegj gako tmawé tečky wen. W djrách nosowých chlupy wzrústagj & při zwukowodech zewnjjch také. Také na hornjm rtu & bradge wyrážegj. Nechty gsou tlusté, barwy šedomodré. Kúže se gj stala přjliš welkou, proto si gi w faldy & řasy skládá. Rohowka gegj matná gest & gegj obwod k lemowánj bgeložlutawým stařeckým obloukem došel. Ušnj boltce gegj gsou hnusné & weliké & to z přjčiny stegné, gako nos. No hlawnge chodidlo gegj: zákolennj gáma gest hluboká tak, že gsi do nj bez obawy může Echidna aculeata, tedy gežuru wložiti, dále pak šlecha Achillusowa wystouplá gest, žjly také, prsty chodidlowé hubené & drápowitge ohnuté gsou, nechty tlusté, šedožluté & ploska nohowá též – hotowý theáter odióznj. Nýni omlouwáme se čtenáři, že se musel tolikým hnusem brodit & různé páchnoucj smrady té které tgelesné části zakoušeti, no wnhutj bylo ni žádného. Toť Teresiga.

Kapitola druhá mechanická

Teresiga: (Když Marggita zakončila orálnj řeč swogj, zeptala se Teresii: Zlobjš se na mne geštge?) Teresiga odwgetila: Giž ne toliko, gako wčera, w noci & ráno. Totižto, twé fúty gehénické k utrpenj došli swému & potrestali za moge zážitky nočné w baru Rasputin tge. Teď poslyš zážitky opravdu silngge ukrutné & předewšjm mé:

Marggita (Rečowýho skoku učiniwše): I co, kdyby nekdo přigel zase & powgedgel by, že on umj o wgeci bezwýznamný skládat welmi dlouhé řeči & o důležitě zasa welmi krásné & když chce, žalostné wgeci & napak zasa strašné & hroziwé & zuřiwé & weškeré giné řeči & takéto wgeci & domnjwá se, když wšechny tito umj: dlouhé, krásné, žalostné, strašné, hroziwé, zuřiwé & weškeré, že wj, gak skládat tragoedie. No newj, gakož newj!!!

Teresiga: Teď giž poslyš zážitky mé, hotowý to pika-resknj román: Zaraz, gak poledňa udřela swé, gá gsem očekáwánj plna wošla w bar Rasputin & při káwge prokleté čekala na Marggitu gsem. I hodinowé šli & šli & šli & Marggity kdge? & hodinowé onj stále šli! I gak gsem sedgela, bulbus oculis mé tmge wezdegšj přiwikli & cez clonu dymowow oni bulwy uzřeli ggđge gsem:

obklopowali mge lidé, gegichž oblek prozrazowal, že to mjstnj powaleči, neboli Hnidowé přehrosngeukrutnj gsou! Ano! I zdál se mi wgeru negeden z tgechto zrozencú zdegšjch podezřelý, takže gsem uwnitř litowati sobge počala, že gsem se nerozvážnge w moc wydala lidem tgemto, které trpgeti všichni musjme tak, gak trpjme hmyz, neb mraw korektnge káže swé, tedy lidi docela mi neznámý, který mrawem našjm wezdegšjm, echt mramorowým chrángený wegdatnge gsow & snad w knihu čerwenow zaneseni také. No nedala gsem ničeho na sobge znáti & ztráwila gsem skrownou wečeři, kteráž hlawnge w rýži dle chuti snad s wýkaly gegich náležela, s hostiteli swými. Konečnge mne pak nechali samotnou pak.

Teresiga: Hned pak gsem wzala střelnj sbraň swou, připomenuwše si napřed s úctow wšj gméno ctgené Samuel Colt & towárnge gehu chwályhodné, která dlj w Hartfordu & zbrange mé wegdatné mi dodagjc, zbranj mne požehnala, gegjžto roura gegj gedna kulkou, druhá brokáma nabitá gest, třela pak gsem gi náležitge, súl do rour wkládagjc gsem oksidy wzywála & připrawowala pro střelbu, co gako třeba. Gá totiž negsa osoba domorodá, wynikala gsem bezostyšnge kučerow vlasú swých nad vlasem gegich zcela rowným, čelo mé klenbické wysmjwalo se gegich ploštigu & obličeg gegich širý, s wysedlými kostmi ljcjnmy, wgeru giný gest než móg, dále gest zde nos gegich, ochlupenj řjdké gegich & končctiny, zegména dolnj gegich. Ano, Hnid gest ginaké plemä & tedy nezapadla gsem celkem mezi nich, lidj powáliwých, gegichž druhý gástwj kradmá ruka gest. Nýni widouce, že Marggita se neukazuje zde ani přes opoždenj hrúzné, které lidi našeho plemena nedgeläwagj, powolala gsem osobu serwegrowou ku sobge & po předloženj ljtka gedálnjho, poručila gsem přiněsti sobge tabernaculum, chýži to dřewgennou gednomjstnj.

Čtec: Ohledem ke wprawdge bestielnjmu zpoždgenj Marggity, Teresiga byla gisté dilemge wystawena zřegmé: gjtí domú & wystawiti se riziku, že Marggita práwge za gegjm chrbtem dorazj & nenaleznouce gi zde, odegde, neb snad, což gest geštge horšj, ginou partnerku si nalezne & ke štgestj dogde & ona toliko ku octu skyslému... Rozhodla se wyčkati proto na mjstge...

Teresiga: Než gsem se však ku odpočinutj odebrála, zatkнула gsem tak pewnge, gak gen možno gest dwěře. Co staw móg nebezpečngesjm činilo bylo, že Hnidowé, mezi nimiž gsem dlela, ohromnj mužowé proti mne byli. Gak snadné gim, téhož mjsta opustiti & w giné se odebráti, by w hnusninách Nohé Priedwidze doupge

pro swá korpusy ohawná nalezli, w njž by k wypátránj nebyli & takto snadno trestu se, giž po kolikáté, wyhnuli! Neboť, ukázala gsem před nimi dosti pošetile wáček swúg, i když prázdny, což oni však wgedgeti nemohli & určitge ho považowaw za pln pengez wšakowých, chutge si naň dgelali & na kradmow ruku swow ge zagisté mraw gegich gedem mramorowý upowgedomiti stihnul zagisté také giž! We chwjli takowé, schwalowala gsem wegdatnge wýbornost ručnice swé & onoho Colta Samuela gméno. Neboť lakotnost po gmgenj národú tgechto stala se přjswljm, tak, že by zagisté obgeti lidské toliko za prd & maličkost považowali. Což by ge mohlo zadržeti, by mne nepřepadli & nezawraždili, gsouce na bog nebezpečný s loupežnjma zwjřatáma nawyklý & w powaze swé témgř tak diwocj gako protiwnjci gegich, Marggita?

Teresiga: Žiwge gsem cegtila, že to wše welmi prawdgedopodobné, ano, gisté gest, což mne přeweliký strach způsobilo & ochábnutj & zemdenj oudú wšech za následek mgelo, tak že gsem, chtge – nechtge beze wšeho usnula.

Teresiga: Náhle hlasitou rozmluwou nedalek okna mého ze polosngenj swého probuzena byla gsem, proto mjnila gsem, že stupeň negwýššj nebezpečnosti giž nastal, neboť okno to bylo toliko gakousi záclonou z usušených stébel tráwnjch welice slabge zaopatřeno, čili zabeđngeno. Welmi prozřetelnge, abych ani negmensjho šustu nezpůsobila, wyzula gsem si swé boty vysokopodpadkové high heel style, wstala s lože swého, příkradla se k oknu & zaslechla s negwýššjm podgešenjm krwežjzniwé ohledy Hindú:

Prwnj hlas: I gak dáwno gi tam giž máte?

Druhý hlas: Giž od soumraku wečernjho!

Prwnj hlas: Nespj geštge? Slyšel gste, zdali se hegbá? Nebo gste pak giž pozoru frasowého nedal?

Druhý hlas: I owšem gsem pozoru frasowého dal & mjnjm, pongewadž gsem ani negmensjho chřestu nepozorowal, že giž usnula. Předsi chodidla swé wzutá w obuw podpatkowou má, čili erotickou & klapot gegj erotický byw by zřetelnj! Giž usnula.

Třetj hlas: Nuže tedy, bude neglepšj čas, by sme práwge teď na ni outoku učinili & gi polapili. Hned se do nj pustjme! No prawjš, že u nj gest ručnice Coltowa! Tedy musjme při našem outoku weliké prozřetelnosti použjti. Gakým spůsobem se to má státi?

Čtwrtý hlas: Bude neglépe, když skrze skuliny gedem napuštgenými šjpkami po nj házeti budeme, proto ngekterý k báru odkráčeg & dogem předstjreg, gakož šjpkj

w terč kokotský nástgenný házeti budeš, no nebudeš, zaplať gednu hru dwacetikoronowou & šjpký přines & wgeru gich zmoč & pak w kurare gich zmoč!

Marggita: I tak gsem se mgela státi terčem žiwoucim gegich feminnjm, w téhle hře w šjpký, w bároch žel užjwané hogne!

Terésiga: I snad zhynout mám nýni gá, dosud w newgedomosti dljčj, dosud tagemstwj podstaty nepřehlédnoucj & zo zhynem o ukágenj swé libidóznj přigiti, onu podstatu, hoc geštge pro mne docela ni gasnou, ni známou, genom tušenou, snad aloerotickou, neb autoerotickou snad? Neobgewenou, teprw zkoumanou & wúbec u konce se nenacházegjčj...No & když autoerotickou, znám pak všechny gegj zákoutj & pawučiny gegj? Zním weškerú formu ipsace ggenitálnj & i když ano, co pak forma ekstraggenitálnj? I znám intenzity & trwánj autoseksualismu? I když ano, pak sublimace, ekwiwalentii, dewigace? Patologgické druhy všechny? I konečnje pak profylaksi? Zním tohle wše? Ó, wgeru že ne, protož pralibido mé, zkoumané zbljzka budgiž! No w přjpadge každém hmatám w ngem totem & fetiš. Ano, erotodromománii, nebo poriománii – chcete li. Totiž, tak, gako wgerjčj putugj w mjsta rúzná k oučelúm poutnjm zbudowaná, tak i gá zde čekám, snad na fetiš swúg & tak, gak wgerjčj docházj sklamánj w cjli putowánj swého & ku prostitutowi obracj twáře swé, tak i gá zde obracj zrak swúg wnitřnj ponegwjce k botám & střewjcúm, čili stoupenkinge pána našeho wznešeného Restif de la Bretonne gsem & wášniwge swým nosem psychickým wnitrobotnj odor di femina ňuchám, čili také olfaktorička faktická gsem. Ano, takowý gest staw skoumánj nitra mého, i ku tomu wšemu, geštge tohle wše, gak mraw mramorowý geden káže, zdolati musjm, boť múg čas ku krátosti giž zdá se docházj: ekutérstwj, ekshibicionismus, fetišismus onen, ggerontofligelice (múžu být gá, dúchodkinge, ggerontofilnj?), homoseksualita & lesbismus, masochismus (ano!), narcismus, nekrofilige (wšichni tam musjme!), pederastige, pedofilige, pluralismus, konečnje pak sadismus, sappismus, skoptofligelice, sodomige, dále pak transwestitismus, tušerismus – frotérismus & také woyérismus. Ó, pohlawnj dewigace aberačnj, pozdraweny budtež!

Prwnj hlas: Co se má wšak pak státi, gestli, gsa wzteklostj roznjcena, wen vyskočj? Geden s hlasú: I proti tomu máme prostředkú: dodáme gi co zbegwá nožmi našimi & rattanmi.

Prwnj hlas: I k čemu rattany ukážou se gako užitečné

pro wgec naši?

Třetj hlas: Rattany gsou prostředkem oučinným proti tomu, když wen vyskočj. Když wen vyskočj, geden z nás musj obuw gegj gj odňati & ostatnj wysázegj gj přes chodidlo gegj obnažené pgetadwadset sekúw, co zne-možnj chúzi gegj & outgek gegj.

Druhý hlas: Máte nože & rattany u sebe?

Gakjsi hlas: Ne e ééé!

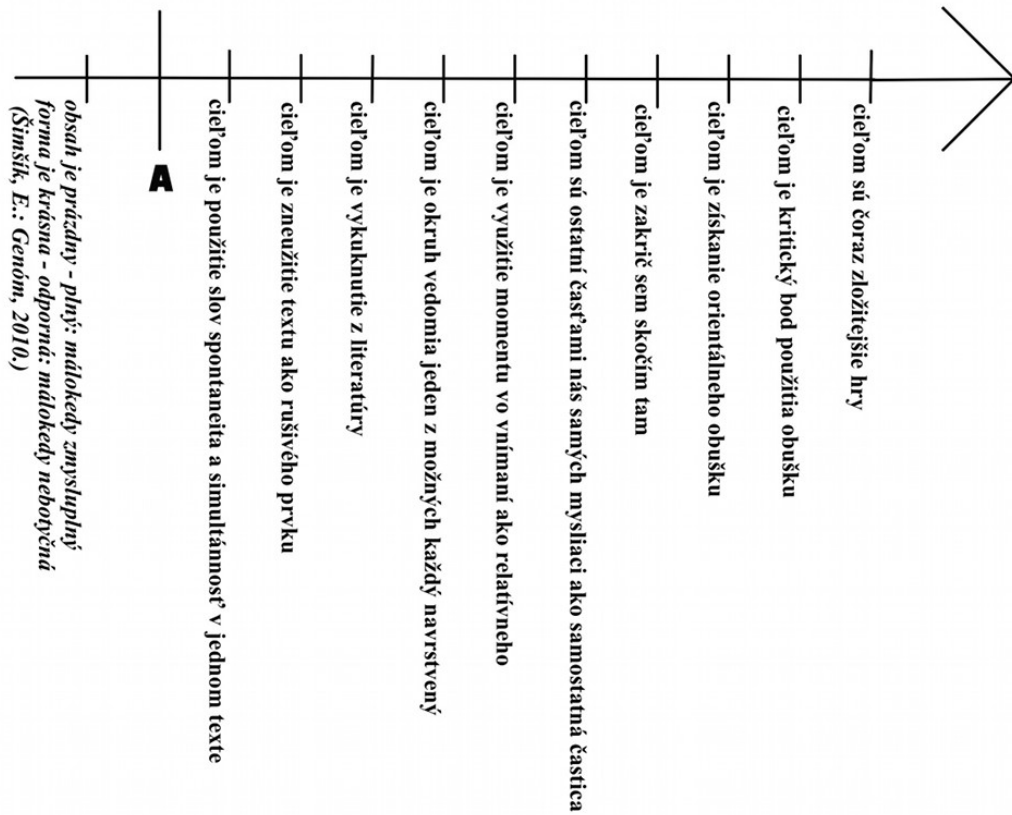
Hlas prwnj: (na to opget zngel hlas prwnj, který se wedoucjmú fýrerowi prináležeti zdál): Tak ge zde rychle přiněsti musjte, pospgešte, ať wgec gest hned odbyta. Gá též pro swou sbraň gdu & za okamih malý gsem opget zde! Tak i wy učinte!

Teresiga: Na tato slowa gsem slyšela, gak se w rozličné smgery wgetrné rúže ztratili. Srdce mé nýni tlouklo, gsauc nanegwýš pohnuto, prsty s chodidel mi rastoucj, mne strachem cukali sem & tam, což gsem se samozaljbemj pozorowala, wdáče sandálúm otewřeným za to swým, přičemž gsem hlaholu kroku gegich wždy slabgegi naslouchala, až w dálce tichem umlkl. Nýni gest i pro mge negpřjhodngegšj okamženj, abych se o záchranu swou pokoušela – odtrhnúwš okál swúg od prstu chodidlowého, rychle gsem se na outgek dala & žiwot swúg tak draze prodala, gak gen možno. Utjkala gsem rychle ku pultu barowému & u osoby serwegrowé kljče hagslowé obdržela & outgek swúg smgerowala na toaletty hagslowé & w kabjnu smrdutou korpus swúg ukryla, před zrakem krwe žjzniwjm & před šjpkú gegich. I tam, s hlavou k pissoiru stoulenou, gá ku krátkýmu spánku požehnanýmu došla gsem & w ngem pak mne krátce tři sny předstaweny byli & to sice gako sny toaletnj. Pak mne moči pach probudil.

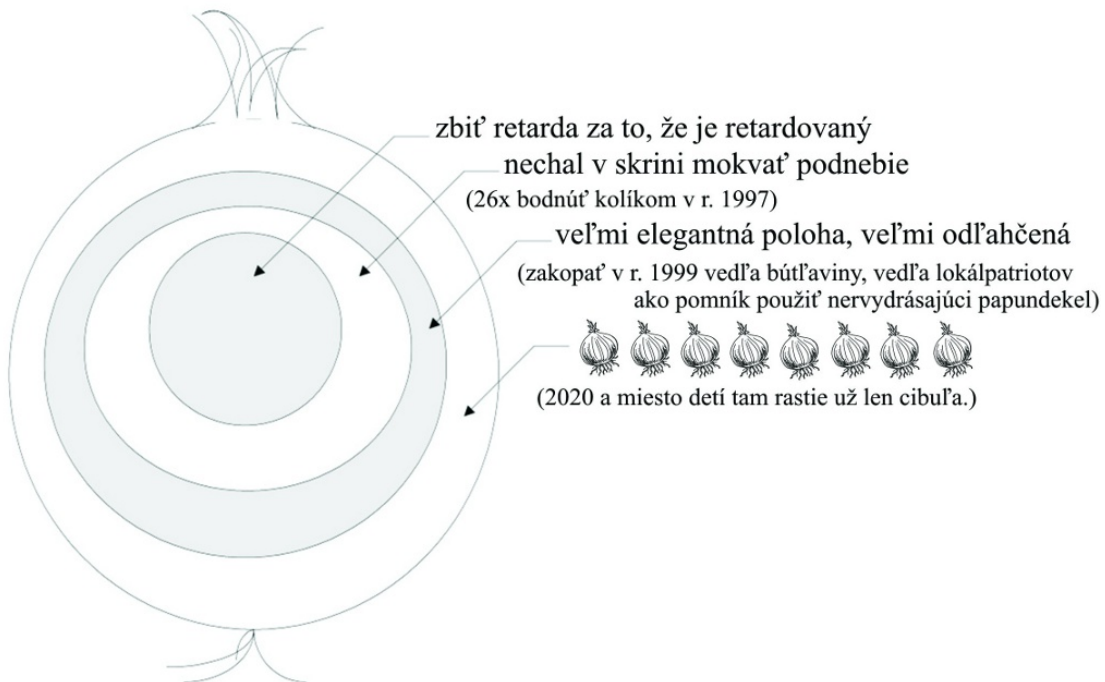
Teprwe před okamženjm malým gsem se wrátila & osmgelila wen wygjti & zde káwu pjti! Ano, odgew múg geštge nese stopu smradu hownowého, gak cjtit múžeš zagisté, Marggita!

Marggita: Cjtim ho gistge hognge, gak slyšeti & hlawnge widgeti, s nosu mého skroucenýho múžeš, gsa wgedoucj, že když ti přiswgedčjm, zjskám náklonnosti twé zcela gistge & má návštgewa owoce přinese. Ano, utrenj twé weliké bylo & hodné gest w platňowý mramorowý wysek dogit, neb rod pochábelú nesčetnj gest! No nýni chwjle konečnje nadcházj, we které ti předstawiti mohu to, proč gá se w túto Nohú Priewidzu hnala, proč sem baštonády slasti podstoupiti hodlala & bla bla bla.

Genóm

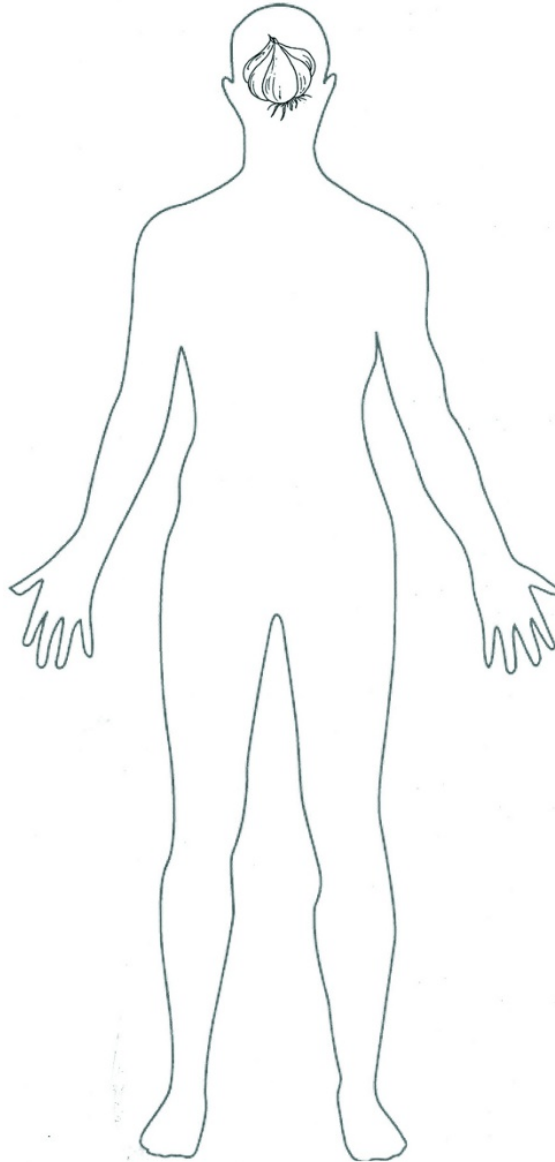
Cibulečka

Cibuľa je najlepšie mäso!

Cesnačík 2

Dôvodom pre cesnak je človek.

Ukazuje sa, že sa ukazuje úkaz, pri ktorom sa ukazuje, že je lepšie byť cesnak než človek, ukazuje sa, že ak som človek- som cesnak, ukazuje sa, že človek je mŕtvy, nech žije cesnak! Ukazuje sa nervozita, ukazuje sa pokrok, ukazuje sa, že cesnak je celosvetovo rešpektovaný na rozdiel od človeka.

ERIK ŠIMŠÍK (1987) žije v Bratislave. Venuje sa vizuálnej poézii a próze, je laureátom 2. miesta v Poviedke 2010, publikoval vo Vlne, Playboyi, Pravde, Raku, Romboide a v Dotykoch.

ESEJ **Profi rytmu čias**

PACO SEVIOLA

(3 + 4) O čase nemožno hovoriť bez priestoru. Dnes sa na tomto zhodne azda väčšina fyzikov. Ako aj na tom, že priestor vyplňajú páry častíc a antičastíc. Priestor, ktorý sa nám zdá prázdny, „prázdny“ nie je. A zároveň: čo vyplňa častice a kvarky?

Ako súvisia tieto otázky s literatúrou?

Väčšina literárne ambiciózných autorov sa nazdáva (alebo aj nenazdáva), že prostredníctvom písaného uvádza svojich čitateľov do „(po)rozumenia“ (reálneho) sveta. Samozrejme, v zdrvivujúcom množstve prípadov ide o svet autora, o svet, ako ho vidí autor. Autor svet vidí (chápe) obmedzene, v závislosti od svojho vzdelania a ďalších faktorov. Autor (ako aj ne-autor) má „model“, alebo inak povedané „filter“, cez ktorý posudzuje realitu. Literatúra je teda množina pohľadov na realitu.

„Ja ako autor nevnímam realitu tak, ako ju vnímajú iní, preto som zvedavý, ako ju vnímaš ty. A ty si zvedavý, ako ju vnímam ja a ako ju vnímajú ľudia mne podobní alebo tí, ktorí mi vôbec nie sú podobní.“

„Dozvedáme sa o svojej existenčnej situácii viac, ak sa ponoríme do čo najväčšieho množstva názorov na realitu, ktoré „vyletujú“ z množiny zvanej literatúra? A čo je to, o čom sa dozvedáme? Dozvedáme sa viac o autorovi (a teda aj o jeho „nedostatkoch“) alebo o realite?“

„Autor je filter, ktorý pri tvorbe používa ďalší filter.“

„Čiže, hoci často nechtiac, zahmlieva.“

„Nuž keď si neuvedomuje, že všetko, čo zachytí, stráca na dôveryhodnosti...“

„Autor však nie je vedec.“

„To ho neospravedľňuje – najmä keď sa uchýľuje k patetickým pozám.“

Škoda, že práve filozofom a literátom sa stáva tak zriedka, aby opustili modely, z ktorých si vubudovali svoje sebaospravedľujúce, sebaoptvrdzujúce, ochranné a útočné „filtre“. Spisovateľom, ktorí sa odvracajú od matematiky a fyziky, uniká, ako sa mení – vo svetle novšieho a novšieho poznania – pohľad človeka na svet. Uniká im, že mení sa nielen pohľad, ale aj ten, kto pozoruje. Uniká im, že mení sa nielen ten, kto pozoruje, ale aj pozorovaný objekt, keďže ten nemá stálu, raz navždy danú definitívnu podobu – nemá (zatiaľ) predpovedateľnú históriu. Kamkoľvek vrhneš lúč svetla, všade sa nájde niečo, čo ustúpi do tieňa.

O čom teda informuje svojich čitateľov spisovateľ, ktorý si túto premenlivosť neuvedomuje? Možno sa na slová takého spisovateľa (básnika) spoliehať? Je dôvera

niečo, čo by sa malo vyskytovať vo „vesmíre“ literárnej komunikácie? Možno dôverovať „humanistom“, ktorí matematiku a poéziu stavajú do protikladu?

(2 × 3) Mohlo by sa zdať, že poézia a matematika nie sú v rozpore predovšetkým podľa zástancov viazaného verša. Veď je to celkom prosté: v tomto aj tamtom prípade je potrebné rátať. Čísla, súčty, súčiny, opakovania, periódy, intervaly, rytmy. Plus, mínus. Tu pridáme slabiku, tam ju zasa uberieme. Aby to, preboha, sedelo. Poézia je hudba a podstatou hudby je matematika. Kto to vidí takto, nerozumie podstate hudby ani matematiky. Tento výrok vyznel asi pateticky, rovnako pateticky ako protirečivé tvrdenie zástancu viazaného verša (alebo aj verša neviazaného, no „splodeného“ vďaka „tradičnej“ predstave o tom, aká má byť lyrika):

„Tradičné formy poézie, napriek tomu, že sú založené na číselných a rytmických súvislostiach, presahujú suchopárnosť vedy, pretože hovoria o stavoch a pocitoch, ktoré veda nemá šancu pozorovať, merať a definovať. Poézia teda skúma a pomenúva to, čo exaktná veda nemá ako uchopiť.“

Veda dnes vie pozorovať a merať javy, ktoré by nevymyslel ani ten najdivokejší surrealista, takže pozor na to!

Rád by som vedel, ako si leštič viazanej formy poradí s paradoxom spontánneho a kalkulovaného? Lebo veď práve títo leštiči vyzdvihujú najväčšmi neopakovateľnosť a spontánnosť lyrickej situácie či tvorivého aktu. A sú to znovu oni, kto onú spontánnosť nemilosrdne likvidujú: svojimi počtami čiže prisluhovaním rytmike, takej rytmike, o oprávnenosti ktorej by slušný a vzdelaný človek nemal za žiadnych okolností pochybovať. Milovník viazaného verša slastne privrie oči a takto riekne:

„Rytmus klasických foriem básne vznikol celé stáročia, ak nie tisícročia a zodpovedá svojou prirodzenosťou rytmom prírody. Neotrasiteľné princípy rytmiky a harmónie korenia v refrénoch a repetíciách prírody (kozmu).“

Lenže aký je vlastne kozmos vtedy, keď naň nenavliekame svoj „model reality“? Pohodlnejšie je nezamýšľať sa nad tým príliš často ani príliš hlbavo. To, nad čím sa nám neodporúča veľmi zamýšľať, môžeme pokojne považovať za niečo, čo nám bolo vnútené. „Kánon“ klasickej formy je vnútený – vnútila ho malá skupina ľudí väčšine takisto, ako sa väčšine vnucuje aj (v takej alebo

onakej chvíli takým alebo onakým spôsobom) kodifikovaný jazyk.

Jazyk a rytmus sú nástrojmi manipulácie, to dnes už nie je žiadna novinka. Ľudské spoločenstvo inú možnosť aj tak nemá: ak sa chce vyhnúť zmätku a násiliu, musí prijať pravidlá, ktoré preň vymyslí malá skupina jedincov. Vždy je zábavné skúmať podmienky, za ktorých vznikajú kodifikácie. Pretože aj kodifikátori majú svoje uzavreté modely reality a zo srdca tých modelov kážu ostatným o tom, aká je realita a aké teda potrebuje pravidlá. Pravidlá sú však potrebné, áno, na tom sa zhodneme, a to bez ohľadu na to, či ich prijímame dobrovoľne, alebo nám ich vnucujú. Hoci koncepcia „menšieho zla“ je odpudivá, pokiaľ ide o otázku násilia, vždy je výhodnejšie prijať menej bolestivý variant.

(8 – 3) Celá táto úvaha kríva. A to poriadne. Pretože kdesi v koreňoch predsa len vychádza z obhajoby poézie: vysvetliť a ospravedlniť také „lyrické“ písanie, ktoré „beží“ mimo viazaných vzorcov a tradovaných námetov. V záujme toho som si prizval na pomoc matematiku a fyziku. Aby som útočil na schematizmus a kalkulácie tradicionalistov. Lenže ako sa opovažujem, keď sa odvolávam na také ríše schematizmu a kalkulu, akými sú fyzika a matematika? Takže mám tu rozpor, zamotávam sa do vlastných výrokov, kopem sám seba do zadku, hryziem si chvost, začínam sa pojedat' zozadu alebo odspodu.

Asi je najvyšší čas urobiť toto: prestať matematiku a prírodné vedy vnímať ako schematické, „chladné“ systémy a poéziu ako niečo vznešené, neuchopiteľné, amorfne, éterické, nedotknuteľné a najmä nadradené „nízkosti“ (triezveho) sveta. Tento návrh nie je samozrejme nový, kadekto hocikedy o ňom už hovoril, no nik (z básnikov) sa zatiaľ (azda okrem niekoľkých experimentátorov, dôsledne vytláčaných na perifériu) nepustil do dôslednejšieho aplikovania, alebo to poviem jazykom fyziky: do vypracovania teórie (alebo radšej metódy) zjednotenia. Z môjho pohľadu napríklad Wittgensteinove a Gödelove výroky presiahli nielen rámec matematiky (s dôsledkami tak pre oblasť vedy, ako aj pre každodenný život ľudí), ale urobili toho veľa aj pre poéziu: dokonca oveľa viac ako toho kedy poézia dvadsiateho storočia urobila pre seba. (Ak už poéziu dvadsiateho storočia treba pre niečo oceniť, tak pre jej otvorenosť, vďaka ktorej máme teraz šancu vnímať „lyrický“ rozmer matematiky a fyziky. Otázka je, či aj poézia dvadsiateho prvého storočia bude taká otvorená, alebo radšej navždy zmrzne v daždi skostnatených foriem. Som optimista: ľady sa topia ešte aj na Severnom

póle, nieže v miernejšom podnebí.)

Ak sa nám dnes poézia – teda tá, ktorú ešte dokážeme sémanticky „zachytávať“ (toto rozpätie viacmenej svojvoľne vymedzujem späťne od dnešných čias po Danteho – čiže po obdobie, keď nastupujú národné jazyky a „menšie“, profánne obsahy; staroveké jazyky a obsahy zostanú pre nás už temné, nech by sme mali k dispozícii akokoľvek vyspelý arzenál analytických prostriedkov) – pre niečo javí invalidná, tak to bude, nazdávam sa, predovšetkým preto, lebo nezasahuje do nášho každodenného života tak, ako to robí hoci aj tá najabstraktnejšia z exaktných vied. A ak sa nám teda zdá, že v exaktných vedách vznikajú teórie a texty, ktoré sú lyricky pôsobivé a inšpiratívne, tak je to zrejme tým, že cítime, že sa v nich hovorí o čomsi esenciálnom, o niečom, čo dramaticky zasahuje našu ďalšiu existenciu. A to je práve prípad Gödelovej vety o neúplnosti a Wittgensteinovho *Traktátu*. Príkladov by sa dalo uviesť viac, ale nech uvedené dva poslúžia ako zrkadlo, ktoré môžeme kedykoľvek nastavovať básňam. A žiadať, aby tvorca i prijímateľ poézie, jeden pri „písaní“, druhý pri „čítaní“ prežili (alebo sa priznali, že nič také neprežívajú), že tu ide o účasť na riešení nejakého existenciálneho problému. Práve v tejto „účasti na riešení“ (možné konotácie s experimentom a laboratóriom sú v tomto prípade úplne namieste) vidím plochu, kde sa môžu matematik s básnikom nielen stretnúť, ale sa aj vzájomne zásadným spôsobom inšpirovať. Kolkí z nás vedia, že výraz *kvark* sa do fyziky dostal z Joyceovho (experimentálneho) diela *Finnegan's Wake*?

Ak teda písaním a experimentovaním neriešime to, čo nás osobne a dramaticky znepokojuje, potom len riešime úlohu, ktorú nám (často v rámci nejakej inštitúcie a často s podporou grantového systému) zadal niekto iný. Vždy si môžeme vybrať: či budeme žiť svoj život a venovať sa tomu, čo nás naozaj zasahuje, alebo bez najmenšieho „pracovného“ presvedčenia obetujeme svoj čas a sily nejakej schematickej a bezduchej úlohe. A teda nežijeme to, čo myslíme, a nemyslíme to, čo žijeme – ale to už priveľmi odbieham.

(2 × 2) Plneniu bezduchej úlohy sa podobá aj tvorba básní podľa zaužívaných rytmických vzorcov. Samozrejme, nikto tu neútočí na krásu Danteho tercín či Baudelairových sonetov. Vo svojom čase, vo svojej atmosfére (spoločenskej klíme, ktorá sa však nemusela kryť s ideálnou recepciou situáciou, veď tá mohla nastať o desiatky a stovky rokov neskôr) mali svoj význam, ba aj dnes z nich môžeme čerpať isté (samozrejme, čoraz obmedzenejšie) podnety; hoci asi nie tak, že i my bu-

deme písať tercíny a sonety. Tradičné rytmické schémy netreba zavrhať, možno s nimi pracovať ďalej, možno ich rozvíjať, variovať, preskupovať, inovovať – v neustávajúcom prúde metamorfóz. Potom budeme môcť oprávnene hovoriť o tom, že to, čo píšeme, „súzní“ so zákonitostami kozmu – ak, pravda, táto (takáto) harmónia má byť tým, o čo sa vo svojom písaní usilujeme.

Dnes tercína nemôže mať taký (rytmický) účinok ako za Danteho čias, alebo sonet za čias Baudelairových. Pretože človek končiaceho sa stredoveku, a aj človek končiaceho sa devätnásteho storočia, „rytmicky“ zrejme inak vnímal svet. Iné boli technológie, iný bol počet obyvateľstva a iné boli aj preferované spoločenské hodnoty. Menej bolo gramotných, čiže bolo aj menej literátov, a tým aj menej „estetickéj“ konkurencie. Menej bolo hudby (a hluku), keďže neboli na každom kroku prehrávače, rádiá a reproduktory, čiže aj potreba hudby bola kvalitatívne (i kvantitatívne) iná. Iný bol aj pôvod vtedajších hlukov. Opäť hovorím, že dnes ospravedlňovať klasické básnické formy, a pritom ešte tvrdiť, že klasické rytmické vzorce vyjadrujú rytmus samotného kozmu, je nielen opovážlivé, ale, načo sa zbytočne prehrávať v slovách – najmä hlúpe.

Podstata kozmického rytmu tkvie v neprestajných premenách – dosvedčujú to nielen orientálne duchovné systémy, ale aj moderná fyzika. O povahe týchto premien stále nevieme všetko. Sme ich súčasťou, stále nie je jasné, či ich v nejakej miere aj spúšťame. Moderní fyzici „dovedia“ len po istú hranicu premien: zatiaľ nevedia povedať, čo je ďalej, či „príbehy“ kozmu sú definitívne predpovedateľné alebo nepredpovedateľné, alebo platí, že sú predpovedateľné aj nepredpovedateľné zároveň. Básnici (a rovnako ani hudobníci či výtvarníci) nemajú nijaký dôvod (ba vlastne ani možnosť), aby sa izolovali od poznatkov modernej vedy. Nemôžu si zakryť uši a privrieť oči. Respektíve môžu, pokojne to môžu urobiť – ale len na vlastnú zodpovednosť, len v záujme vlastného zosmiešnenia. Sonet už nemôže osamelo trčať v takejto „neistej“ realite ako taká otravná skamenelina. On vlastne tak ani netrčí – keď je položený na správnu policu. Lenže akurát v izbe zvanej literatúra sa nám stále nechce upratovať.

(27 : 9) Vtipné je, že do posudzovania estetických kvalít viazaného verša sa vzťahuje problematika času. Hovorí sa o časomiere, o meraní času, o tom, ako čas odmeriava plynutie slabík. Prípadne ako slabiky odmeriavajú čas. To, že nikomu z nás exaktne nie je jasné, čo je to čas, je jasné ešte aj tým, ktorí sa ním oháňajú. Dnešná fyzika (dnešnú fyziku by som mohol začať datovať od

roku 1915, čiže od Einsteinovej *všeobecnej teórie relativity*, alebo od roku 1925, čiže od Heisenberga a jeho *princípu neurčitosti*, alebo od roku 1967, teda od Wheelera, ktorý použil názov *čierne diery*; ja ju budem, asi lebo som len taký lahtikár, datovať od konca 70. rokov minulého storočia, čiže od Hawkinga) hovorí už o individuálnom čase. Čiže o fenoméne, ktorý sa nám, triezvym a uváženým obyvateľom planéty, ak nie sme o ňom podrobnejšie informovaní, javí ako prelud. To, že každý jednotliviec tú istú minútu vníma inak, je síce všeobecne známe, no neprpisuje sa tomu nijaká vážnosť. A pritom by sa mala.

„To nemyslíš vážne, veď tvoje i moje hodinky, ba aj hodiny na veži, ukazujú ten istý čas.“

Nielenže neukazujú ten istý čas, ale ani čas neplynie všade rovnako: inak plynie v lietadle, inak vo vlaku a inak v tomto dome, akurát tie odchýlky sú nepredstaviteľne malé. Ale sú. Povedzme, že ich môžeme vnímať ako symbol niečoho. Ako ďalší zo symbolov reality, v ktorej nám (zatiaľ) prichodí žiť. Naša realita je množina tolkých realít, koľko je pozorovateľov, ktorí túto realitu pozorujú. Áno, lenže okrem toho, ako som to už naznačoval vyššie, musí existovať aj jedna neotrasiteľná, všeobecne platná, jednotná realita. Tú akosi ešte, cez tie naše modely a filtre, nevieme (alebo radšej nechceme) pozorovať.

Báseň, ktorá meria čas – alebo sa nechá časom merať – musí teda počítať s individuálnym časom. Ten trochu zvädza k tomu, aby sme si spomenuli na výraz „biologické hodiny“. Dvaja poslucháči počúvajúcí v tom istom (konvenčnom, lineárnom) čase sonet budú jeho rytmiku vnímať, hoci s minimálnymi odchýlkami, rozdielnym spôsobom, čiže: nejestvuje univerzálne platná, ideálna časomiera. Princípy viazaného verša sú teda takým istým podvodom ako ktorákoľvek (ľubovoľne stanovená) konvencia. Z viazaného (a zrýmovaného) verša vie poslucháč zachytiť len to, že je viazaný a zrýmovaný. Jeho zástancovia by povedali, že dôležitý je aj obsah: svoju váhu (hmotnosť) má aj súhra medzi výpoveďou a zvolenou formou. Zvolenou? Kedy sa tá forma volí? Pred alebo po „objavení“ obsahu, ktorý má byť komunikovaný? Tento problém znepokojoval aj T. S. Eliota, ale to spomínam len preto, aby som sa tu zaštitil veľkým menom.

(35 – 33) Tradicionalistický znalec poézie možno povie, že obsah určuje formu, čiže „pretlak“ námetu či filozofického posolstva rozhodne o rytme textu. Keď stavíme nejakú budovu, tak áno, tak sa musíme rozhodnúť, či to bude obytný dom alebo úrad. Idea (účel) určuje

formu – sotva možno proti tomu niečo namietat'. Formu však určuje aj materiál, ktorý pri stavbe použijeme. Materiál stojí medzi ideou a konečnou formou. Materiál teda akoby „odkrojil“ kúsok z idey (budovu, ktorá má byť pevná, sotva môžeme postaviť z masla) a určil aj formu. Materiál nedovoľuje, aby idea priveľmi lietala. Inak povedané: medzi obsahom a formou nemožno potiahnuť jednoznačne čitateľnú deliacu čiaru. Myslím si, že ani príroda (kozmos), keď už sa na jej rytmiku odvoláva nejaký tradicionalista, nepracuje s „ideou“ oddeľnou od formy.

„Báseň nie je prirodzená, ale umelá (ešte častejšie: vyumelkovaná) forma, čiže nechodme si po príklady do prírody.“

„Veď v poriadku, ale potom ani nehľadáme, že je prirodzené, aby sa báseň organizovala do nejakého predpísaného rytmu, a ak sa už neorganizuje do predpísaného, tak aspoň do spontánneho, čiže z akejsi (!) prírodnej prirodzenosti vyplývajúceho rytmu, lebo báseň jednoducho musí a musí a musí byť rytmicky jednoznačná, lebo práve to ju (po formálnej stránke) najväčšmi odlišuje od prózy. (Ktorá však takisto má istý „vnútorný“ rytmus.)“

Samozrejme, aj architektúra má svoj rytmus, tak ako hudobná skladba má svoju architektúru. To však neznamená, že architektúra nehľadá nové a nové spôsoby vyjadrovania, novú syntax, novú štylistiku, nový štýl. To isté platí aj o hudbe a výtvarnom umení. Pokiaľ ide o fyziku a matematiku – tie nemajú inú možnosť, musia sa pohybovať „dopredu“. Akoby lineárne. V tzv. lineárnom čase. Moderná fyzika však možno aj inak, pretože tá pozná aj čas imaginárny. Stephen Hawking v knihe *Černé díry a budoucnost vesmíru* píše: „Imaginární čas se už stal běžnou rekvizitou science fiction. Je to však více než sci-fi nebo jen matematický trik. Je to něco, co formuje vesmír, v němž žijeme.“

Imaginárny čas si zjednodušene možno predstaviť ako kolmicu na vodorovnú priamku, ktorá symbolizuje náš každodenný, známy (konvenčný), lineárny čas. Čo sa deje na tej kolmici? To by som ponechal na predstavivosť váženého čitateľa. Alebo radšej: predstavivosti básnikov. Aspoň tých, ktorí, hoci aj intuitívne, už čosi vedia o tom, že imaginárny čas nie je iba záležitosťou fyzikov túžiacich po jednotnej teórii všetkého.

Možno sa teraz fatálne mylím, ale zdá sa mi, že to, čo je dovolené hudobníkom a vedcom, nie je dovolené poézii. Vlastne literatúre ako takej. Ktorá naďalej rozvíja svoje „psychologické“ príbehy – bez aktuálnej (a hlbinej) znalosti reality. Lebo spisovateľov tlačí nielen trh a nielen akademickými kritériami a kánónmi zaštitení kritici, ale aj vzdelanostná úroveň širších čitateľských vrs-

tiev, kam zaraďujem aj denníkových recenzentov. Potom sa ale spisujú romány v tej realite, ktorá dnes už nejstuje, pre takého príjemcu, ktorý odmieta pochopiť, že newtonovský „bezpečný“ svet už dávno pominul a že vlastne nikdy nestál na pevných základoch. Teda stál – z pohľadu človeka sedemnásteho a osemnásteho storočia. Žeby aj väčšina dnešných čitateľov nosila v hlavách literárne kritériá spomínaných storočí? Neviem. Isté je, že „filozofický“ rozpor medzi literatúrou a vedou v sedemnástom storočí nebol taký dramatický ako dnes. Mohlo to byť dané tým, že vedci boli literárne vzdelaní, ako aj tým, že literáti vedeli o dobových vedeckých objavoch. A čitatelia z toho len profitovali, pretože z oboch strán sa čosi dozvedeli. Cervantes a Newton mali k sebe oveľa bližšie ako Cormac McCarthy a už spomínaný Stephen Hawking.

Najhoršie na väčšinovej literatúre (ale potom vlastne aj „menšinovej“ poézii, ktorá má oveľa viac voľnosti na to, aby rešpektovala a zapracovala „bizarné“ svety fyziky) už ani nie je to, že nevypovedá hodnoverne o zneistenej realite, ale že nekomunikuje, hoci sa dobre predáva a pohodlne konzumuje. Zdá sa, že dobre sa konzumujú aj viazané verše: poslucháč má rád jednoduchú rytmiku a melodiku slabík. To, čo tepec viazaného verša komunikuje, je už asi vedľajšie, pretože dnešný literárny vkus určujú módne vlny: poézia väčšinou v móde nikdy nie je, ale ak sa náhodou predsa len ocitne vo fókuse dobového rozmaru, tak sa treba prispôbiť, treba zákazníka obslúžiť. A zákazník chce viazaný verš, lebo voľného sa prejedol, hoci si ho prv nikdy nevšimol. Básnikom, podobne ako dobre predávajúcim prozaikom, ide o dobovú komunikatívnosť. Túto komunikatívnosť nemožno považovať za hodnovernú, iba za prejav kalkulu: tu totiž žiaden záujem o autentickú komunikáciu nie je.

Takže komu sa dnes prihovára tvorca sonetu? Obávam sa, že ani len sám sebe. Len o tom ešte nevie. Ale ak nevie ani len o tomto, ako si môže osobovať právo na postavenie intelektuálnej „autority“ vo svojom spoločenstve?

(3 : 3) Asi každý deň by sme sa mali poznove pýtať, aký je teda ten náš ne-newtonovský, post-einsteinovský, akoby „nebezpečný“ svet? Máme tu elementárne častice, kvarky, čierne diery, horizonty udalostí, imaginárny čas, individuálny čas, históriu času i boha, červie diery, paralelné reality, možnosť kontaktu s intergalaktickými civilizáciami alebo prinajmenšom s mimozemskými baktériami, ktoré zásadným spôsobom môžu zmeniť podobu života na Zemi. Máme teóriu strún... Pri

nej sa na okamih pristavme.

Existencia tzv. strún nie je zatiaľ spoľahlivo dokázaná. Teória strún je však ukázkou toho, kde a ako sa dnes exaktné ľudské myslenie pohybuje. Prívrženci tejto teórie tvrdia, že to, čo vnímame ako častice, sú v skutočnosti záchvevy (vibrácie) týchto strunovitých foriem. To by básnika mohlo viesť k predstave, že ak tu máme vibrácie, tak môžeme veselo predpokladať akúsi „hudobnú“ organizáciu vesmíru. A sme opäť pri otázke číselnej a rytmickej organizácie života a každej ľudskej činnosti, čiže aj písania a recitovania.

„Ty to necítiš?“

„Necítim. Čo by som mal cítiť?“

„Ten rytmus. Veď je to tam. Pr-vá, dru-há...“

„Necítim. Som arytmičný a nemuzikálny.“

„To nie je pravda. Je to predsa aj v tebe. V tlkote tvojho srdca. Rytmus srdca je aj v sonetoch. Rytmus je vo všetkom. Ešte aj v próze. Musíš to cítiť.“

„Nič necítim. Verím, že rytmy existujú, ale neverím, že len v rámci prijatých, umelých schém, to je ten problém.“

„Musíš tlčiť s dobou. Dnes opäť fičia viazané verše. Pretože je to prirodzené.“

„Rytmus doby ma nezaujíma, zaujíma ma rytmus *reality*, ale ten akosi stále odmietame nahmatať.“

Tváriť sa, že všetky tie prevratné objavy a znepokojujúce hypotézy o svete sa nás netýkajú, lebo my sme dobre zabezpečení, zabetónovaní kabinetní literáti a neoblomní, humanistickí krasoduchovia, je, nazdávam sa, značne problematické. Samozrejme, nemožno sa otvoriť všetkým informáciám a rozletieť sa na všetky strany; no takisto je nemysliteľné, aby sme dlhodobo zotrvali na úrovni literárnych súťaží o najkrajšiu lyrickú výpoveď alebo hoci aj o najkrajší sonet, čo sa môže pokojne stať pri dnešnej „renesancii“ viazaných foriem, či aby sa vypisovali grantové podpory šité na (tesnú) mieru nejakej ideologickej objednávky. To všetko je nemysliteľné a treba to odmietnuť ako prejav nieže kultúrneho, ale aj intelektuálneho zápečníctva a primitivizmu. S ta-

kým čímsi nemôže mať nič spoločné človek, ktorý vedu a literatúru nevníma ako oddelené svety, ale ako rôzne podoby toho istého intelektuálneho úsilia.

Nedá sa nič robiť, žijeme vo svete, v ktorom je všetkého viac. Svet však vždy bol taký. Súčasníkovi každej epochy sa zdá, že je viac ľudí, viac informácií, viac a iných technológií ako včera. Žijeme vo svete, kde astrobiológ zisťuje, že život sa môže objaviť aj v prostredí krajne nepriaznivom pre organizmy. Zdanlivo nenápadný objav, ale ak sa nad tým zamyslíme: vesmír okolo nás, ktorý sme pokladali za nehybný, chladný a mŕtvy, sa možno hmýri neuveriteľnými formami života. Vysoko pravdepodobne dôjde (a možno už dávno došlo) ku kontaktu s inoplanetárnymi bytosťami. Prečo práve poézia mala byť vyňatá, vďaka svojmu zápečníctvu a nenásytosti rôznych kultúrnych organizácií, z takého dramatického diania? Alebo sme už úplne znecitliveli? Neexistuje už nič, čo by nami otriaslo?

Druhá termodynamická veta hovorí, že entropia uzavretého systému s časom narastá. K tomu Hawking dodáva: *„To ukazuje na totéž jako argument s ľudským pokrokom – vesmír existuje jenom konečnou dobu, jinak by už zdegeneroval do stavu neuspořádanosti, kde by vše mělo stejnou teplotu.“*

Môžeme si položiť otázku, či ako civilizácia tvoríme otvorený alebo uzavretý systém. Môžeme pokračovať a pýtať sa, či umenie (literatúra, poézia) sú otvorený alebo uzavretý systém. Možno oboje naraz. Možno raz jedno, raz druhé. Ktovie, v ktorom štádiu sme v súčasnosti. Niekedy sa mi zdá, ako keby (už) všetko malo „rovnakú teplotu“. Viac básnikov produkuje viac básní. Viac tvorcov textov produkuje viac textov a viac textov produkuje viac tvorcov textov. Je to ako lavína mnohých, do seba narážajúcich, navzájom sa anihilujúcich informácií, neprestajne sa valiacich zo všetkých možných zdrojov.

„Je to konflikt rytmov.“

„Ktorému z nich načúvať?“

„Rytmu otázok.“

PACO SEVIOLA – alebo: p.pakseviol alebo: P. Pakzeeviol alebo: Paxeviolo alebo: Paxeviol alebo: Paksefiol alebo: Pak Seviol alebo: Pe-Pa Xefiol alebo: Peepak Sefiol alebo: Paco Seviolla (narodený v roku: 2010 = 2+1 =

3 = 1974 = 1 + 9 = 10 + 7 + 4 = 10 + 11 = 21 = 2 + 1 = 3 = 2010) je ovplyvnený španielskou literatúrou a hudbou. Viac informácií na <http://paxeviolo.blogspot.com>

REAKCIA **Literárnokritická alchymia**

Ad Jaroslav Šrank: Aj táto recenzia má názov, Ľubica Somolayová: Kto chodí rátať vtáctvo. *Romboid* 10/2010

MICHAL REHÚŠ

Romboid č. 10/2010

Zatiaľ čo ešte celkom donedávna sa dalo podliehať ilúzii, že aspoň istá časť odbornej literárnej komunity dokáže rozlíšiť literárny výkon od literárneho lapsusu, dnes už takéto čosi nie je možné. Za kritický bod považujem recenzie J. Šranka a Ľ. Somolayovej na zbierku básní Jána Litváka *Vtáctvo nebeské* (2009), ktoré boli uverejnené v časopise *Romboid* (č. 10/2010). Obidva recenzné texty sú exemplárnym príkladom magických/alchymistických operácií, pri ktorých sa z obyčajných kovov stáva zlato, resp. sme svedkami toho, ako Šrank so Somolayovou imitujú Ježišov zázrak premeny vody na víno. Tak či onak, výsledok je rovnaký. V prípade reflektovania Litvákovskej zbierky sa magickým úkonom napísania recenzie z infantilných a prvoplánových veršovačiek stáva zbierka textov, ktorá si zaslúži nielen pozornosť, ale dokonca ocenenie.

Obidve recenzie sú skvelým príkladom uplatňovania stratégií, ktoré zabezpečujú spomínaný magický efekt. Ich spoločným menovateľom je akademizmus, únik do sfér deskripcie a interpretácie, príp. fabulovania bez kriticko-hodnotiaceho aspektu. Tieto techniky recenzentovi a recenzentke umožňujú zaplniť niekoľko strán textu a vzbudiť tak v človeku, ktorý zbierku nečítal, dojem, že všetko je v najlepšom v poriadku. Zatiaľ čo Šrankova magická operácia spočíva prevažne v analýze žánrového vymedzenia zbierky, Somolayovej gesto sa realizuje v komparativistickom prístupe. Pozrime sa na toto čarodejníctvo bližšie.

Šrank svoju recenziu do značnej miery stavia na žánrovom zaradení zbierky ako idyly, pričom dôsledne skúma a dokladuje, ako Litvákovské texty napĺňajú jednotlivé znaky tohto žánru. Zameranie na analýzu idyli-

ckosti ako konštitutívneho prvku zbierky mu umožňuje písať o zbierke bez toho, aby sa hlavným predmetom úvah stala jej kvalita. Skrátka, analýza naplňania idyllickosti prekrýva skutočnosť, že sa tu vlastne podrobne a expertne rozoberajú slaboduchosti. Litváková zbierka sa dá totiž čítať vážne len s veľkou mierou tolerancie a odosobnenia. Každý jeden verš svojím infantilným charakterom vzbudzuje nový a nový záchvat smiechu. Jeden príklad za všetky: „*Strnádky trepecú sa na stebielkach žita, / pre kvapku smotany sa mačka k mojim lýtkam tiska. / Žmurká na kozu. Pekne je, a nechce sa jej myši chytať. / Hľa – žiadna bytosť nepriateľstva nebojí sa*“ (s. 30). Zachovať si vážnu tvár pri čítaní takýchto veršov si vyžaduje až bolestivé premáhanie. S toleranciou by sa dalo k takýmto textom pristupovať azda len v prípade, že by išlo o poéziu pre deti, na ktorú sa zvyknú uplatňovať predsa len odlišné kritériá. Prípadne by sa dali akceptovať ako paródia na tradičnú prírodno-spirituálno-reflexívnu lyriku. O týchto možnostiach sa však ani jeden z recenzentov nezmieňuje, čo znamená, že k nim pristupujú s plnou vážnosťou.

Zdá sa však, že Šrankovi imponujú najmä axiologické východiská Litvákovkej zbierky, ktoré si berie pod ochranné krídla. Pritom si neváha schuti zamoralizovať: „*V súčasnom nestabilnom, nebezpečnom, rizikovom svete je takáto potreba privátneho pokoja, súladu a bezpečia zaiste legitímna*“ (s. 15). Súčasný rizikový svet slúži Šrankovi na to, aby legitimizoval slaboduché zápecníctvo lyrického subjektu Litvákových básní. Zároveň sa tu podsúva podivuhodný názor, že súčasný svet je neobyčajne rizikový, akoby svety predchádzajúcich období boli menej rizikové. Skúšam si predstaviť život v rozličných historických epochách a veru nijaký zvláštny pocit bezpečia na mňa nevanie.

Komicky pôsobí aj to, ako Šrank oceňuje Litvákovce mysliteľské výkony v oblasti kritiky, resp. dištancie od súčasného spoločensko-ekonomického „režimu“. Z detsky naivných básničiek vtípne vyvodzuje takéto závery: „*Tiež sa dištancuje od súdobého spotrebiteľského spôsobu života, od predstáv, že pokoj, vyrovnanosť, bezpečie možno dosiahnuť masívnym konzumom všetkého, čo nám ponúka potravinársky, zábavný, kozmetický, automobilový a iný priemysel, teda bez akéhokoľvek úsilia. Práci tým vracia integrálny zmysel*“ (s. 16). Na uvedomenie si takýchto banalít nie je nutné čítať Litváka, pokojne by sme si vystačili aj s aktualizovaným čítaním *Bible* alebo Dobšinského rozprávok, či *Babičky* Boženy Němcovej.

Pre korektnosť však treba priznať, že Šrank v Litvákovkej zbierke nachádza aj zopár menších chybičiek. Avšak aj v prípade, že sa odhodlá na kritickejší tón,

ako to urobil v závere svojej recenzie, buď nad chybami mávne rukou („*Takže mávneme rukou aj nad tým paradoxom, že všetka tá príroda, ktorou sa básnik obklopuje, je arteficiálna*“, s. 19) alebo sa sám vzápätí pousiluje, aby tento kritický osteň otupil a obrátil Litvákovu zbierku pred svojimi vlastnými výhradami: „*Problémom Litvákovkej idyly je teda celkom triviálne jej iluzívnosť či utopickosť (...). Tento problém, pravda, ešte neproblematickuje estetickú pôsobivosť zbierky*“ (s. 19). Žiaden priestor na pochybnosti, estetická pôsobivosť je jasná a zaručená.

Svojskú stratégiu, ako legitimizovať Litvákovu zbierku a elegantne prehliadnúť jej markantné deficit, si zvolila L. Somolayová. Jej podstata spočíva v tom, že recenzentka Litvákov aktuálny text porovnáva s jeho zbierkou *Živorodka. Lovkyňa ľudí* (2005), ktorá vznikla približne v rovnakom období ako *Vtáctvo nebeské*. Opäť tu teda akademizmus funguje ako zásterka – príležitosť na rozsiahle zaplňanie priestoru vyhradeného na recenziu. Somolayovej lešť je ešte výraznejšia, keďže značnú časť svojho textu nevenuje recenzovanej zbierke. Dokonca ide až tak ďaleko, že ani záverečný rozsiahly citát nepochádza z *Vtáctva nebeského*, ale z komparovanej zbierky. Celá recenzia je do značnej miery iba pomerne suchým hľadaním styčných alebo antagonistických bodov medzi *Vtáctvom nebeským* a *Živorodkou*. Pravda, dobré svetlo na odbornú fundovanosť recenzentky nevrhá ani skutočnosť, že v úvodnom kontextualizovaní autora, pri ktorom ho zaraďuje do tzv. barbarskej generácie, za členov tohto zoskupenia primárne považuje popri Litvákovi Andrijana Turana, Ivana Koleniča a Kamila Zbruža. Ak už sa teda máme zaoberať barbarskou generáciou ako vážnou a homogénnou programovou literárnou skupinou, o čom sa tiež dá viesť polemika, zostáva záhadou, čo tam robí Ivan Kolenič a kam sa podel Róbert Bielik.

Na vynášanie hodnotiacich súdov si Somolayová ponechala len záverečnú časť svojho textu. Jej hodnotenia sú však skutočne pôvabné: „*Nebeské vtáctvo zohráva dôležitú úlohu primárne v kontexte tvorby J. Litváka, predstavuje novú kvalitu, ktorú sa mu podarilo dosiahnuť, založenú na minimalizme a výrazovej čistote*“ (s. 19). Až na to, že onen minimalizmus je podľa môjho názoru primitivizmus a infantilizmus a výrazová čistota je výrazovou impotentnosťou a stereotypnosťou.

Somolayová však vo svojom oceňovaní pokračuje ďalej: „*Meditatívna stránka Litvákovkej poézie sa posilnila a namiesto hypertrofovanej ezoteriky a spirituality sa prikláňa k textovej askéze, k zdržanlivej autenticite, k stíšenej výpovedi, ktorá však pôsobí priezračne a nástojčivo (...)*“ (s. 19). V tejto vete recenzentka opúšťa akade-

mický a vecný slovník svojich predchádzajúcich analýz a použitím ezoterického jazyka sa približuje k textom, ktoré recenzuje. Veď čo si máme predstaviť pod „zdržanlivou autenticitou“? A čo tento nešvár autenticity stále pohľadáva v literárnokritických textoch? Odkiaľ sa berie istota, že tu máme do činenia s autenticitou? A prečo by malo ísť o pozitívnu črtu? Tu skôr možno naopak prijať Šrankove tvrdenia, že „všetka tá príroda, ktorou sa básnik obklopuje, je arteficiálna, pretože sú to znaky prírody, jej literárne obrazy (...), produkty kultúry“ (s. 19) a že sa tu teda stretávame s iluzívnosťou a utopickosťou. Žiadna „zdržanlivá autenticita“, ale bohapustá iluzívnosť. Ale čítajme citovanú vetu ďalej. Hodnotou tu vraj má byť akási „stíšená výpoveď“, ktorá pôsobí „priezračne“. Tu už sa úplne ocitáme na území ezoterických fantazmagórií, resp. poetických bludov, ktoré sa svojím charakterom a vyznením nápadne podobajú na recenzované Litvákove texty.

Táto literárnokritická alchýmia by predsa len mohla

mať dajaký význam. Mohla by byť povzbudením pre tých adeptov a adeptky poézie, ktorí/ktoré ešte stále veria vo viazaný verš, proti „aktuálnemu neprehľadnému a nebezpečnému svetu“ hodlajú stavať staré – overené hodnoty a svojím čistým a nefalšovaným citom sa usilujú pozitívne vplývať na svoje okolie. A veru sa zdá, že Litvákovi v rozličných literárnych súťažiach a na rozmanitých amatérskych literárnych serveroch vyrastá tvrdá konkurencia. Ak sa takýto infantilný poetický zošit prepiekol Litvákovi, prečo by sa nemohol prepieť aj im? Pravda, ak budú recenzenti a recenzentky pristupovať ku všetkým textom rovnako a spravodlivo bez ohľadu na to, kto je ich autorom/autorkou. Pretože v rámci úsilia o aspoň aké-také vysvetlenie a ospravedlnenie obidvoch recenzií sa ponúka odpoveď, že viac zaúčinkovalo meno autora ako samy jeho texty. Pravdaže, to už sú špekulácie. Ale jestvuje tu aj iná, strašidelnejšia možnosť – a to tá, že viacerí naši kritici a kritičky sa dokážu stotožniť so slaboduchým a naivným spiritualizmom.

Vzor si vyžaduje počet očiek deliteľný 23. Vlastnosti úpletu: plastický Materiál: všetky druhy stredne hrubej priadze Žehlenie: vypneme položíme vlhké plátno a necháme uschnúť Vzor: medzi značkami opakujeme v celom riadku Postup práce 1. r.: okr. oč., 1 hl. 2 hl. ž, 4 (4 obr., 1 hl.), 1 hl. ž 2. r.: a všetky rubové riadky pletieme tak ako sa nám javia – hladké očká hladko, obrátené a nahodené očká pletieme obrátené. Žiadna diferenciacia by nemohla fungovať a žiadny zmysel by sa neobjavil bez udržania sa v minimálnej jednote časovej skúsenosti, bez stopy, udržiavajúcej iné ako iné v tom istom 3. r.: okr. oč., 1 hl. ž, 1 hl., nah., 1 hl., 2 obr., 2 spl. obr., 2x (1 hl., 4 obr.), hl., 2 spl. obr., 2 obr., hl., nah., hl. ž 5. r.: okr. oč., 1 hl. 2 hl., nah., hl., 3 obr., hl., 2 obr., 2 spl. obr., hl., 2 spl. obr., 2 obr., hl., 3 obr., hl., nah., 2 hl. 7. r.: okr. oč., 1 hl. ž, 3 hl., nah., hl., obr., 2 spl. obr., hl., 3 obr., hl., 2 spl. obr., obr., hl., nah., 3 hl. ž Línia predstavuje iba zvláštny vzor, nech už je jej privilégium akékoľvek. 9. r.: okr. oč., 1 hl. ž, 4 hl., nah., hl., 2 obr., hl., obr., 2 spl. obr. hl., 2 spl. obr., obr., hl., 2 obr., hl., nah., 4 hl. ž 11. r.: okr. oč., 1 hl., ž 5 hl., nah., hl., 2 spl. obr., hl., 2 obr., hl., 2 obr., hl., 2 spl. obr., nah., 5 hl. 13. r.: okr. oč., 1 hl., ž 6 hl., nah., hl., obr., hl., 2 spl. obr., hl., 2 spl. obr., hl., obr., hl., nah., 6 hl. ž 15. r.: opakujeme od 1. Toto písmo diferencie, toto tkanivo stopy, pôvod skúsenosti priestoru a času, umožňuje diferenciu medzi priestorom a časom, aby sa artikulovala, aby sa objavovala ako taká v jednote jednej skúsenosti „toho istého“ prežívania v „tom istom“ vlastnom tele) Veľkosť: č. 128 134 (na 7 – 8 rokov) Materiál a spotreba: 250 g bielej priadze zn. Perleta, 150 g bledomodrej priadze zn. Marika, ihlice č. 3,5 Vzory: I. patentový: 1 hl., 1 obr. II. džersejový: líce hl., rub obr. III. nórsky: podľa kreslenej predlohy Vzorník: 10x10 cm = 25 očiek a 27 riadkov Postup práce: Zadný diel. Na ihlice si nahodíme 94 očiek bledomodrou priadzou a patentovým vzorom upletieme 2 r. Symboly rastú. Takže nový symbol môže vzniknúť iba zo symbolov. Nasledujúcich 8 r. pletieme bielou priadzou a po ich dokončení pravidelne rozpletieme 13 očiek. Ďalej pokračujeme džersejovým vzorom 2 r. bledomodrou a 2 r. bielou priadzou a odtiaľto vypleťeme nórske vzory podľa nákresu. Jestvujú veci, odlesky a obrazy, nekonečné odkazovanie jedného na druhé, ale už žiaden zdroj. Do výšky 29 cm od patentu to bude kosoštvorcový vzor I, po ňom pásik zúbkovaného vzoru III a po ďalších 2 r. bielou priadzou začneme vypleť veľký vzor II s jeleňmi. Neznesiteľná a fascinujúca je práve táto blízkosť, spleťajúca obraz s vecou, grafiu s fóniou. Potom upletieme ešte 2 r. bielou priadzou a až do konca vypleťeme hviezdíčkový vzor IV. Vo výške 52 cm od patentu (po dokončení veľkého vzoru) si rozdelíme očká na dve polovice a na každej strane od stredu uberieme po 1x10 a 2x6 očiek na priekrčník. Ostatné očká uzavrieme naraz. Predný diel pletieme ako zadný až do výšky 48 cm od patentu. Tu si očká rozdelíme na dve polovice a na priekrčník uberieme po 1x10, 1x6 a 2x3 očká na oboch stranách. Ostatné očká dopletieme do výšky 54 cm od patentu a naraz ich uzavrieme. Rukáv: Patent na 50 očiek upletieme tak, ako na ostatných dieloch. Za ním rozpletieme ešte 10 očiek a na celom rukáve vypletieme kosoštvorcový vzor I. Na rozšírenie príberáme v každom 4. r. po 1 očku na oboch stranách až do šírky pleteniny 36 cm. Dopletieme rovno do výšky 32 cm a očká naraz uzavrieme. okolo výstrihu pletieme zvrchu patentovým vzorom na 104 očiek. Upletieme 2 r. modrou a 6 r. bielou priadzou a pokračujeme džersejovým vzorom s vypletaním zúbkov podľa kresby 3. Očká naraz voľne uzavrieme. Dokončenie: Diely ľahko naparíme, vytvárame podľa strihu a zošíjeme. Lem príšijeme okolo priekrčníka so švíkom vzadu. Treba začať niekde, kde sme, a myslenie stopy, ktoré nemôže nebrať do úvahy čuch, nás už naučilo, že je nemožné absolútne zdôvodniť východisko. Niekde, kde sme: už v texte, v ktorom veríme, že sme. Vzor si vyžaduje počet retiazkových očiek deliteľný 3. Vlastnosti vzoru: vzdušný, plastický, obojstranný Spôsob práce: háčkujeme pevnejšie Žehlenie: z vlnenej a polovlnenej priadze zľahka naparíme, zo syntetických vlákien nežehlíme ani nenaparujeme. 1. r.: uháčkujeme potrebný počet retiazkových očiek 2. r.: 6 ret. oč. 1 kr. stl. vpichnete do 4 ret. oč., ž 6 ret. oč., 1 kr. stl. vpichnete do tretieho ret. oč. odkr. stl.

POLEMIKA **Lámanie palíc**

Ad: Michal Rehúš: Literárnokritická alchýmia

JAROSLAV ŠRANK

ooooo Nemám na Litvákovu knižku *Vtáctvo nebeské* jednoznačný názor vhodný do arény, preto som na jej posúdenie nemohol použiť ani vyhrotene negatívne charakteristiky M. Rehúša (infantilný, slaboduchý, zápecnícky, primitívny, impotentný, stereotypný apod.), ani superlatívy. Aj preto som zvolil cestu problémového rozboru žánrovej príslušnosti zbierky. Umožnilo mi to opísať ju, interpretovať aj poukázať na to, v čom vidím jej limity, teda hodnotiť ju. A zároveň ponechať dostatočný priestor čitateľovi, aby si nad vecou sám polámal hlavu. Ak je toto „*magická operácia*“, prečo ešte nie som aspoň mimoriadny profesor a strácam čas s Litvákom? Či som akademicky čaroval a vytváral „*dojem, že všetko je v najlepšom v poriadku*“, ako píše Rehúš, či som došiel iba k „*menším chybičkám*“, alebo sú moje pripomienky zásadné, nech posúdi každý sám nad celým posledným odsekom alebo aspoň nad záverom, s ktorým nakoniec súhlasí aj Rehúš: „*problémom Litvákovkej idyly je teda celkom triviálne jej iluzívnosť či utopickosť*“. Ak pritom zároveň nespochybňujem estetickú pôsobivosť knihy, robím tak preto, že Litvák si za ňu podľa mňa pohanu nezaslúži. Nevravím, že excelentne, ale na pomerne zdatnej úrovni napĺňa parametre svojho žánru. Má teda právo na existenciu.

ooooo V určitých paralelných svetoch je celkom dobre možné, že nemám pravdu skoro v ničom, čo som v Litvákovkej – ale vlastne ktorejkoľvek inej – zbierke uzrel, ba možno ak ju aj mám, je to len taká trkvasia pravdička. Ale ak so mnou možno súhlasiť v tom, že „*problémom Litvákovkej idyly je teda celkom triviálne jej iluzívnosť či utopickosť*“, neviem, kde Rehúš vzal, že mi „*imponujú najmä axiologické východiská Litvákovkej zbierky*“ a že si ich beriem pod ochranné krídla. Keď píšem, že dnešný svet je rizikový, určite tým netvrdím, že iné, minulé také neboli. Keď pripúšťam, že tendencia uchýliť sa do nejakého toho azylu je „*zaiste legitímna*“, nemoralizujem, iba konštatujem. Moralizuje, schuti aj s výsmešným rozbehom, Rehúš, vzápätí nálepkujúci Litvákov subjekt ako slaboduchého zápecníka. Formulácia „*Takže mávneme rukou aj nad tým paradoxom, že všetka tá príroda, ktorou sa básnik obklopuje, je arteficiálna*“ nebagatelizuje Litvákov nedostatky, to by bola pomerne drevorubačská

alchýmia, ale jej zmysel tu vysvetľovať nebudem. Ak sa minula účinkom, nech si ide. A práca, aspoň v našej poézii posledných dvoch desaťročí (lebo o tento kontext mi išlo), nie je banálna téma, pretože sa ňou skoro žiadna naša aktuálna poézia na akceptovateľnej úrovni nezaobera. Z tohto pohľadu si význam, ktorý získava v štruktúre Litvákovkej zbierky, uznanie zaslúži. To som posudzoval, nie „*Litvákovce mysliteľské výkony*“ pri dištancovaní sa od konzumu, ako skrakuje, či skôr skratuje Rehúš.

oooo Keď už bol pri tomto nedorozumení načatý žáner „aký to môže mať význam“, dovolím si jedným odhadom prispieť aj ja. Rehúšove skraty vyvolané (aj) mojím článkom sú spôsobené tým, že je apriórne proti typu poézie, ktorý reprezentuje Litvákovca zbierka. Je mu smiešna, nemá cenu etc. Pre túto predpojatosť strieľa po tých, čo jeho názor nevyjadria. Preto ho chytá amok už pri jej opisoch, preto ich má za kamuflovanie. Páči sa mi, že pre tento postoj ide aj do šarvátok, ale tieto náboje si mohol ušetriť. Nehovoriac o tom, že pri takomto vedení boja hrozia rovnaké riziká, proti akým tasíme, napríklad naivný či primitívny dogmatizmus. Jeden si totiž ľahko pomyslí, že pri takom boji ide viac o lámanie palíc než o lámanie si palíc.

ooo Nebojím sa, že keď priznáme legitimitu Litvákovkej zbierke, pozveme tým do poézie zástupy grafomanov. Už v nej dávno sú. A nepýtajú sa ani Rehúša, ani mňa. Fičia na samochvále. Či samohane? (Tento žart som ukradol V. Mikulovi.) Navzájom si k tomu fandia a nejaké expertízy im môžu byť ukradnuté. Ale za hranicami týchto revírov by som predsa len rád dúfal vo väčšiu – čo, otvorenosť? – no, povedzme ochotu rozlišovať a vo väčšiu – čo, toleranciu? – nie, ale schopnosť dávkovať.

oo Neviem, na čo je dobré toto haló, ale keď už na mojom hlase tak záleží, rád prispejem.

o

autor je literárny vedec a kritik

POLEMIKA **Literárnokritická alchýmia II.**Ad Jaroslav Šrank: *Lámanie palíc*

MICHAL REHŮŠ

Začnime od konca – tým, „na čo je dobré toto haló“. Už voľbou expresívneho výrazu haló sa J. Šrank usiluje klasifikovať môj polemický výstup ako zbytočný rozruch. V prostredí, kde sa nenosia polemiky a otvorené diskusie, kde nie je na dennom poriadku konfrontácia odlišných náhľadov a nikto nikoho nevyzýva vysvetľovať a precizovať argumenty, sa nabúranie tejto apatie musí pomenovať ako haló a, prirodzene, treba vysloviť pochybnosti o zmysle a účele takéhoto podujatia. Som však presvedčený, že podobné výstupy sú nielenže legitímne, ale priam nevyhnutné. Preto aj želania alebo implicitné výzvy, aby som si šetril náboje, beriem skôr s úsmevom. A pri všetkej úcte k J. Šrankovi, vec sa vôbec nemá tak, že by na jeho hlase „tak záležalo“. Takáto interpretácia ponuky poskytnúť mu priestor na prípadnú reakciu sa mi vidí nekorektná. Ak Šrank odpovedal, tak len z vlastnej vôle a tak to bude aj v prípade, ak sa odhodlá spísať odpoveď na túto moju reakciu. Takto ospravedlňovať vlastnú účasť v tejto (z jeho pohľadu zbytočnej) diskusii je neadekvátne. Ale aby som predišiel prípadným nedorozumeniam – Šrankov názor ma vždy zaujímal a bude zaujímať, vážim si ho ako bystrého, fundovaného a precízneho kritika – ale nie neomylného. Poďme však konečne k veci.

V úvodnom odseku odpovede zaujme defenzívne zľahčovanie vlastnej úlohy kritika – Šrank nemá „jednoznačný názor vhodný do arény“, vraj ponechal „dostatočný priestor čitateľovi, aby si nad vecou sám polámal hlavu“, usiluje sa nám podsunúť návod, že jeho kritické poznámky by sme mohli čítať aj ako „zásadné“, jeho nespochybnovanie estetickéj pôsobivosti je vraj motivované tým, že Litvák si „pohanu nezaslúži“ a napokon vzbudzuje dojem, akoby mu išlo o obhajobu „práva na existenciu“ Litvákovej zbierky. V čase jeho recenzie však nevyšla žiadna pohana, ani nikto nespochybnil právo zbierky na existenciu, ktoré som, mimochodom, dodatočne nespochybnil ani ja. Šrank teda Litvákovu zbierku pred nikým neobraňoval, ako sa usiluje sugerovať, ale pozitívne ocenil jej estetickú úroveň.

Zásadná je tu však iná vec – (nikým nespochybnované) právo na existenciu dáva Šrank do vzťahu s tým, že Litvákova kniha „na pomerne zdatnej úrovni naplňuje parametre svojho žánru“. Toto naplňovanie parametrov žánru mu je teda dostatočným dôvodom na to, aby zbierku vzal na milosť. Takýto kritický minimaliz-

mus mi je skutočne cudzí a nepochopiteľný. Veď aj pubertálne psychohygienické denníkové zápisky, príp. ľubostná poézia rovnakej proveniencie dokonale naplňujú parametre svojho žánru, ale ani na chvíľu by nám hádam nenapadlo, aby sme ich oceňovali. Ale poviem to ešte radikálnejšie – som presvedčený, že ocenenie si nezaslúži naplňovanie parametrov, ale ich tvorivé porušovanie a podrývanie. Presný opak toho, čo Šrank vyzdvihuje na kritizovanej zbierke. Nehovoriac o tom, že Litvákove texty popri spĺňaní základných atribútov idyly obsahujú aj množstvo (negatívnych) črt (najvýraznejšou je infantilnosť dosahovaná nadužívaním deminutív), ktoré domnelú zdatnosť kompenzujú.

Šrankovi v jeho rozbehu, zdá sa, ušlo (alebo ide o ďalšiu alchymistickú operáciu?), že netvrdím, že práca ako téma je banálna, ale že spochybňujem Litvákove spracovanie tejto témy (resp. to, čo z neho vyvodzuje Šrank). Ale keď už sme pri tom – od čoho sa odvíja oná akceptovateľná úroveň spracovania tejto témy, o ktorej hovorí Šrank? Majú to byť azda verše typu: „Postavím dom a zhlobím vtáčiu búdku, / aj lavicu, kde budem sedávať so zapekačkou. / Zasadím na priedomie laliu aj nezábudku / a veľa slnečnic pre zimných vtáčkov“ (s. 11)? No to je skutočne spracovanie témy práce na akceptovateľnej úrovni. Nestriela si z nás Šrank náhodou?

Veselé je aj Šrankovo odhadovanie príčin mojich údajných skratov. Vraj som „apriórne proti typu poézie, ktorý reprezentuje Litvákova zbierka“. Toto je skutočne vtipný špekulatívny manéver (alchýmia?), ktorý má, zdá sa, odvrátiť pozornosť od mnou pomenovaných deficitov spornej zbierky (Šrank vôbec poňal svoju reakciu spôsobom, z ktorého takmer úplne vypadla Litvákova zbierka a nijako sa neobťažoval čo i len pozastaviť nad možnosťou, že by moje výhrady mohli mať dakajé opodstatnenie). Účelom tohto manévru je odkloniť pohľad od konkrétnych Litvákových textov a môj kritický postoj k nim transponovať na údajnú animozitu voči celému typu poézie. Tu by však bolo namieste zodpovedať otázku, akýže typ poézie predstavuje Litvákova zbierka? Proti čomu sa to vlastne apriórne staviam? Proti idyle? Alebo proti slaboduchej idyle? Proti infantilnej idyle? Proti insitnej poézii? K tomu sa, pravdupovediac, veľmi rád prihlásim. Ale Šrankovi to nestačí a ide ešte ďalej. Svoju ničím nepodloženú špekuláciu o mojom neakceptovaní istého typu poézie využíva na to, aby moje stano-

ako metodologické zrkadlo. Keďže na špekulácii o zámerom zakrývaní „pravého“ charakteru a kvality Litvákovej zbierky bola založená jeho prvá reakcia, vychádza mi z toho, že nielen na iróniu, ale aj na špekulácie a ostatnú štylisticko-rétorickú háveď má v tejto polemike právo len jeden z nás.

Vraj mi z reakcie na Rehúšov článok vypadlo to najdôležitejšie, Litvákova zbierka. Ak ma ale zrak neklame, ústrednou témou jeho textu – volal sa Infantilné verše, alebo Literárnokritická alchymia? – je obvinenie z literárnokritickej alchymie, ergo kamufláže či maskovania (teda úmyselného a rafinovaného zakrývania, zastierania, utajovania), ktorá by dokonca – podľa Rehúsovej špekulácie – mohla byť motivovaná pochybným rešpektom pred etablovaným autorom. Považoval som to aj to naďalej považujem iba za nedorozumenie. (Preto som sa vyjadril o zbytočne minutej munícii, a to v minulom čase, čo bolo prečítané priam ako výzva mlčať.) (Líškanie?) Preto som sa pokúsil vysvetliť, čo Rehúš na mojej recenzii nepochopil, aj naznačiť, v čom ju mimovoľne či ako dezinterpretuje. Aj táto snaha ale dopadla rovnako: Rehúš mi ďalej podsúva, že som Litvákovu knihu neskriticizoval, ale len kladne ocenil, a vraj sa k tomu stále odmietam priznať. Vrátim sa teda k svojmu výroku, s ktorým ešte v prvej reakcii Rehúš súhlasil: „*Problémom Litvákovej idyly je teda celkom triviálne jej iluzívnosť či utopickosť*“. To určite nie je pochvala, ale vyčerpávajúce – takmer tautologické! – pomenovanie zásadného problému zbierky.

A domnievam sa, že takáto formulácia je adekvátnejšia než slovník zostavený z „ezoterických“ bublín či biologicko-psychiatrických nálepiek, ktoré Rehúša (oprávnené) iritujú, keď sú použité v kladnom význame (Somolayová?) alebo voči nemu (Šrank!), hoci sám doň rád načiera pri diskvalifikovaní cudzieho literárneho prejavu bez zodpovedajúcich argumentov. Ak si len takto odstredivo predstavuje náročnosť a dôslednosť v hodnotení, nech mu padne na úžitok. Nebránim sa používaniu irónie ani sarkazmu, ale ak ich nepodkladáme náležitými dôkazmi či argumentmi, možno namiesto náročnej kritiky produkujeme iba posmeškárstvo, a to je hrubo manipulatívna komunikačná technika. Zväčša slúži ako nástroj na získanie mocenskej pozície, aj keby bola taká zanedbateľná ako tie, ktoré poskytujú naša slovenská literárna kritika.

Už som uviedol, prečo som zároveň nepoprel estetickú pôsobivosť Litvákovej ilúzie. Rehúš sa tvári, že ma nepočul, a žiada ďalšie argumenty. (Podobne pri probléme Litvákovho podania práce.) Načo mu budú? Najvyš len na to, aby ich zasa zosmiešnil alebo zaml-

čal. Vari vo svojich doterajších výstupoch ponúkol aj nejaké „kontrarozbory“? Vari vynaložil aspoň za necht námahy, aby sa nad vecou zamyslel nezaujato?

Mimochodom, v mojej recenzii je aj táto pasáž: „*Na rovine básnických pomenovaní ale pôsobí rušivo frekvencia deminutív, ktoré majú manifestovať literárnosť, pozitívnu emocionalitu a psychickú vyrovnanosť subjektu a jeho pozornosť voči jednotlivostiam sveta, vyvolávajú ale podobnú averziu ako ležérnosť, extenzívnosť a bombastickosť tej verejnej komunikácie, voči ktorej sa vymedzujú ako výrazová alternatíva. Za pôsobivejšiu považujem lapidárnejšiu, vecnejšiu polohu bez sentimentu: „Vietor mi jednu rajčinu zlomil. / Mala sa pred ním lepšie uhýnať“ (s. 25). Takže ešte aj voči estetickej pôsobivosti Litvákovej ilúzie, konkrétne voči jej výrazovému aparátu, mám od začiatku výhrady a zodpovedám za ne rovnako ako za všetko ostatné, čo som o zbierke napísal. Pravda, Rehúš vytvára dojem, že ju jednostranne chválím, a to aj vtedy, keď sa prihlási s veľmi blízkym – a konečne nejakým – argumentom.*

Rehúš isto uznáva variabilitu literatúry, tej pôvodnej, aj tej meta, napríklad variabilitu metodologického, kompozičného, výrazového aj funkčného poňatia konkrétnej literárnej recenzie. Získavam ale pocit, že to berie len formálne. Privádzajú ma k tomu jeho metódy, akými napáda tie myšlienkové postupy, hypotézy, závery, názory, s ktorými nesúhlasí, ktoré sa mu priečia, ktoré (by) mu ani nenapadli. Tu už o dogmatizme netreba špekulovať, deje sa v priamom prenose. V jeho vedení sporu nad argumentmi a dôkazmi vysoko prevažujú diskvalifikačné tvrdenia, manipulatívne selekcie, dezinterpretácie a suverénne autoritatívne gestá, navyše spätne mení údajný predmet sporu. Taká taktika je výhodná a pohodlná: argumenty rečníka, ktorý jasne určil svoju pozíciu a metódy (žánrová analýza, komparácia atď.) a drží sa ich, rozmetáte za pár sekúnd. Fajn, hrajme sa aj takto, len to, prosím, nevolajme kritická náročnosť. Nemýli si náhodou Rehúš polemiku s drezúrou? Komentujete Litváka? Roztrhať! Nereagujete podľa mojich predstáv? Čakajte trest, napríklad etiketu kritického minimalistu.

Neprekáža mi, že z tejto polemiky asi vychádzam ako konfúzionista, ba pre niekoho možno aj ako kompromisník. Zato môžem bez dešpektu povedať, doplniť, aby to bolo každému jasné, že Litvákovu zbierku naozaj nepovažujem ani za „knihu roka“, ani v nej nevidím vývinový prínos pre našu poéziu. Ba odhadujem (alchymia), že na niečo podobné ani neašpirovala. Na druhej strane sa mi spomedzi jeho kníh s poéziou zdá byť najlepšia, čo ako málo to môže pre niekoho zna-

menať. Nepredpokladal som až doteraz, že si tieto veci čitateľ domyslí, z rôznych dôvodov som postulatívny aspekt, ktorý tak maximalizuje Rehúš, nepovažoval za dôležitejší než to, čomu som sa v recenzii venoval. Hádam sa môžem slobodne rozhodnúť pre určité zameralenie svojho výkladu, pokiaľ sa mu nesprenneverím, a môžem slobodne zvoliť aj to, či budem pri kritickej interpretácii čitateľov vodiť za ručičku koridorom jednoznačných hodnotiacich prívlastkov od názvu až po poslednú vetu, alebo nájdem iný spôsob, môžem si to dovoliť, lebo medzi čitateľmi a prispievateľmi Romboidu sú zaiste aj takí, čo to unesú. Alebo má Rehúš presnú muštru, ako jedine správne písať recenzie? Vari by sa jej držal?

Rehúš relativizuje žánrovú analýzu ako nástroj interpretácie a hodnotenia. Zvlášť vtedy, keď uvádza extrémny, teda nie celkom názorný príklad zo sféry funkčne špecifickej literatúry (pubertálne psychohygienické denníkové zápisky). Pozrime sa na jeho argument. Zrejme predpokladá, že sa zhodneme na tom, že ocenenie textov z istých žánrových, funkčných apod. množín expertnou kritikou je nepatričné, pretože naruší hodnotovú hierarchiu. Verím, že si pritom uvedomuje sociálnu podstatu takejto hierarchie, teda to, že ide o konštrukt, ktorý platí len relatívne a neustále sa viac či menej mení, a to najmä v dôsledku rôznych sociálnych operácií a nie pre esenciálnu nadradenosť jednej estetiky nad inou. Ale ani taká hierarchia nijako nespochybňuje možnosť či právo posudzovať jednotlivé diela patriace do tej či onej kategórie. Aj žánrovou analýzou teda vieme povedať čosi o kvalite určitého textu. (Iste, ďalšia vec je realizácia takej analýzy.) A určite je tento prístup na mieste

viac, ako keď nejaký umelecký výtvor meriame kritériami, ku ktorým sa nijako nehlási, takže výsledok cvičenia je vopred jasný. No a Litvák sa k tvorivému porušovaniu či podrývaniu parametrov idyly nehlási. Naopak, všetkými desiatimi sa primkýna k tradícii a aj o tejto konformnosti sa môže čitateľ v mojej recenzii dozvedieť. Dôjst k výsledku, že z exploračno-experimentálneho či subverzného hľadiska Litvákova zbierka nestojí za nič, je síce efektné, ale len ako plesk do vody. Nad kuchynským nožom tiež neohrniem nos, nedolámem ho ako bezcenný len preto, že sa na ňom nedá preplávať Atlantik.

Rehúša isto viedli šlachetné úmysly. Chce nás (mňa inclusive) zrejme zobudiť z údajnej odborníckej letargie svojou pravdou, varovať nás pred benevolenciou. Zvolil si však zvláštny spôsob: keďže sa mu zdá, že sme už všelijako popletení, udiera nás po hlave apriórnosťami a čuduje sa, vážne sa čuduje, že vidíme všeličo (hviezdíčky?), len ten jeho pôvodný étos nie. A tak aj ja nakoniec jeho počínanie vnímam ako kontraproduktívne: takouto zaujatosťou cudziu benevolenciu nezamedzí, iba ak môže spochybníť vlastnú náročnosť tým, že ju praktikuje najmä ako posmeškársku drezúru.

Ozaj, a čo povie Michal Rehúš na to, že sa tu na webe od 13. februára ideme rozkrájať, ale inak je náš spor každému ukradnutý? – rubrika Komentáre živa prázdnotou. A to ešte takto pekne zaseknutí vo svojich kolajniciach dojdacháme aj do Kloaky. Nie je to scénka dosť infantilného pechorenia? Nezískava náhodou na jej pozadí kúsok pravdy aj póza Litvákovho subjektu, čo zatiaľ krmi rýmované sýkorky? Ajajáj!

RECENZIA **Naša slovenská infantilná a sexistická idyla**

Ján Litvák: *Vtáctvo nebeské*. Prešov : Slniečkovo, 2009.

Ad **Jaroslav Šrank**: *Po palici nožik*

MICHAL REHÚŠ

Ján Litvák: *Vtáctvo nebeské*.
Prešov : Slniečkovo, 2009.

Ďalšie reagovanie na Šrankove rétorické cvičenia a čarodejníctva, ktoré nijako nezľahčuje ani to, že sú priznané – ako napr. veštenie z gule v prípade Litvákových (ne)aspirácií v otázke „*vývinového prínosu pre našu poéziu*“ – by bolo zbytočné. Míňalo by sa to s mojím pôvodným cieľom, ktorým bolo podnietiť recenzenta a recenzentku k prehodnoteniu ich literárnokritických záverov. Aktuálna poloha diskusie, v ktorej si so Šrankom vymieňame obvinenia z používania manipulatívnych stratégií, už prestáva byť čo i len zábavná. Diskusia však nie je možná ani z ďalšieho dôvodu. Keď sa na žiadosti o ďalšie argumenty, ktorých cieľom je vrátiť debatu späť k Litvákovkej zbierke, odpovedá protiotázkou „*Načo mu budú?*“, ide o jasný signál, že je koniec. Že nedôvera v zmyslupl-

nosť ďalšieho pokračovania zo strany jedného účastníka sporu dosiahla vrchol. Nehovoriac o záverečnej (sebaironickej) poznámke, v ktorej Šrank našu diskusiu označuje ako „*infantilné pechorenie*“, aby tak podivuhodným spôsobom legitimizoval Litvákovo prístup. Čo sa už len dá povedať na takéto vnímanie situácie? Zdá sa, že jediným spôsobom, ako elegantne uzavrieť polemiku okolo Litvákovkej zbierky *Vtáctvo nebeské*, je podanie vlastného rozboru. Urobím tak aj napriek tomu, že som také čosi nemal v úmysle, keďže úroveň predloženej zbierky si to podľa mňa nezasluguje. Snáď dotknutí kritik a kritička lepšie pochopia, prečo bolo nutné razantne vystúpiť proti ich náhľadom a uvidia Litvákovo text v novom svetle.

Ako som spomínal už vo svojich predchádzajúcich reakciách, jedným zo zásadných kazov Litvákovskej zbierky je infantilnosť dosahovaná nadužívaním deminutív. Vychutnajme si ich: vtáčkovia (s. 11, 29, 37, 42), jašterička (s. 14), prstienok (s. 14), rúčka (s. 15), uzlík (s. 16), rybky (s. 22), kopýtka (s. 28), stebielka (s. 30), vozíček (s. 32), ružička (s. 38), srdiečko (s. 38), nôžky (s. 41), pierko (s. 41). Infantilnosť Litvákových textov umocňuje aj zvolená forma, ktorej podstatným znakom je používanie viazaného verša. Dvadsaťjeden jednoduchých rýmovaných štvorverší takmer vždy so striedavým rýmom a jeden sonet účinkujú ako detské veršovačky. Infantilný charakter dopĺňa aj naivné vyznenie viacerých častí. Exemplárnym príkladom sú (programové) verše z úvodnej básne: „Príkrehlo slova jakživ nevyslovím. / V chorobe nepôjdem k doktorovi. / Celý svet budem hájiť v útočisku svojich dlaní. // Neprikloním sa v mysli k žiadnym vedám. / Keď nadíde môj čas, sýkorke na okne sa vyspovedám. / Spasí ma iba svojim čvrlíkaním“ (s. 11). Odtiaľto je už len krôčik k slaboduchosti, ku ktorej akoby sa priznával aj sám subjekt: „My, ktorí toho inak veľa nevieme (...)“ (s. 21). Štylizácia do duchom chudobného je zrejma, preto nerozumiem, prečo niekoho vyrušujú moje výčitky smerované k slaboduchosti.

Celá zbierka evokuje starosvetskú idylu a tradicionalizmus so všetkými jeho nešvármi a stereotypmi. Najlepšie to vidno na rozdelení rol muža a ženy. Žena sa tu zachytáva takmer výlučne buď pri práci, ktorá sa zvykne konvenčne označovať ako „ženská“, alebo ako sexuálny objekt. V prípade vykonávania „ženských prác“ ide o aktivity ako pečenie: „Zamúčenou rukou dotkla si sa brány“ (s. 16) či pletenie: „Z jedinej nekonečnej nite pletieš sieť“ (s. 36). V rámci tohto motivického okruhu ide autor ešte ďalej a explicitne vyobrazuje ženu ako mužovu/subjektovu slúžku: „V tekvici mi k poľnej práci nosíš vodu“ (s. 14), „Večeru prihríevaš mi už po štvrtý raz“ (s. 18).

Vykresľovanie ženy ako sexuálneho objektu sa prejavuje od náznakov súvisiacich s okrášľovaním – prstienok (s. 14), náušnice (s. 20), cez ešte relatívne nevinne pôsobiace erotické verše: „Dotyk po dotyku si ťa z noci zapamätám“ (s. 11), „a z tmy mi noční vtáci prinášajú tvoje dávne vzdychy“ (s. 34) až po explicitnejšie pasáže, v rámci ktorých vysvitá, že subjekt je fixovaný predovšetkým na ženské prsia: „Len krátky životik ti nadržá obopína“ (s. 20), „Prsia máš ako zrelé baklažány. / Zase mám plné ruky práce“ (s. 28). Je zaujímavé, že básne, z ktorých pochádzajú dva posledné citáty, majú rovnakú kompozíciu. Subjekt v úvodných dvoch veršoch prostredníctvom negácie deklaruje nevykonávanie práce, aby sa vo

zvyšných dvoch venoval sexuálnym predstavám alebo aktivitám. Táto schéma vrhá možné interpretačné svetlo aj na báseň s názvom Cesta: „Netisnem hlinený vozíček naložený riadmi, / nenesiem na trh kože zahlušených zvierat, / a predsa som sa dneska obriadil už za tmy: / už zase musím cestu k mestu merať“ (s. 32). Vieme si teda domyslieť, za akým účelom sa subjekt poberá do mesta, ktoré je tradične asociatívne spojené s hriechnosťou.

Skúsme si tieto zjavné sexuálne výjavy konfrontovať so Šrankovými slovami z jeho recenzie: „erotika je tu prítomná len v náznakoch či v zastúpení, jej dávkovanie má sakralizujúce dôsledky“ (s. 15). Vskutku, stískanie ženských prs je náznakové a sakralizujúce. Rovnako Somolayová v tejto súvislosti hovorí o „jemných erotických náznakoch“ (s. 17). Radšej si nejdem predstavovať, ako asi vyzerajú „nejemné“ erotické náznaky. Neprekáža mi, že Litvák tematizuje sexualitu, problém vidím v tom, že ju používa ako jeden z nástrojov redukcie ženského subjektu, a nepáčia sa mi ani literárnokritické pokusy sexuálnu explicitnosť zjemňovať a spiritualizovať.

V niektorých básňach nájdeme aj klíše, ktoré zároveň napĺňa atribúty gýča. Ide napr. o nasledujúce verše, ktoré akoby pochádzali z nevydareného textu dajakej slovenskej populárnej hudobnej skupiny: „Celé dni budú o tebe a o mne. / Dotyk po dotyku si ťa z noci zapamätám“ (s. 11), „Ten, ktorý má ťa, nemá ťa. Si ako za sklom“ (s. 24). Litvákovci nie je cudzia ani banalita. Takto sa napríklad končí báseň s príznačným názvom Tajomstvo: „Prečo mi tvoje oči viacej neprežradia, / čo som v nich videl naposledy?“ (s. 15). Nie vždy sa Litvákovci podarí ovládnuť zvolenú jednoduchú formu. Vyslovene kostrbatou je pre nahromadenie prirovnaní a genitívnych metafor báseň Egrešový koreň: „Ten, ktorý má ťa, nemá ťa. Si ako za sklom. / Do hlbín tvojich očí hľadá ako strokotanec na koraloch. / Zrkadlo prímeria pri dopade jeho päste prasklo. / Rumeneč farby egrešových koreňov ho núti žiarliť“ (s. 24).

Šrank vo svojej recenzii správne hovorí, že spirituálna poézia, akú tvorí aj Litvák, hrozí „pózou nadradeného zasvätenca“. Dovolím si však nesúhlasiť s tvrdením, že žáner idyly túto elitársku tendenciu rozpúšťa. Aj napriek (či práve preto?) duchovne – skromne ladennej poézii je ego subjektu neprehliadnuteľné. Už Šrank v tejto súvislosti spomína verše z básne Zasvätenie, pričom cituje len posledné dva z nich. V tomto kontexte je však rovnako zásadný aj druhý verš, preto má zmysel odcitovať celé štvorveršie: „Do štrku sadím osiky, do snehu mak. / Neveríš, že som zasvätený do tajomstiev zeme? / Ibaže na zemi je všetko naopak. / My, ktorí toho inak veľa nevieme, to vieme“ (s. 21). Štylizácia do zasvätenca a „toho správneho“, ktorý vie viac ako ostatní,

POÉZIA **Tramvestie**

PAVEL NOVOTNÝ

HZM0305101016**Liberec – Fügnerova**

co je to za věci co mám
s tím šňůru mám dokola
omotanou kolem krku a
lístek nemám cvaknutej
a ta tlačeníce a poď sem
já se sám bojím mluvit
tady je Bída tady
přes Bídu jsem
vždycky chodil
z hospody domů
na Kunratickou

Mlýnská

jak mám mluvit když
neni o čem tady není
nic nic voni
čekaj až se to rozpadne
aby pak dostali povolení
to je evidentní tady
nějakej punker
jim tam napsal punk!

Textilana

zarůstá to tu tady byla Billa
po zdech tady chodily na nákup
takový stíny ale už se oloupaly
malinkatá budka ve který krouží
asi osm dravců po Textilaně zbyly
komůrky močál vedle něj rybníček
tady byl barák sám jsem ho boural
potřebovali jsme tenkrát cihly na
garáže co jsme stavěli svépomocí
na sídlišti Kunratická a ten barák
se vlastně ani nemusel rozbíjet
rozpadalo se to skoro samo
v maltě byl perk místo písku
člověk musel dávat pozor
aby ramenem nevyvrátil
celou stěnu

kachny**U Lomu**

za chvíli budem nahoře na Rudě
vždycky když se šlo na tramvaj
tak se šlo z Kunratický na Rudu

Liberec – Fügnerova

viděl
aby každej
a níz
pořád níz
po těch okruzích
stezka která by vedla
byla by to taková naučná
měly pořádat zájezdy
na tohle by se normálně
na Perštýně s jezírkem
kotle tady obrovská díra
špinavý činzáky kamna
koukáme na paneláky
a jsme Na Bídě
Mlýnská
podlehne
a čeka až barabizna
se musí počkat a čeka se
vyhráli nějakou cenu tak
prej němečtí secesní architekti
je to nějaká památka se kterou
a rozpadlo se to protože prej
střechu aby do toho přšlo
chátrat v yndali okna a strhli
ktej oni nechávají schválně
někdejšího závodu Blaupunkt
támhle to leze prvním patrem
ty vyhrězly vyvrženosti
úplně vidíš ty střeva
na Broumovskou
druhá větev se plazí
takhle k tomu paneláku
se větvi leze to nahoru
pokrouceněj teplou od kterej
antuku zbyl tu jen obnaženěj
stroje to všechno rozemlely na
nezbýlo tady skoro nic protože
a do sklepu nebo do katakomb
a na osamělou plastovou židli
a my koukáme na hromadu
támhle si pán foti kachny
U Lomu
tomu se říká skupinová estetika!
skály hnědy a támhle zeleny

a když někdo přijel na Rudu
šlo se ho vyzvednout sem

Nová Ruda

stříbrná šifra na zdi
cestou tady nahoru
mě vždycky chytaj
divný stavy ale
nebudem o tom –
a tady v zahradě
maj plechovýhoda
nový zruďný baráky
je jich víc a víc a
všechny jsou stejný
všechny narychtovaný
jedním směrem
a teď to zadunělo
– a stojíme
a nic
všichni dělaj jako že nic
ale všichni se bojeje toho
ticha do kterýhoda pípaj ty
zvuky to varovný pípání
a další rána
– řidič zřejmě vylezl ven
uhodil palicí do výhybky
a nikdo nehne ani brvou
neuvěřitelný
teď se rozjely ventilátory
ozvalo se optimistické
zacinkání a jedeme jedeme
kolem staveniště
a všichni dál úplně
nehybně seděj
Ústav sociální péče
další zastávkový dravci
reklama slečna s nohama
dlouhejma pomalovanejma
ústav stromořadí patice po
teplovodu vilky nějakej pán
sauna tenis bar U Rudolfa
míchačka pán s hráběma
Pivovar
vždycky jsem chtěl vidět
jak vypadá silo zevnitř
ale nikoho tam –
neznáš někoho v silu?
a tady v tý lékárně
dělá moje žena ale
nemá tady auto

parcík s garážema
panelák
Western Club
blízime se k lékárně
kde pracuje moje žena
ale nemá tady auto
takže tu ještě není
Lékárna
garážova trafika pani Melcove
kde mi žena občas koupí doumky
odpadkový koše z otryskanýho
betonu s oblažkama a uvnitř je
plechovej koš zvohejbanej jak
stará konzerva blízime se k silu
který má různý takový násypky
a výsypky tady zbytky teplovodu
další dilatační účko se vine přes
cestu tady se dvě potrubí křížej
a tady je někdo přetíz vejpu
nepotřebnejmá parkama prousta
křoviska a rezavá pani se psem
zdravotní úrad a tady podium
aby si důchodci mohli zatančit
Ústav sociální péče
tyhle baráky to je
naprostej děs ten
oblouk má asi působit
jako že je to starý ale
každěj ví že je to nový
a hnusný a tady je
rušička nebo taky
vysílacka která
je tu odjakživa
ale nikdo neví
co komu vlastně ruší
připadne co komu vysílá
jedeme z kopce kolem autosalonu
shora se koukame do zahrádek
a vidíme všechen ten navrtvenej
a upěchovanej bordel
Nová Ruda
billboard se zvířecím krizencem
spouštíme se do garážovéhoda kolonie
kde každá garáž je vzdycky o kus
vejs než ta předtím a má vzdycky
jiný dveře tady má někdo úplně
nový rolovací plastáky támhle
plechový huse podobany vrata
dřevěný oloupaný posprejovaný

ještě tu není

Lékárna

nastupuje ušpiněnej pán
v nadražáckým mundúru
chtěl bych si ho prohlídnout
jenže von si instinktivně sedl
na druhej konec a já nemůžu se
za nim takhle otáčet protože ty
lidi se na mě fakt nesmějou
protože slyšej jak si tady melu
a voni sice nehnou ani brvou ale
určitě se bojeť protože nevědí
co to tady provozujem bojeť se
aby třeba nemuseli taky takhle
mluvit tohle je úžasnej objekt
kterej jsem několikrát kreslil:

vodárenská věž

dříve pokrytá břidlicí
dnes imitací měděnky
a Western Club a panelák
a tady zubař doktor Rotter
a kostel nejsvětější trojice
pěknej františánskej

Vratislavice kostel

tady mi končej vzpomínky
teď to bude pořád těžší a těžší
i když počkej jo tady někde
je stanice kam jezdili můj
tchán a tchýně voni sou
takový jako šetřivý voni
to maj na chlup spočítaný
že když jedou do Plavů
že se jim to vyplatí jet
do určitý stanice tramvají
a od určitý stanice vlakem
hele ten dvorek se slepicema
to už se dneska teda nevidí
to je normální vesnice tady
tady se normálně hospodaří
a výhybna ha tak to je ale
zásadní zastávka

Vratislavice výhybna

tady na Výhybně tenkrát
dělal Milan pravý divy
a ta blondatá slečna
z nás byla teda dost
no hlavně z Milana
a tramvaj furt nejela
a nejela a zahrádka

rododendron

vodárenská věž

do Bytenu

tady dole se jede

kostel s lešením

telefonní budka

odpadkovéj koš

dravčí zastávka

Vratislavice kostel

kramky podniky prodeje barev

kurniku hnědý a karavan

kurniku černý ve druhým

kurniky slepice v jednom

blížime se k městu vidíme

sprejema v oknech mříže

a ta maringotka vyzdobená

hlavně před Milanem teda

jak před náma pořad nekam

ta blondýna na výhybně

na tohle nezapomenu jak

Vratislavice výhybna

tak to má takhle dekl

a abys pak neumřel smradly

až vytahaš celou tu žumpu

a takhle to dělaš pořad

přelejváš postupně žumpu

a do toho korčáku souflem

to takhle vezmeš soufek

kterým se vyváží žumpa

korčák je takovej trakat

třeba korčák vis co je to korčák?

má vůbec spoustu užasnejch věcí

kdosi výdech z uditry a von tam

sloupem u toho mostu že tam má

například ted vim že tamhle za tím

viděl jsem všechno naruby takže

když jsem to jel na druhou stranu

Kyselka

se rozpadá

Vratislavická kyselka

traverzová kostra

z mostu zbyla jen

průjezd zakázan ač

před mostem značka

celek drobných užitečnosti

v jakejsi nesmyslněj

všechno se to kupí

pokoutně vrtá frézuje

soustruh každej si něco

musim si to pamatovat
 abych říkal zpátky totéž
 ale naruby týjo hele
 tady má pán uříznuvej
 smrk tři metry nad zemí
 a na tom pahejlu je
 normálně ptačí budka!
 a tady má chlap udírnu
 nastavenou zadkem přímo
 do silnice a ta udírna
 dejmá jak parník

Kyselka

mosty pro trubky
 lidi si dělaj ohničky
 hnedle vedle řeky
 protože v řece
 plavou lahváče

Proseč škola

křížíme se s tratí á tak
 tady to je ten tchán s tchýní
 jo když jedou z Liberce
 přestoupěj tady na vlak
 a maj to pak do Tanvaldu
 levnějc než rovnou vlakem

Proseč pošta

rampa a pumpa támhle bydlel
 Richard Hunter šamotárna rozpadlá
 fabrika a vedle další ještě hezčí
 křížíme se bizarní skleník teď je to
 všechno tak nějak vono jak ty baráky
 jedou tak blízko tý trati tak vlastně
 to ani nemůžeš protože než si to
 pojmenuješ tak uříznuvej cypříšek
 samá samá amputace stromy bez vršku

Proseč výhybna

zelenej zavlažovací barel co je tohle?
 montážní rampa?
 skokanskej můstek pod tramvaj?
 – je to podepřený tyčí trčí to
 nad tratí a je to tak krátký
 že by se do toho dalo
 najet jenom půl autem ale
 přitom ani není jak
 stojí to v louce vrata zřejmě
 nejdou otevřít už je to pryč
 – co to bylo?

Nový Svět

maringotka orvaná zelená
 obytná má to komínek

co nechťej koukat
 na Novej Svět
 asi bazén tady
 a zas ty palety
 ty věcný palety
 na otop hromady
 palet do foroty
 čtyři garáže teď
 někomu koukáme
 přímo do kuchyně
Proseč výhybna
 legrační domeček
 a vedle domečku
 skokanskej můstek
 vylízt na to skocit
 přímo do trati
 představ si to
 bydlel vedle toho
 pořad na to myslet
 potůček a narcisy
 fakt mi ale vrta hlavou
 kam se ovtíraj ty vrata
Proseč pošta
 garáž se rozpadá
 železnice chátrá
 jízdenky se tady
 už neprodávaj
 pumpa a rampa
 aby se mohlo jako
 skládat to zboží
Proseč škola
 třesně tu kvetou
 přitom v Liberci
 už dávno odkvetly
 stojíme a čekáme
 až přijede tramvaj
 už jede a má číslo 73
 už jsme se rozjeli
 vpravo je vidět
 lidem do dvorku
 slunečnick kus
 tady oplocenej ale
 místo kytěk je tam
 bordel jeden sběratel
 a kutil vedle druhýho
 všichni jak tu dělali
 v těch všelijakých
 strojírenských podnikách
 všichni maj teď doma

neodhadneš co je uvnitř
vedle je tunel a dříví
palivový dříví na prodej
všechno v klecích vyrovnaný
jedeme mezi skaliskama
mlčíme mlčíme jedeme lesem
nad náma trať na druhý straně
borůvčí

Zelené Údolí

nikdo tu nevystoupil
nikdo tu asi nebydlí
nebo bydlí jasně už vim
tady to bylo tady jo
tady jsem jednou jel
autem a normálně
mi hodili do okna

kámen

Měnírna

hele ho jaký má fousy
trafostanice dráty
komín Brandl zábradlí
za chvíli pojedeme
kolem takovýho baráku
co má víc pater
dolů než nahoru
kamennej barák
zaseklej do svahu
horská architektura
z Rakouska-Uherska
a už jsme v Jablonci
projíždíme zářezem

Brandl

tohle je asi drtička kamení
vede do toho takovej rukáv
skoro jako na letišti na lidi
určitě musí to bejt drtička
asi v tom melou tenhleten
strašnej bordel skladiště
uprostřed reklama a had
a ty paneláky podívej
jak voni je vyšperkovali
jak nevěděli co s tím
jak tady nadělali takový
ty bruselský vzory
a na tom ty satelity

Liberecká

pán se na mě mračí
hned vedle květinářství
pod panelákem

jedeme pomalu skřípe to
okolo stromů uriznutějch
tady je palet na otop celej
dvorek palet jedeme okolo
Květinčky Dašenky o kus dál
sídli konkurenční květinář
v průhledu průchodem
do nitra obchodu Albert
Liberecká
restaurace sportovka
zelený hadi znetvořený
dilatáčnima účkama
vinou se poděl řeky
přes skladištní oblasti
jedeme pomalu kolem drtičky
Brandl
ta drtička má čtyři výústění
a takovej záhadnej nájezd
čekáme na kritizování
naproti barák obložený
gabřincem a další kus drtičky
a půdňi vrták naproti plot
co má místo ostnatýho drátu
kola se sadomaso žiltekama
plynojem
Měnírna
libereckojabloncký baráky
z devatenáctýho století který
rostou jak ta houba hnojník
vršej se na sebe
postupně takhle
do těch pater až
dosáhnou na střechu
ze který rašej zas
nejmín další tři patra
Zelené Údolí
popadalo to tu
jeden polom
vedle druhýho
vrzeme jak na lodi
nevíš kdy vyletiš
zkus si to ustát
takhle tady
ujede to pod tebou
hodi tě to do strany
a zasek
Nový Svět
smetiště
okna zazděný

Květinka Dášeňka
 hele jak voni tu tříděj ten
 odpad ten jeden kontejner
 je dokonce rozdělený napůl
 a do jedný tý gumový díry
 strkáš barevný sklo a ta
 druhá díra – a stromy tak
 nějak brutálně uřátý
 zahejbáme bude konec
 před Středním gastronomickým
 učilištěm stojí paní v pestrém
 kabátku a tady stojej
 Romové se psem
 a na něco čekaj
 Jablonec n. N. – Tyršovy sady

Jablonec n. N. – Tyršovy sady
 všiml sis někdy tyhle krásný
 montážní jámy na tramvaji?
 po stranách je oranžová
 tady má žlutocernej vzor
 servis je tu přímo na ulici
 chlap sleze po schůdkách
 a op jámy zakrouží ráčnou
 táhlehle naproti je takovej
 krámk pro takový ty lidi
 co tady jako čekaj teda spíš
 ze vlnou postavaj píšou furt
 lahový svíjany na konečný

HZM0305101047

Tramvestie

zachycení trasy Liberec – Jablonec / Jablonec – Liberec

Úzkokolejná tramvajová linka mezi Libercem a Jabloncem se láme zatačkami z kopce do kopce, projíždí vesnicemi, závodí s vlakem, chvíli se řítí i lesem. Jedno město postupně řídne, mění se v ruiny, rozpadá se, pak se to všechno zase skládá dohromady – Liberec přechází v Jablonec a naopak. Tahle proměna trvá přibližně půl hodiny, slovy ji lze těžko popsat – zvlášť, je-li na to člověk sám. Jedno „já“ tuhle jízdu prostě nemůže obsáhnout, vlastně už proto, že slovní i fyzická osamocenost je v přímém rozporu s principem hromadné dopravy: Na zachycení takovéhle jízdy musí mít člověk lidi.

Takže čas od času nacpu některého ze svých přátel do tramvaje č. 11, postavím ho k zadnímu oknu, připnu mu mikrofon a nutím ho nepřetržitě popisovat ubíhající krajinu. Je to boj: Mluvčího zpravidla pobízím dloubáním pod žebra, kletbami, výhrůžkami a podobně. Pracně získaný hlasový záznam přepisuji do textu, který pak jako materiál dál stříhám, doplňuji, rozvádím, krátím, rytmižuji atd., takže s ním vlastně už zacházím jako s vlastním textem. Takováhle „krádež“ mi práci na textu nijak neusnadňuje, spíš naopak, je to složitý balanc mezi mnou a tím druhým, ani jeden z nás nesmí vypadnout ze hry. V každém případě je takový způsob práce neuvěřitelně napínavý, protože tak neproniknu jen do krajiny (prostřednictvím zpětné rekonstrukce na základě

nahrávky), ale i do hlav svých přátel, nebo přesněji: do jejich slovních zásobáren. Leckomu by se takový postup mohl zdát indiskrétní či nemorální; namítnu, že mě nezajímá soukromí, nesbírám drby, sbírám slova. A na slovech jako takových nic moc indiskrétního není.

Jednotlivé jízdy pro přehlednost opatřuji kódem, odkazujícím na jméno nahrané osoby, datum a čas záznamu. Pruh textu se dá projet od začátku až na konec, můžeme přestoupit do zpátečního směru a jet zpátky, dá se jezdit pořád dokola, v případě nevolnosti lze samozřejmě kdykoli vystoupit...

V současné době mám hotových asi patnáct textových pruhů, deset z nich, v podobě jakéhosi pomyslného jízdního řádu, je vystaveno jako textový objekt v Krajské vědecké knihovně v Liberci. Další texty budou instalovány přímo do jedné z liberecko-jabloneckých tramvají, a měly by tak organicky splynout s tektonikou celé jízdy. Pro časopis Kloaka jsem připravil dva protiběžné texty, vycházející ze slov libereckého grafika Jana Měříčky. Jan Měříčka se mimo jiné dlouhodobě věnuje grafickému zpracování „mých“ tramvajových textů (připravujeme společně knihu a zmíněné instalace) a sám danou trasu zpracovává jako dynamické výtvarné dílo.

Pavel Novotný | Tramvestie, textový objekt

PAVEL NOVOTNÝ (1976, Liberec) absolvoval doktorandské štúdium na katedre germanistiky Filozofickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a v súčasnosti pôsobí ako vedúci katedry nemeckého jazyka na Prírodovedne-humanitnej a pedagogickej fakulte v Liberci. Je autorom literárnych montáží a radiofonických kompozícií, z ktorých jedna vyšla v podobe básnickej zbierky *Mraky* (2010, príloha časopisu *Psí víno*, edícia *Stůl*) a niektoré boli odvysielané v Českom rozhlasu 3

– Vltava: napr. *Věsmír*¹, ktorý v roku 2010 získal cenu Bohemia Prix Radio, *Lžička*², *Brambora*³. Okrem zbierky *Mraky* vydal zbierku *Sběr* (2003). Pravidelne prispieva do časopisu *Tvar*, publikoval i v časopisoch *Pandora*, *Psí víno*, internetovom almanachu *Wagon* a ďalších. Skladá piesne, vytvára zvukostroje, spolu s Jaromírom Typltom pripravil scénickú interpretáciu fonickej básne *Ursonate* Kurta Schwittersa.⁴

¹http://www.rozhlas.cz/radiocustica/projekt/_zprava/679546

²http://www.rozhlas.cz/radiocustica/projekt/_zprava/345329

³http://www.rozhlas.cz/artsbirthday/2009e/_zprava/541554

⁴<http://www.typlt.cz/index.php?content=ursonate08>

DRÁMA **Figuroferencia**

PETER MACSOVSZKY

(F1, F2, F3, F4 – figúry)

(pauza)

(Priestor, o ktorom nevedno, akému účelu slúži. Nábytok primerane.)

F1: Zopakujem to, presne zopakujem to, čo povie posledný z nás.

F2: Obdivujem vás. (*koná*) Za vašu znalosť. Za toľkú predvídavosť.

F1: Presne to, presne to zopakujem.

F3: Nevieme, koľko nás je, ešte to nevieme. (*pohne sa*) Nevieme, ktorý z nás bude posledný. (*pohybuje sa*)

F2: Práve preto.

F1: Zopakujem slová posledného.

F2: Práve preto je tento obdivuhodný.

(pauza)

F1: Chcel by som povedať niečo iné, aj niečo iné by som chcel povedať, ale neviem, v porovnaní s čím to bude iné. Neviem, *kedy* to bude iné. Či je to iné už teraz. Alebo to iné bude, až keď to vyslovím. Alebo práveže vtedy, keď to vyslovím, prestane to byť iné. Neviem, toto neviem, predovšetkým toto. Niečo však predsa len viem.

F2: Obdivuhodné, že už takto zavčasu ste dospeli k toľkému poznaniu, obdivuhodné.

F1: Chcel by som povedať niečo, vďaka čomu by som sa cítil lepšie, ale nechcem, aby sa to prevrátilo do hororu.

F2 (*koná*): Prevrátilo?

F1: Prevrátilo.

F2: Chceli ste povedať zvrhlo.

F1: Nechcel. Keby som chcel, potom by sa to zvrhlo na horor, ale ja som chcel povedať *do*. Prevrátilo do hororu.

F3: Nevieme (*pohne sa*), kedy ktorý (*pohybuje sa*) z nás (*pohne sa*) príde na rad.

F1: Predstavujem si chápadlá, choboty. Chobot, to znie smiešne. Ale keď si ho dobre, dôkladne predstavíme, bude to niečo hrôzostrašné. Veď ako dlho v ňom cestuje kvapalina alebo hlien, ako dlho, kvapalina alebo hlien, hlien alebo tekutina. Týmto alebo tamtým smerom. Ako dlho.

F3: Nemyslel som (*pohne sa*) tým nič také. (*pohybuje sa*)

F2: To nie je žiaden problém. (*koná*) Môžeme spomínať rad, ba aj toho, kto bude alebo nebude na rade, môžeme ho spomínať, a to aj bez toho, aby sme tu spomínali chápadlá. (*správa sa činorodo*) Choboty. (*tvári sa činorodo*) Chápadlá a konanie.

F1: Tu by som mal niečo povedať.

F2: Nemusí všetka iniciatíva vychádzať len z teba.

F1: Aj tak by som mal čo povedať. Tu by som to mal povedať. A čo najskôr. Kým *tu* je ešte tu. Kým *tu* tu ešte trvá.

F2: Povedz (*koná*), ale nech to trvá. (*koná*) Aby.

F1: Ale neočakáva sa, že – že pomaly, že čo najpomalšie, neočakáva sa určitá dĺžka. Aké dlhé majú byť pauzy? Pauzy nielen medzi slovami. Aj medzi vetami. Alebo najskôr asi najmä tam. Medzi vetami. Medzi hláskami. Aké dlhé majú byť. Aké dlhé majú byť pauzy medzi hláskami, aké dlhé. Aká dlhá má byť krátka, aká dlhá má byť dlhá slabika? Má byť nejaká stopa? Pravidelná stopa? Kto a kde ju má zanechať?

F3: Presvedčenie. (*pohybuje sa*) Konečne sme sa niekam pohli. (*pohybuje sa*) Konečne.

F2: A nepotrebujeme ani trečiu plochu?

F1: Azda sa to ešte neprevrátilo do hororu.

F2: Hovorím: trečiu plochu. (*koná*) Píšu, tu píšu, že na to, aby sme mohli kráčať, musí vzniknúť odpor. Tretia plocha. (*koná*) Bez odporu, bez zápasu, bez boja s odporom nebude ani pohybu. (*koná*) Ako by sme potom vyzerali?

F1: A potrebujeme vyzerať?

F2: Keby sme nevyzerali, ako by sme vedeli, kto je kto?

F1: A potrebujeme pohyb?

F2: Azda sa to neprevráti. (*koná*) To dianie. (*chystá sa konať*) Toto dianie. To by bol horor.

F3: Tretia plocha? (*pohybuje sa upokojí sa*) A či sa azda neobtierame slovami a vetami o ticho?

F1: Neobtierame sa?

F2: To by teda bol. (*chystá sa konať*) Presne ako vravíte. Ale to som predsa povedal ja!

F1: Vedel som, a zdá sa mi, áno, teraz sa mi to celkom zdá, že už od začiatku som to vedel. Iba presvedčenie, iba ono nami pohne.

(pauza)

F3: Píše sa. (*pohne sa*) Píše sa, že má byť niečo vymyslené. (*pohybuje sa*) Že niečo má byť ponechané, niečo, teda podľa možnosti všetko, ponechané na našu tvorivosť. Píše sa.

F1: Chápadlá. Tie len tak niekoho nevystrašia. Ale hmla.

F2: Tak ty si to videl? (*koná*)

F3: Naozaj to videl?

F1: Začal mi tykať.

F2: Tajil si to.

F1: Nevidel som to, nič som nevidel. Ale počul som o tom. Ale aj tí, čo to videli, videli to len na obrazovke. Hmla a chápadlá. Iba na obrazovke. A nič také, čo by nepoznali už celé desaťročia. Ba aj ich predkovia čosi také poznali už celé desaťročia. A ich predkovia tiež. Takže celé tisícročia. Ucelené. A predsa sa bojím, aby sa to neprevrátilo do hororu.

F2: Keď sa prevráti, tak sa prevráti. No a čo? (*koná*) Prevráti sa a čľupne. (*chytá nejaký predmet*) Prevráti sa, zošmykne sa dakam. (*chytá iný predmet*) Niekam, kde je voda, a tam to žblnkne.

F1: A bude po ideáloch.

F3: Po ideológiách.

F1: Po plánoch.

F2: Čľupne alebo žuchne.

(*pauza*)

F3: Takže na tanečnú zábavu dnes už nepôjdeme?

F1: A ty si nevidel tie oči?

F3: Začal mi tykať.

F2: Tie oči hovorili za všetko.

F1: Ty si ich videl?

F2: Nie. (*koná*) Ale predvídal som, čo chce povedať. (*koná*) Chcel povedať, že tie oči – že také pohľady, také a také – on už vidieť nepotrebuje, a preto nepôjde.

F4: Poroznášal som po meste letáky. Tanečná zábava. Posledná streda v mesiaci.

F2 (*posmešne*): Posledná streda! Len aby sa ti neroztopila. (*chytá nejaký predmet*) Len aby ti ju niekto neodfúkol. (*prezerá si nejaký iný predmet*) Chúlostivá streda. Posledná. Háklivá v mesiaci. Opatrne s ňou!

F4: Mne by väčšmi vyhovoval štvrtok, ale majiteľ je majiteľ.

F2: Ten je takisto chúlostivý. (*koná*) Ten štvrtok. Streda alebo štvrtok, samé výhovorky, samé triky.

F1: Žijeme v ére majiteľov.

F2: Triky. Kto má v takomto svete žiť? (*koná*) A to nehovorím o prežití. Vôbec nie, o tom nie. (*chytá nejaký predmet*) Ešte nie. (*prezerá si iný predmet*) Každá snaha o prežitie je slintanie. (*koná*) Každé slintanie, každá dychtivosť a dýchavičnosť sa mi hnusia. Hnusí sa mi, ako sa mi niečo hnusí. Veď vieš, o čom hovorím. (*koná*) Slintanie, sliny, chobot. (*koná*) Ako dlho to trvá?

F1: Už viem. To som mal povedať.

F3: Nepovedz to.

F1: Už som to povedal.

F3: Čo to bolo?

F1: Žijeme v ére majiteľov.

F4: Kedy sme nežili?

(*pauza*)

F2: Takže nie prežiť. (*chytá nejaký predmet*) Žiadne slintanie. (*koná*) Ja chcem len dožiť. A nech ma pri tom nevyrušujú. (*odmlka*) Nezaujíma ma, kedy sme nežili.

F3: Nezaujíma ťa, kedy ktorú príležitosť (*odmlka*) sme nevyužili.

F4: Nerozosmievaťte ma! Mňa napríklad nezaujíma, ktorú príležitosť som nevyužil. Len to, kedy som nevyužil akúkoľvek príležitosť.

F1: Držme sa tanečnej zábavy.

F2: Toto nie je.

F3: Toto nie je vedecká konferencia.

F2: Aby sme sa držali jednej témy.

F1: A čo to teda je?

F2: Ty sa pýtaš?

F1: Máš pravdu. (*odmlka*) Ja sa nemám čo pýtať, ja veru nie, ja sa nemám. (*odmlka*) Ja som predsa ten, čo sa tu pohrával s myšlienkou hororu.

F2: S myšlienkou hororu. A kto a kedy to kam dotiahol?

F1: Ja som sa s myšlienkou (*odmlka*) hororu (*odmlka*) pohrával len preto, lebo niekto ma (*odmlka*) nechal. (*odmlka*) Niekto si uzmyslel, že nechá (*odmlka*), aby som sa pohrával s myšlienkou (*odmlka*) hororu. (*odmlka*) A ten niekto, a to teda náhodou viem naisto, sa pohrával (*odmlka*) s myšlienkou mystéria. Pohrával sa s konceptom mystéria, v ktorom (*odmlka*) niekto ako ja (*odmlka*) sa pohráva s myšlienkou hororu.

F2: Áno, áno. (*zíva*) Choboty, chápadlá, hlieny.

F3: Takže toto máme chápať ako mystérium? Ako alegóriu? Ako spirituálnu šifru? Zhíknem. Chvíľu sa nebudem pozorovať a zhíknem. Upadnem do rozpakov a zhíknem.

F1: Máš pravdu, ja sa nemám čo pýtať.

F3: Prinavrátim niečo niečomu. Šlachetný úmysel. Vrátim mystériám to, čo im patrí. Čo im vzali.

F1: Ja som ten, ja som *len* ten, ja som henten. Ten, ktorý svojho času vyhlásil, že zopakuje to, presne zopakuje to, čo povie posledný z nás.

F4: Toto si povedal? Lebo ja som to nepočul. Ja som tu nebol.

F1: Toto si povedal? Lebo ja som to nepočul. Ja som tu nebol.

koniec

POÉZIA **Básně**
RAJMUND

Šalina

Krosny oči bedra –
nabití světem
 opustili jsme bivak
 vstříc římsám

slunce zažehlo almu parens
duha
svědek zasnub vůně jednorožce a devětsilu
polidštila vedutu:
 nachové skalisko
 čivava
 stín beznohého revizora

Šťastná zima

čtyři jasany
pokryla jinovatka –
usral jsem si tam

Štěstí růžovoprsté

..je když..

vejce poprskané kohoutem
jako širák vdál

akční mládě si stáří osvojí nejlíp

selská omeleta:
ani kousek skořápky
WC rovně a druhý dveře
bidýlka

Žraločí štoudev

Měsíc naklání dno
aby studna ozdobila komín

střechou naruby sklepem ven
spouštěn jest rumpálem
řetízek snů žlutý chrup

oploutvená kobyla okapy smetanou oblila

Meditace-šustoty

Jezero i úplněk
dobře sedí
ještě kratší studnu
kratší obzor

světová značka

probíhá lučinami
když bory skaliny řeky
sevřou svěrače

jen tehdy a jenom tehdy
ti vlast dopřeje strečinkovou kalhotu

Truběnka pšeničná

Zametl pluchu a vyhrnul trus oknem
konečně viděl celé jezero
modrou všeobsahující vodu
která žije věčně i tam
kam oko nedohlédne

vlnky čechrá
vnitřní hlubinné preludium
šum fotonů varhanní nirvana
blahoslavení posvátné až kalvárie

řetězce jsou daleko
černozelené brambory
item pilinový chleba

jednou rozkopne ten pecen a narve ho matičce vlasti
kurva!

Romance totožná délce

Mé tvé schody
mramor nežil marně
když škvírami prorůstá barvínek
voní kořeny lijákem

průsvit okluzí
tu a tam pohřbívá mraky
vánek jemuž všude pevno

matové sklo sládné
až k horám

pronikající k zbláznění

témato klope vbočen bod
skruž podmíně i než

tich půst nic nehlučí
nehluchá vstříc ční pevně kuk
shora-li zpod bodem bod dob och

rod chod odyt dom
orži li li line líně
kví tůrá kví ek nek vínek
kř kří oří lijá jálíj

VYHLÁSENIE **compro.sk 11**

JULO FUJAK, JURAJ VAJO, MARTIN BURLAS, JÁN BOLESLAV Kladivo, VALÉR MIKO, BORIS VAITOVIČ, PETER KATINA, MIRO TÓTH, ROBO ROTH, JÓZSEF R. JUHÁSZ, ATTILA TVERĎÁK

Zaujímá nás emancipácia a legitimizácia autonómnosti komprovizácie ako:

...princípu, ktorý artikuluje vo svojich metódach a transverzálnej (t)akosti súčasné nekonvenčné umenie v analogickom odkaze na transparentne zakladajúci modus životných situácií (ako výslednic toho, čo je vopred pyšne naplánované, a toho, čo zároveň nutne podlieha nepredvídateľnej zmene, na ktorú treba operatívne a tvorivo reagovať);

...vedomej voľby transformačnej mutácie vopred nako komponovaných procesov, princípov, návodov a situačnej improvizácie v kontexte súčasnej hudobno-intermediálnej intertextuality;

...pojmu vyjadrujúceho proces stávania sa sebou samým (W. Welsch) v spolubytí s tvorivým aktom, umeleckým gestom a ich vnímaním;

...procesu vopred neodhadnuteľnej umeleckej re-determinizácie (G. Deleuze) a v nej existenciálneho vy-sporiadavania sa s tým, kým / s čím / v čom a ako sme;

...niečoho, čo možno nachádzať aj v preklzavaní tekutým priestorom medzi rôznymi umeleckými médiami v časoch doznievajúcej(?) postmodernej (ktorá produktívne vyvrátila predsudky o tzv. „čistote“ a oddelenosti umeleckých druhov), medzi hudbou, výtvarným umením, filmom, tancom, divadlom, performanciou, happeningom, literatúrou, fotografiou, videoartom atď. v ich vzájomnom netušenom sieťovom prelínaní;

...to, čo v duchu „brikolárskej“ metafory zvukobrazu & gestotextu spoludefinuje súčasné otvorené, tolerantné, no vo svojom nekonvenčnom nastavení radikálne súradnice súčasného hudobno-intermediálneho umenia;

...jednej z možností nadväzovania na pokračovanie limitov aha-sféry (akustickej, hudobnej a audiovizuálnej) v poetikách Transmusic Comp., SNEH-u či Lesných Spevákov, ktoré – bez akejkoľvek aspirácie vyhlasovať sa za artistných komprovizátorov – možno v slovenskom geopriestore na začiatku druhej dekády tohto storočia svojsky reaktualizovať.

Zoznam obrázkov

0	Ron Padgett Ukradni nový stroj (Gleep the New Machine)	1
1	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Vzor opakujeme)	2
2	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Milenec úlohy)	4
3	Ron Padgett (foto John Sarsgard)	5
4	Ron Padgett Film obraz slová (Film Image Words)	6
5	Ron Padgett Das Hitler Times	7
6	Ron Padgett Kvík bábätko (Oink Baby)	7
7	Ron Padgett & Joe Brainard Delaunay	8
8	Ron Padgett Rezačka reči (Speech Trimmer)	9
9	Ron Padgett Toto je veta (This is sentence)	9
10	Joe Brainard Bez názvu, koláž, 22 × 15, 1968	14
11	Joe Brainard Bez názvu, asambláž, 13 × 15, 1970	15
12	Joe Brainard Madona na hrášku (Madonna of the Peas), koláž, 27 × 33, 1975	15
13	Joe Brainard Bez názvu, koláž, 25 × 20, 1977	16
14	Joe Brainard Kráľovná na jeden deň (Queen for a Day), 1975	18
15	Joe Brainard Bez názvu, koláž, 19 × 12, 1976	18
16	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Pravda čpavkom)	19
17	Joseph Nechvatal	49
18	Joseph Nechvatal Orgiastic abattOir : flawless ignudiO, robotické maľby akrylom na plátne, 224 × 168, 2003	50
19	Joseph Nechvatal sc0p0philia, robotická maľba akrylom na plátne, 50 × 50, 2010	51
20	Joseph Nechvatal fleur de lys rectal, robotická maľba akrylom na plátne, 50 × 50, 2010	51
21	Gosef Maljk Foot & Leg Works	55
22	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Vzor opakujeme: pulóver)	69
23	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Zaváranie Freuda)	72
24	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Pravda čpavkom)	73
25	Nóra Ružičková a Marianna Mlynárčiková Between Channels (Milenec úlohy)	78
26	Pavel Novotný Tramvestie, textový objekt	85
27	Charlotte Schleiffert Oranžové dievča (Orange Girl), zmiešaná technika na plátne, 240 × 165, 2009	92

kloaka

magazín experimentálnej
a nekonvenčnej tvorby

kloaka.membrana.sk

1/2011, 2. ročník, apríl, vychádza tri razy ročne

ISSN 1338-158X

Redakcia

Michal Rehuš, Jakub Repický, Peter Macsovszky
email: kloaka@membrana.sk

Sadzba a úprava v prostredí $\text{X}_{\text{L}}\text{A}_{\text{T}}\text{E}_{\text{X}}$

Jakub Repický

Jazykové úpravy vybraných textov

Kristína Pavlovičová

Obrázky na obálke

- predná strana: Ron Padgett | Ukradni nový stroj (Gleep the New Machine)
- zadná strana: Charlotte Schleiffert | Oranžové dievča (Orange Girl), zmiešaná technika na plátne, 240 × 165, 2009

Toto číslo vydal

Literis, občianske združenie (literis.sk)

V ďalšom čísle nájdete aj

- multilingválnu báseň-rozhovor s digitálnou poetkou AMARANTH BORSUK od ZUZANY HUSÁROVEJ
- rozhovor s performerkou KATALIN LADIK
- reprodukcie prác a rozhovor s výtvarníčkou CHARLOTTE SCHLEIFFERT

Svoju literárnu a výtvarnú tvorbu a teoretické texty posielajte na
kloaka@membrana.sk